

BAYÇTAV

BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV

BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	7
YÖNETİCİ ÖZETİ	10
AMAÇ	18
YÖNTEM	19
İZMİR'DE YAŞAM MEMNUNİYETİ VE DUYGUDURUM	21
İzmir'de Yaşam Memnuniyeti	22
İzmirliilerin Duygudurumu	24
İZMİR'DE KİMLİKLER VE BİR ARADA YAŞAMA DAİR KANAATLER	29
İzmir'de Hakim Kimlikler ve "Mesafeler"	30
İzmir'de Sağ – Sol Polarizasyonu	33
Dinin Gündelik Yaşama Etkisi	34
Bir Arada Yaşama Dair Kanaatler	36
İZMİRLİLERİN GÖZÜNDEN TÜRKİYE GÜNDEMİ VE GÜNCEL SİYASİ EĞİLİMLER	39
İzmirliilere Göre Türkiye'nin Öncelikli Gündemleri	40
İzmirliilerin Haber Alma Kaynakları	41
CHP'li Belediyelere Yönelik Operasyonlar	43
Emekli ve Memur Maaşlarına Yapılan Zamlar	44
Güncel Oy Eğilimleri	46
Emeklilerin Oy Eğilimleri	47
Oy Verilen Parti ile Aidiyet İlişkisi	48
İZMİRLİLERİN GÖZÜNDEN İZMİR'İN GÜNDEMLERİ VE YEREL HİZMETLER	51
İzmirliilerin Gözünden İzmir'in Yerel Gündemleri	52
İzmir Büyükşehir Belediyesi Grevine İlişkin Kanaatler	53

Orman Yangınlarına İlişkin Kanaatler	<u>54</u>
Yerel Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeler	<u>55</u>
İZMİR'DE GELİR, GİDER, GEÇİM VE TASARRUF	<u>63</u>
Hane Geliri	<u>64</u>
Geçim ve Harcamalar	<u>64</u>
Tasarruf	<u>66</u>
Ev Sahipliği ve Kiracılık	<u>67</u>
Gıdaya Erişim Endişesi	<u>68</u>
Gıdaya Erişememe Sorunu	<u>71</u>
Bireysel Ekonomik Duruma İlişkin Öngörüler	<u>73</u>
Ülke Ekonomisine İlişkin Öngörüler	<u>75</u>
İZMİRLİLERİN GÖZÜNDEN EMEKLİLİK VE "İZMİR'İN EMEKLİLERİ": ALGILAR, DENEYİMLER VE EMEKLİLİĞE HAZIRLIK	<u>77</u>
Emeklilerin Duygudurumu	<u>78</u>
İzmirlilerin Emeklilik Algısı	<u>79</u>
Cinsiyete Göre Emeklilik Algısı	<u>79</u>
Gelir Durumuna Göre Emeklilik Algısı	<u>80</u>
Mesleğe Göre Emeklilik Algısı	<u>81</u>
Emeklilik Statüsüne Göre Emeklilik Algısı	<u>82</u>
Siyasi Tercihe Göre Emeklilik Algısı	<u>83</u>
Ortaklaşan Duygu: Emeklilikte Nostaljik Övgü	<u>84</u>
Ortaklaşan Şikayet: Sosyal İzolasyon, Yalnızlaşma ve Monotonluk	<u>86</u>
Emeklilikte Toplumsal Saygınlık ve Kamuoyuna Sesini Duyurabilmek	<u>88</u>
Ortaklaşan Deneyim: "Topluma yükmüşüz gibi hissettiriliyor"	<u>90</u>
Emeklilerin Gözünden: Emeklilikte Kırılganlık ve Yaşam Kalitesi	<u>91</u>

Cinsiyete Göre Emeklilikte Kırılganlık	<u>92</u>
Yaş Grubuna Göre Emeklilikte Kırılganlık	<u>93</u>
Eğitim Durumuna Göre Emeklilikte Kırılganlık	<u>93</u>
Emeklilik Statüsüne göre Emeklilikte Kırılganlık	<u>94</u>
Ortaklaşan Duygu: Yetersizlik ve Endişe	<u>94</u>
Ortaklaşan Deneyim: Sağlık Hizmetlerine Erişememe	<u>96</u>
İzmir’de Emeklilerin Sosyo-Demografik Dağılımı	<u>97</u>
İzmir’in Emeklileri: Kimlerden Oluşuyor?	<u>98</u>
İzmirli Emekliliğe Hazır mı?	<u>100</u>
İzmir’de Emeklilik Deneyimine İlişkin Kanaatler	<u>101</u>
“Emekli Şehri İzmir”	<u>105</u>

SUNUŞ

Bayetav İzmir Barometresi Yaz Raporu'yla karşınızdayız.

İzmir'de yaşayanların gündelik hayatına, beklentilerine, kaygılarına ve gündeme dair algılarına kulak verdiğimiz Bayetav İzmir barometresinin yaz raporunu tamamladık. Her mevsim geçişinde olduğu gibi bu sayımızda da hem ülke genelinde hem de İzmir yerelinde gündemin halkta nasıl karşılık bulduğunu anlamaya çalıştık. Yaz barometresinde İzmir'de yaşayanlara; maaş zamlarından CHP'li belediyelere yönelik soruşturmaların yarattığı etkiye, İzmir'de yaşanan yangınlardan belediye işçilerinin grevine kadar birçok güncel gelişmeyi sorduk. Katılımcıların siyasal yönelimlerinden yerel yönetimlere duydukları güvene, toplumsal ruh hallerinden gündelik geçim stratejilerine kadar farklı alanlarda önemli veriler elde ettik.

Her sayımızda olduğu gibi bu sayının da özel bir teması var. Yaz sayımızda, son yıllarda giderek kırılganlaşan bir sosyal gruba, emeklileri odağımıza aldık. Çünkü emeklilik, yalnızca çalışma hayatının sona ermesi değil aynı zamanda yaşlanmanın, toplumsal görünürlüğü, sosyalleşmenin ve sağlığa erişimin de yeniden tanımlandığı bir dönem. Artan hayat pahalılığı ve bozulan gelir-gider dengesiyle birlikte emeklilik bir "dinlenme" değil, birçok insan için bir hayatta kalma mücadelesine dönüşmüş durumda.

Görüşmelerimizde, emeklilerin büyük çoğunluğu emekli maaşlarının sosyal hayata dahil olmaya, kültürel etkinliklere katılmaya, sağlıklı gıdaya erişmeye, hatta torunlarına hediye almaya bile yetmediğini ifade ettiler. Barometre verileri, emekliliğin giderek "toplumun dışına itilen" bir dönem haline geldiğini gösteriyor. Görüştüğümüz birçok emekli hem ekonomik olarak sıkıştığını hem de toplumsal hayattan dışlandığını ifade etti. "Bizi sırtlarında bir yük gibi görüyorlar", "Bu maaşı hak etmediğimizi düşünüyorlar", "Sanki ölmemizi bekliyorlar" gibi cümleler, yalnızca kişisel öfkeyi değil, toplumsal değersizleşmeyi de açığa vuruyor.

Sosyolog Zygmunt Bauman neoliberal dönüşüm sonrasında üretime ve tüketime dahil olamayanların "işe yaramaz", "gözden çıkarılmış" yığınlar olarak görüldüklerini ifade eder ve bu durumu "iskarta hayatlar" olarak kavramsallaştırır. Bu kavram görüşme gerçekleştirdiğimiz emeklilerin anlatılarına doğrudan denk düşüyor. Ömrünün önemli bir kısmını emeklilikte geçirecek insanların kamusal alandan dışlanması, yalnızca geçim meselesi değil; aynı zamanda bir toplumsal sözleşme kaybı. Sağlık hizmetlerine erişemeyen, sağlıklı gıdaya ulaşamayan, torunlarına harçlık veremediği için mahcup olan, sosyal hayattan geri çekilen bir kesim, sessizce "iskartaya" çıkarılıyor.

İzmir gibi uzun yıllar “emekli şehri” olarak anılan bir kentte bile yaşlılığın hayatta kalma çabasına, sınırlı hizmetlere ve sosyal izolasyona dönüştüğünü görüyoruz. “Sanki ev hapsindeyim”, “bize neyi reva gördülerse ona katlanıyoruz” diyenler, bu dönüşümün en açık göstergesi. Emekli aylıklarının 16 bin ile 90 bin bandında değiştiği bu dönem kimileri için hâlâ görece konforlu geçse de çoğunluk için emeklilik; yalnızlaşmak, kısıtlanmak ve düşük bir gelirle hayatta kalmaya çabalamak anlamına geliyor.

Emeklilik aynı zamanda toplumsal bir aynadır. Yıllarca çalışmış insanlara nasıl bir yaşam sunduğumuz; yalnız bireysel değil, kolektif bir vicdanın da göstergesidir. Bu rapor, bu aynaya birlikte bakmak ve “görünmezleştirilmiş” bir kesime dikkat çekmek için bir çağrı niteliğinde: Emeklilik, bir dışlanma süreci mi olacak yoksa topluma başka biçimlerde katılmanın, deneyimleri paylaşmanın ve onurlu bir yaşlanmanın alanı mı?

Bu raporda, yalnızca anket verilerini paylaşmakla kalmıyor, nitel veriler aracılığıyla emeklilerin hikayelerini sizlere taşıyoruz. Her Barometrede olduğu gibi bu sayıda da İzmir’i tek bir kalıba sığdırmadan, çok katmanlı bir toplumsal gerçeklik olarak anlamaya çalıştık. Kırılgan grupların sesini duyulur kılmanın, bir arada yaşama iradesini güçlendirmek için vazgeçilmez olduğunu hatırlatarak...

Saygılarımla,

Dr. Serkan Turgut

Bayetav Akademik Çalışmalar Koordinatörü

YÖNETİCİ ÖZETİ

Yaşam Memnuniyeti

İzmir halkının %65'i burada yaşamaktan memnun olduğunu belirtiyor. Cinsiyete göre incelendiğinde kadınların (%67), erkeklere kıyasla (%64) İzmir'de yaşamaktan biraz daha memnun olduğu görülüyor. Yaş grupları açısından bakıldığında ise en yüksek memnuniyet oranı %76 ile 60 yaş ve üzeri bireylerde ortaya çıkıyor. Bu bulgular, önceki sayılarda elde edilen sonuçlarla paralellik gösteriyor. 30-39 yaş grubu ise %60 ile en düşük memnuniyet oranına sahip.

Gelir gruplarına bakıldığında, en üst gelir grubunda yaşayanların %81'i İzmir'de yaşamaktan memnunken alt gelir gruplarında bu oran %63-64 seviyesinde kalıyor. Doğum yerinin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisi de dikkat çekiyor. İzmir doğumluların memnuniyet oranı %70'e ulaşırken İzmir dışından gelenlerde bu oran %60'a düşüyor.

Duygudurum

İzmirliilerin en şiddetli biçimde hissettiği duygular stres ve kaygı (%48,4). Bu duyguları "öfke" (%40,8) takip ediyor. Neredeyse her 10 İzmirliiden 3'ü kendisini yüksek düzeyde çaresiz ve güçsüz hissediyor. Sadece her dört kişiden birinin "yüksek" düzeyde mutlu olduğunu belirtmesi dikkat çekici. En az hissedilen duygunun "umut" olduğu görülüyor (%27). Önceki barometrelerde olduğu gibi stres, kaygı ve öfke yüksek düzeyde seyrederken çaresizlik ve güçsüzlük İzmirliilerin en uzak olduğu negatif duygular.

Duygudurum sorularında en çok fark yaratan değişkenin siyasi parti aidiyeti olduğu görülüyor. Stres ve kaygı duygularını en çok Zafer Partisi (7.4) ve CHP (7.2) seçmenleri yaşarken Cumhur İttifakı (5.2) seçmenlerinde bu oranlar düşüyor. Öfke ve çaresizlik sorularında da benzer bir eğilim sergileniyor. Olumlu duygulara bakıldığında durum tersine dönmekte. Mutluluk (6.7) ve umut (6.2) duygularının Cumhur İttifakı seçmeninde oldukça yüksek olduğunu ve diğer seçmen gruplarıyla makasın açıldığını görüyoruz.

Emeklilerin Duygudurumu

Emekliler arasında farklı duygu hallerinden en yüksek olanın 10 üzerinden 6.2 ile stres ve kaygı seviyesi olduğunu görüyoruz. Mutluluk seviyesinin (4.6) ortalamasının altında kalması ise endişe verici. İzmir geneli ile kıyaslandığında; emeklilerde stres, kaygı ve öfkenin nispeten daha düşük seyrettiği söylenebilir. Ancak mutluluk (4.6) ve umut (4.5) da tıpkı negatif duygular gibi emeklilerde İzmir geneline kıyasla daha düşük düzeyde hissediliyor.

Emeklilik kategorileri arasındaki duygusal farklılıklar, Türkiye'deki farklı emeklilik sistemlerinin ve emeklilik deneyiminin duygusal refah üzerindeki etkisini gösteriyor. En çarpıcı bulgu, henüz emekli olmayan grubun (emekli değil) en yüksek stres seviyesini göstermesi ve BAĞ-KUR emeklilerinin birçok kategoride en olumsuz profili sergilemesi.

Kimlik ve Bir Arada Yaşam

Ocak ayından itibaren yapılan araştırmalara bakıldığında, Atatürkçü kimliğe hissedilen aidiyet (%56,4) istikrarlı üstünlüğünü sürdürüyor. Milliyetçi kimlikte (%16,7) hafif ama istikrarlı yükseliş gözlemleniyor. Dindar-muhafazakâr kimlik ise sürekli azalış trendinde (%10). Sosyal demokrat kimlik (%6,7) sürekli gerileme halindeyken, solcu kimlik ile ilişkilenme (%5,9) dalgalı bir seyir izliyor. İzmirliilerin çevrecilik ile ilişkisi (%2,8) ise düşük düzeyde seyretse de istikrarlı bir şekilde güçleniyor. İzmirliilerin mesafeli olduğu kimliklerin her bir barometredeki durumuna bakıldığında, dindar-muhafazakâr kimliğe karşı mesafe (%53,2) dalgalı ama yüksek seyrediyor. Feminist (%15,9) ve solcu (%9,9) kimliklere karşı mesafe ise sürekli azalıyor. Milliyetçiliğe karşı mesafe dalgalanıyor fakat temmuz ayında artış gözlemleniyor (%7,4). Atatürkçülük kimliğine hafif düzeyde seyreden fakat temmuz ayında %6'ya dayanan mesafelenme yine oldukça dikkat çekici.

İzmir halkının kendilerini siyasi spektrumda nereye yerleştirdiğine dair bulgular, şehrin politik kimliğinin karmaşık ve çok boyutlu yapısını ortaya koyuyor. Genel tabloya bakıldığında İzmir'de sol %39, orta %38, sağ %23 oranlarıyla neredeyse üçe bölünmüş bir dağılım var. Ancak sol ve ortadakilerin toplamı %77 ile sağdan çok daha güçlü. Bu, İzmir'in merkez ve sol karakterini doğruluyor.

Katılımcıların %49,1'i farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyor. Mültecilerin eşit muamele gördüğü görüşüne katılanlar bir nebze düşse de %40'ı aşıyor. 60 yaş üstü İzmirliiler hem farklı etnik grupların (%55,9) hem de mültecilerin (%51,7) toplumda eşit muamele gördüğü fikrine en fazla katılan yaş grubu olarak öne çıkıyor.

İzmirliilerin Gözünden Türkiye’nin Gündemleri

Televizyon %44 oran ile hala açık ara en dominant medya platformu olma konumunu koruyor. X Platformu %18,9 ile ikinci sırada yer alıyor ve dijital platformlar arasında açık lider konumunda. Instagram %14,9 ile üçüncü sırada geliyor. Her 10 İzmirliiden birinin ise ana haber alma kanalı YouTube.

İzmirliilerin yaklaşık üçte biri için Türkiye’nin en önemli gündemi ekonomi. “Orman yangınları” yalnızca İzmir için değil tüm ülke için yakıcı bir gündem olarak ikinci sırada yer alıyor. Terör, “yeni çözüm süreci”, hukuk ve adalet benzer oranlarla orman yangınlarını takip ediyor.

Katılımcıların %60’ı 19 Mart sonrası İBB başta olmak üzere CHP’li belediyelere yönelik operasyonların siyasi olduğunu düşünüyor. Kadın ve erkek katılımcılar arasında belirgin bir fark olsa da en dikkat çekici bulgu 50-59 yaş grubunda ortaya çıkıyor. Bu grupta her dört kişiden üçü operasyonların siyasi olduğunu belirtirken, 18-29 yaş aralığında neredeyse her dört gençten biri kararsız. Eğitim seviyesi ve gelir grubu yükseldikçe operasyonların siyasi olduğu düşüncesi güçleniyor.

Araştırma sonuçları, emekli ve memur maaşlarına yapılan zamların toplumun ezici çoğunluğu (%84) tarafından yetersiz bulunduğunu ortaya koyuyor. Cumhur İttifakı destekçileri arasında bile %67 oranında memnuniyetsizlik bildirilmesi, emekli ve memur maaşlarına dair hoşnutsuzluğun yalnızca siyasi tercihlerle açıklanamayacak bir ekonomik gerçekliğe işaret ettiğini gösteriyor. Emekliler arasında maaş zamları konusunda en az memnuniyetsizlik bildirenler EYT’liler ve BAĞ-KUR emeklileri olurken memur ve işçi emeklileri neredeyse tam bir memnuniyetsizlik sergiliyor.

İzmir’deki milletvekili genel seçimi oy eğilimlerinin 2023-2025 dönemindeki değişimi, şehrin siyasi dinamiklerinin nasıl evrildiğini ve parti tercihlerindeki dalgalanmaları ortaya koyuyor. CHP’nin yükselişi en belirgin trend olarak öne çıkıyor. Bu yükseliş, İzmir’in “CHP kalesi” kimliğinin güçlendiğini gösteriyor. AK Parti’nin durağanlığı dikkat çekici. Tüm dönem boyunca %24-26 bandında sabit kalan oy oranı, partinin İzmir’de güçlü ama genişleyemeyen bir tabana sahip olduğu anlamına geliyor. DEM Parti’nin de %6-7 bandında istikrarlı fakat sınırlı bir tabanı olduğu görülüyor. Son olarak, Zafer Partisi’nin %4-5 bandında istikrar yakaladığı görülüyor.

Neredeyse her iki emekli seçmenden biri CHP’yi destekliyor. AK Parti’nin emeklilerden aldığı destek dikkat çekici. Genel nüfusta %24,1 olan oy oranı, emeklilerde %26,6’ya çıkıyor. Hem DEM Parti’ye hem de MHP’ye yönelik emekli desteği, İzmir genelinden fazla.

İzmirliilerin Gözünden İzmir'in Yerel Gündemi

Şehir planlama sorunları toplam %74 ile gündemin ezici çoğunluğunu oluşturuyor. Şehir planlama sorunları kapsamında en fazla önceliklendirilen ilk üç sorun ulaşım, temizlik ve altyapı. Daha sonra "belediyecilik" sorunu İzmirliilerin gündeminde yer tutuyor. Sıcak gündemle de ilişkili olarak belediyeciliğin hemen ardından "orman yangınları" en önemli sorunlardan biri olarak tanımlanıyor. Hayat pahalılığı ve trafik %8'er oranla eşit seviyede. İzmirliilerin %56'sı geçtiğimiz ay İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde gerçekleşen işçi grevini desteklemediğini söylüyor.

İzmir'in birçok ilçesini etkileyen orman yangınlarının çıkış nedenine dair görüşler üç temel başlıkta toplanıyor: Bireysel ihmaller, hükümetin yeterli önlem almaması ve ormanlık alanların imara açılması amacıyla kasıtlı olarak yakılması. İzmirliilerin dörtte birinden fazlası yangınların bireysel ihmallerden kaynaklandığını düşünürken benzer oranda kişi yangınları hükümetin ihmalleriyle ilişkilendiriyor. Yangınları terör eylemleriyle bağlantılı görenlerin oranı ise %13'te kalıyor.

Önceki sayılardaki bulgularla da örtüşen şekilde, İzmir'de en yüksek memnuniyet yaratan hizmet alanları kent güvenliği, toplu ulaşım ve kültür-sanat faaliyetleri. Bu alanlardaki memnuniyet oranı %40'ı aşıyor. En düşük memnuniyet ise altyapı hizmetleri, trafik yoğunluğu, ekonomik fırsatlar ve temizlik hizmetlerinde görülüyor. Her 10 kişiden 3'ü İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnun olduğunu belirtiyor.

Emekliler neredeyse tüm alanlarda en yüksek memnuniyet oranlarına sahip grup. Güvenlik (%60,4), toplu taşıma (%59,2) ve büyükşehir belediyesi hizmetlerinde (%45,2) zirvedeler.

Gelir, Gider, Geçim ve Tasarruf

Verilere göre, nüfusun yaklaşık %70'i düşük gelir seviyesinde yaşarken, orta-üst ve üst gelir grupları toplam nüfusun yalnızca %6,8'ini oluşturuyor. İzmir halkının üçte birinden fazlası en alt gelir grubunda yer alıyor. İzmirliilerin neredeyse yarısı (%45) geçinmekte zorlanırken, sadece %12'si birikim yapabilecek durumda. Geçinemeyenlerin oranının en yüksek olduğu meslek grupları ise sırasıyla kamu çalışanları, ev kadınları ve işsizler.

Emekliler arasındaki farklılaşmalara bakıldığında, BAĞ-KUR emeklilerinin diğer gruplardan ayrıştığı görülüyor. BAĞ-KUR'luların yalnızca %3'ü rahat geçindiğini belirtirken, işçi emeklilerinin yarıdan fazlası geçinemediğini ifade ediyor. Memur emeklilerinde bu oran %36 ile daha düşük seviyede kalıyor. EYT'lilerin çoğunluğu (%58) geçinebildiğini, ancak birikim yapamadığını söylüyor.

İzmir’de hanelerin son üç ay içinde karşılayamadığı ya da kısıtlamak zorunda kaldığı harcamalar, ekonomik darboğazın sosyal yaşam üzerindeki etkilerini çarpıcı biçimde ortaya koyuyor. Bu dönemde her üç haneden biri sosyal aktivitelerini sınırlamak zorunda kalmış durumda. Yine her üç haneden biri, mutfak harcamalarını ertelemek ya da daha düşük kaliteli gıdalara yönelmek zorunda kalarak gıdadan tasarruf etmeye çalışmış. Her beş kişiden biri sağlık harcamalarını ertelediğini, eğitim giderlerinden ya da çocuklarının masraflarından kısmak zorunda kaldığını ifade ediyor. İzmirliilerin %53’ü son bir yıl içinde zaman zaman gıdaya erişemediğini belirtirken, katılımcıların beşte biri gıdaya “sık sık” erişemediğini dile getiriyor.

İzmir’de geçim zorluğu ile konut sahipliği arasında belirgin bir ilişki bulunuyor. İzmir genelinde geçinemediğini söyleyenlerin oranı %45 iken, bu oran ev sahiplerinde %36’ya düşüyor. Kiracıların ise yarıdan fazlası geçinemediğini ifade ediyor.

Dokuz aylık süreçte gıdaya erişim endişesinin artışı, toplumsal refahın istikrarlı biçimde kötüleştiğini gözler önüne seriyor. En çarpıcı bulgu, gıdaya erişim endişesi sorusuna “hiçbir zaman yaşamadık” diyenlerin oranındaki keskin düşüş ve “bazen yaşadık” diyenlerin oranındaki istikrarlı artış. Kronik gıda endişesi ise %27–32 bandında dalgalanıyor.

Araştırma, İzmirliilerin büyük çoğunluğunun (%64) önümüzdeki beş yıla dair ekonomik beklentilerinin oldukça karamsar olduğunu gösteriyor. Neredeyse her 10 emekliden 7’si, ekonomik durumunun önümüzdeki beş yılda daha da kötüleşeceğini düşünüyor. Bu oran, İzmir ortalamasının üzerinde. BAĞ-KUR emeklileri bu konuda da diğer emeklilik statülerinden ayrışıyor: Her 10 BAĞ-KUR emeklisinden 8’i gelecekteki ekonomik durumunun kötüleşeceğini öngörüyor. İşçi emeklileri ise %70 oranıyla ikinci en karamsar grup olarak öne çıkıyor.

İzmirliilerin Emeklilik Algısı

İzmirliilerin %70’i emeklilik için hazırlık yapmadığını belirtiyor. Her 10 İzmirliiden 3’ü ise birikim yaparak veya BES yoluyla emekliliğe hazırlandığını ifade ediyor. Cinsiyet faktörü, emeklilik hazırlığında belirgin farklılıklar yaratıyor. Kadınlar erkeklere kıyasla emekliliğe daha hazırlıksız olduklarını belirtiyor. Özellikle “kendi birikimini yapıyor” kategorisinde erkekler %28 ile kadınlara göre (%14) iki kat fazla oranla yer alıyor.

Neredeyse her 10 İzmirliiden 8’i emekliliğin geçmişte daha güvenli ve saygın bir dönem olduğunu düşünüyor. Bu yüksek oran, mevcut emeklilik sisteminin toplumsal değer ve güvenlik açısından geçmişteki standartları karşılayamadığını gösteriyor. Mevcut sistemden memnuniyetsizlik de oldukça yaygın. Neredeyse her dört İzmirliiden üçü emeklilik geliriyle temel ihtiyaçların karşılanamayacağını düşünüyor.

İzmirliilerin emekliliğe ilişkin gelecek beklentileri son derece karamsar. Katılımcıların %73'ü emeklilerin durumunun iyileşeceğini düşünmüyor. Her dört İzmirliiden yalnızca biri emeklilikte öz yeterliliği mümkün görüyor. Tüm gruplarda neredeyse her dört emekliden üçü sosyal izolasyondan şikayetçi.

Ancak, cinsiyetin en fazla fark yarattığı alan emekliliğin bir "dinlenme, kendine ve yakınlarına vakit ayırma" fırsatı olarak görülmesi konusunda. Bu konuda kadınlar ile erkekler arasında yaklaşık 15 puanlık bir fark açılıyor. Kadınların yarısından fazlası emeklilik döneminde dinlenme, kendine ve yakınlarına vakit ayırma fırsatı bulabileceğini varsayarak erkeklerden daha iyimser bir görüş bildiriyor.

Emekliliğin saygınlık ve güvence kaybettiğini düşünme eğilimi, gelire birlikte artıyor. En alt gelir grubunda %73 olan "geçmiş daha iyiydi" algısı, üst gelir grubunda %90'ı aşıyor. "Mevcut emeklilik sistemi ve geliriyle temel ihtiyaçlar karşılanamaz" görüşüne en yüksek destek %79,4 ile CHP seçmeninden geliyor. Ancak dikkat çekici olan, Cumhur İttifakı seçmeninin %65,2'sinin de aynı görüşü paylaşması. Bu durum, emeklilikle ilgili sorunların partizan sınırları aştığını gösteriyor.

Emekliler, maaşlarının günlük ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığını ve ekonomik durumlarının çalışma dönemlerine kıyasla önemli ölçüde kötüleştiğini söylüyor. Katılımcılar barınma, beslenme ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını, bu nedenle yaşam standartlarını düşürmek ve hatta yeniden çalışmak zorunda kaldıklarını anlatıyor.

İzmir halkının emeklilerin toplumsal değerine dair görüşleri, yaşlı nüfusa yönelik güçlü bir empati ve destek olduğunu gösteriyor. Emeklilerin fikirlerinin dikkate alınması konusunda toplumsal uzlaş çok güçlü. Katılımcıların %85,9'u emeklilerin görüşlerinin daha fazla dikkate alınması gerektiğini düşünüyor. Emeklilere saygı gösterilmesi konusunda da benzer şiddette güçlü bir destek var. Özellikle "tamamen katılıyorum" diyenlerin oranının %71,3 gibi yüksek bir seviyede olması, toplumun bu konuya ne kadar önem verdiğini açıkça gösteriyor. Ancak, emekliler özellikle toplu taşıma araçlarında ve kamusal alanlarda kendilerine yönelik olumsuz tutumlarla karşılaştıklarını belirtiyor. Emekliler yalnızca kent deneyimlerinde değil devlet-vatandaş ilişkisinde de kendilerini "yük" gibi hissettiklerini söylüyor. Emekliliğin kazanılan bir hak olmaktan ziyade "lütuf" ve "karşılıksız" maaş almak gibi sunulması eleştiriliyor.

İzmir'de Emeklilik Deneyimi

Veriler, emeklilerin çok boyutlu bir kırılganlık yaşadığını gösteriyor. En yaygın sorun alanı, emeklilerin %72,3'ünün belirttiği üzere "aileme ve çevreme istediğim ölçüde katkıda bulunamıyorum" ifadesinde ortaya konuyor. Bu bulgu, emeklilerin sadece ekonomik değil, sosyal açıdan da kendilerini yetersiz hissettiğini gösteriyor. Sosyal izolasyon ikinci büyük problem olarak karşımıza çıkıyor. Emeklilerin %68,4'ü yeterince sosyalleşemediğini belirtiyor.

Emeklilerin %61,1'i sağlık sorunlarının çözümü için tedavi hizmeti almakta zorlandığını belirtiyor. Bu durum, yaşlı nüfusun en çok ihtiyaç duyduğu alanda sistemsel bir yetersizlik olduğunu gösteriyor. Emeklilerin %55'i bakımından sorumlu oldukları bireylerin emeklilik deneyimlerini zorlaştırdığını ifade ediyor.

İzmir'deki emekli kadın ve erkeklerin yaşam kalitesi deneyimleri arasındaki farklar, emeklilikte cinsiyet eşitsizliğinin ne kadar derin olduğunu gözler önüne seriyor. Sosyalleşme sorunu da kadınlarda çok daha belirgin. Her 10 emekli kadından 8'i yeterince sosyalleşemiyor. Ekonomik zorluklar alanında da dramatik bir uçurum var. Kadın emekliler ile erkek emekliler arasında temel ihtiyaçları karşılamakta zorlanma bakımından 16 puanlık bir fark açılıyor. Sağlık hizmetlerine erişimde ise bu fark 20 puana çıkıyor.

İzmir'deki emeklilerin yaşadığı kırılganlık düzeyleri, Türkiye'deki emeklilik sisteminin farklı dallarından gelenlerin ne kadar farklı deneyimler yaşadığını çarpıcı biçimde ortaya koyuyor. İşçi emeklileri neredeyse tüm alanlarda en fazla zorluk yaşadığını dile getiren grup. Aileye katkı sunabilme, sosyalleşme ve temel ihtiyaçları karşılayabilme konusunda işçi emeklilerinin neredeyse dörtte üçü yetersiz hissediyor. Memur emeklileri genel olarak görece en avantajlı konumda görünüyor. Her 10 BAĞ-KUR emeklisinden 7'si sağlık hizmetlerine erişmekte zorluk yaşıyor. En çarpıcı farklılaşma sosyalleşme alanında yaşanıyor. Bakım yükü konusunda BAĞ-KUR emeklileri %70 ile en fazla zorlandığını ifade eden grupken, memur emeklilerinde yalnızca her 10 kişiden 3'ü bu konuda sorun yaşadığını belirtiyor.

Emeklilerin yaşadığı en derin travmalardan biri, geçmişte destekleyebildikleri aile üyelerine ve sosyal çevrelerine artık yeterli katkı sunamamaları, hatta kendilerinin desteğe muhtaç hâle gelmeleri. Bu durum, aile dinamikleri içinde önemli bir kimlik krizine yol açıyor. Yapılan görüşmeler, emeklilerin, çocuklarının geçim mücadelesine destek olamamaktan dolayı kendilerini yetersiz hissettiklerini; onlara "bağımlı" duruma geldiklerinde ise utanç duygusuyla baş etmeye çalıştıklarını gösteriyor. Tüm bunlara başka bir duygu daha eşlik ediyor: Yeni nesiller adına tasalanmak. Emekliler, gençlerin kendileri kadar bile "şanslı" olmadığını düşünüyor ve onlar adına ciddi bir kaygı taşıdıklarını ifade ediyor.

Emekliler, ekonomik kısıtlar nedeniyle özel sağlık hizmetlerinden yararlanamıyor ve SSK kapsamındaki sınırlı seçeneklerle yetinmek zorunda kalıyor. Aile hekimliği ve birinci basamak sağlık hizmetlerini yetersiz bulan emekliler, MHRS sisteminde randevu alamamaktan ve devlet hastanelerindeki hizmet kalitesinin düşüklüğünden şikâyet ediyor. Ayrıca emekliler, yeni yapılan şehir hastanelerinin yaşlı dostu olmayan fiziksel yapısı ve işleyişteki sorunlarının kendilerini olumsuz etkilediğini belirtiyor. Artan ilaç maliyetleri ve SGK tarafından karşılanmayan tedavi giderleri ise emeklilerin tedavi süreçlerini sekteye uğratıyor.

Katılımcıların yarısından fazlası İzmir’de yaşamının emekliler için diğer şehirlere göre daha avantajlı olduğunu düşünüyor. İzmirliilerin %44,6’sı ise bu görüşe katılmıyor. Bu nispeten yakın oranlar, konunun tartışmalı olduğunu gösteriyor. Sosyal hizmetler konusunda ise durum çok daha net. Her 10 katılımcıdan 6’sı İzmir’i emeklilere yönelik sosyal hizmetler ve faaliyetler bakımından yetersiz buluyor.

Emekliler İzmir’in kendilerine sunduğu olanakları ekonomik ve fiziksel olarak yeterince erişilebilir bulmuyor. Ekonomik erişim sorunu hükümetin emekli maaşı politikası ve artan hayat pahalılığına bağlanıyor. Fiziksel erişim sorunlarından ise belediyeler sorumlu tutuluyor. Hayal edilen emeklilik yaşamı dinlenme, sosyalleşme, aileyle keyifli ve huzurlu vakit geçirme beklentileri ile birlikte biraz da “aktif” emeklilik olarak tanımlanan yaşam biçimine işaret ediyor.

İzmir’in demokratik geleneği ve hoşgörölü toplumsal atmosferi, emekliler tarafından önemli bir avantaj olarak görülüyor. Demokratik ve “toleranslı” bir toplumun parçası olarak emeklilik deneyiminden geçmenin çok daha konforlu olduğu düşünülüyor. Emeklilere göre İzmir’in emekliler için diğer şehirlere kıyasla daha “avantajlı” olmasının diğer önemli sebepleri ise sosyal olanaklar ve doğal güzellikler. İzmir’in aktif emeklilik için uygun bir ortam sağladığı ve emeklilere canlı bir kamusal hayat sunduğu düşüncesi oldukça yaygın.

Ayrıca, emeklilere göre İzmir “yaşamayı kolay” bir şehir. Tam da bu nedenlerle, İzmir’in yalnızca emekliliğini daha konforlu bir şekilde geçirmek isteyenler için bir iç göç çektiği söylenebilir.

Bu araştırma, BAYETAV tarafından mevsimsel olarak yürütülen "Bayetav İzmir Barometresi" çalışmasının dördüncü (yaz) sayısını oluşturmaktadır. Bayetav İzmir Barometresi, yılda dört kez düzenli olarak hazırlanarak İzmir'in sosyolojik panoramasını izlemeyi hedeflemektedir. Araştırmanın tutarlılığını sağlamak ve karşılaştırmalı analiz imkanı sunmak amacıyla her dönem tekrarlanan ve bu sayıda da karşılaşıcağınız temalar aşağıda sıralanmıştır.

- İzmir'de yaşam memnuniyeti
- İzmirliğin güncel ruh halleri / duygudurumları
- İzmir'de baskın kimlikler, mesafelenen kimlikler, bu kimliklerin birbiriyle ilişkisi ve zaman içindeki evrimi
- Çok kültürlü yapı içerisinde bir arada yaşama deneyimine ilişkin kanaatler
- Hanehalkı ekonomisi, gelir, gider ve tasarruf dinamikleri
- Gıda güvencesizliği ve gıdaya erişim sorunları
- İzmir'in yerel gündemlerine ilişkin algılar, yerel yönetim performansına dair değerlendirmeler ve kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeyleri

Ayrıca; her sayıda olduğu gibi bu sayıda da Türkiye'nin güncel siyasi ve sosyal gelişmelerine yönelik İzmirliğin tutum ve değerlendirmeleri ile medya tüketim alışkanlıkları ortaya konmuştur. Yaz 2025 döneminde araştırmanın odak konusu "emeklilik" olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda İzmir'deki emeklilik deneyimi çok boyutlu bir perspektifle ele alınmış ve aşağıdaki ana başlıklar etrafında derinlemesine incelenmiştir.

- 📌 **Emeklilerin Yaşam Kalitesi:** İzmir'de yaşayan emeklilerin gündelik yaşam deneyimleri, karşılaştıkları zorluklar, sosyal katılım düzeyleri ve yaşam memnuniyetlerini etkileyen faktörlere ilişkin değerlendirmeler
- 📌 **Toplumsal Emeklilik Algısı:** İzmirliğin emeklilik dönemine, emeklilik sistemine ve yaşlılığa yönelik tutum, beklenti ve değerlendirmeleri
- 📌 **Emekliliğe Hazırlık:** Henüz emekli olmayan İzmirliğin emeklilik planları, ekonomik hazırlıkları ve gelecek beklentileri
- 📌 **Emeklilik Deneyimleri:** Farklı emekli profilleri yoluyla İzmir'deki emeklilik deneyiminin çeşitliliği, avantajları ve dezavantajları

Araştırma bulguları, İzmir'in demografik dönüşümü ve yaşlanan nüfusun ihtiyaçları bağlamında politika geliştirmek için önemli bir veri kaynağı oluşturmaktadır.

9 - 11 Temmuz tarihleri arasında CATI (Telefon Destekli Anket) yöntemi ile yapılan niceliksel araştırma kapsamında toplam 603 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırma örnekleminde ideolojik ve sosyo-demografik çeşitlilik sağlanmıştır.

- Cinsiyet dağılımı açısından katılımcıların %54.7'si erkek, %45.3'ü kadınlardan oluşmaktadır.
- Eğitim düzeyi bakımından katılımcılar üç ana grupta toplanmıştır: %36.9'u ilkokul ve altı eğitim düzeyinde, %30.1'i lise mezunu, %33'ü ise üniversite mezunudur.
- Yaş grupları itibarıyla katılımcılar geniş bir spektrumu kapsamaktadır. 18-29 yaş grubundan %22.4, 30-39 yaş grubundan %18.6, 40-49 yaş grubundan %18.9, 50-59 yaş grubundan %19.2 ve 60 yaş üzeri gruptan %20.9 oranında katılım sağlanmıştır.
- Sosyoekonomik statü açısından katılımcıların büyük çoğunluğu düşük gelir gruplarında yer almaktadır. Katılımcıların %36.9'u en alt gelir grubunda, %32.8'i alt gelir grubunda, %23.5'i orta-alt gelir grubunda bulunmaktadır. Orta-üst gelir grubundan katılım %4.8, üst gelir grubundan katılım ise %2 ile sınırlı kalmıştır.

CATI araştırmasının ardından, İzmir'de yaşayan emeklilerin deneyimlerini ve bu deneyimlerin çeşitliliğini anlamak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmeleri ve derinlemesine bireysel görüşmeler kullanılmıştır. Bu yöntemler ile farklı profillerden toplam 33 emekliye ulaşılmıştır. Bunların 11'i kadın, 22'si erkektir. Öğretmen, bankacı, maden işçisi, polis, belediye işçisi, şoför, esnaf, mühendis, doktor, çiftçi gibi farklı mesleki deneyimlerden geçmiş emekliler ile yapılan görüşmelerde coğrafi dağılıma da dikkat edilmiştir. Katılımcılar Bornova, Karşıyaka, Bayraklı, Konak, Aliağa, Buca, Urla, Foça, Tire ve Seferihisar gibi İzmir'in farklı ilçelerinde yaşamaktadır. Odak gruplar, katılımcıların birbirleriyle etkileşim halinde deneyimlerini paylaşmasına ve ortak temalar üzerinde derinlemesine tartışma yapmalarına olanak sağlamıştır. Derinlemesine görüşmeler ise özellikle kişisel deneyimlerin daha detaylı şekilde ele alınması ve hassas konuların rahatça paylaşılabilmesi amacıyla düzenlenmiştir.

BULGULAR

1

İZMİR'DE YAŞAM MEMNUNİYETİ VE DUYGUDURUM

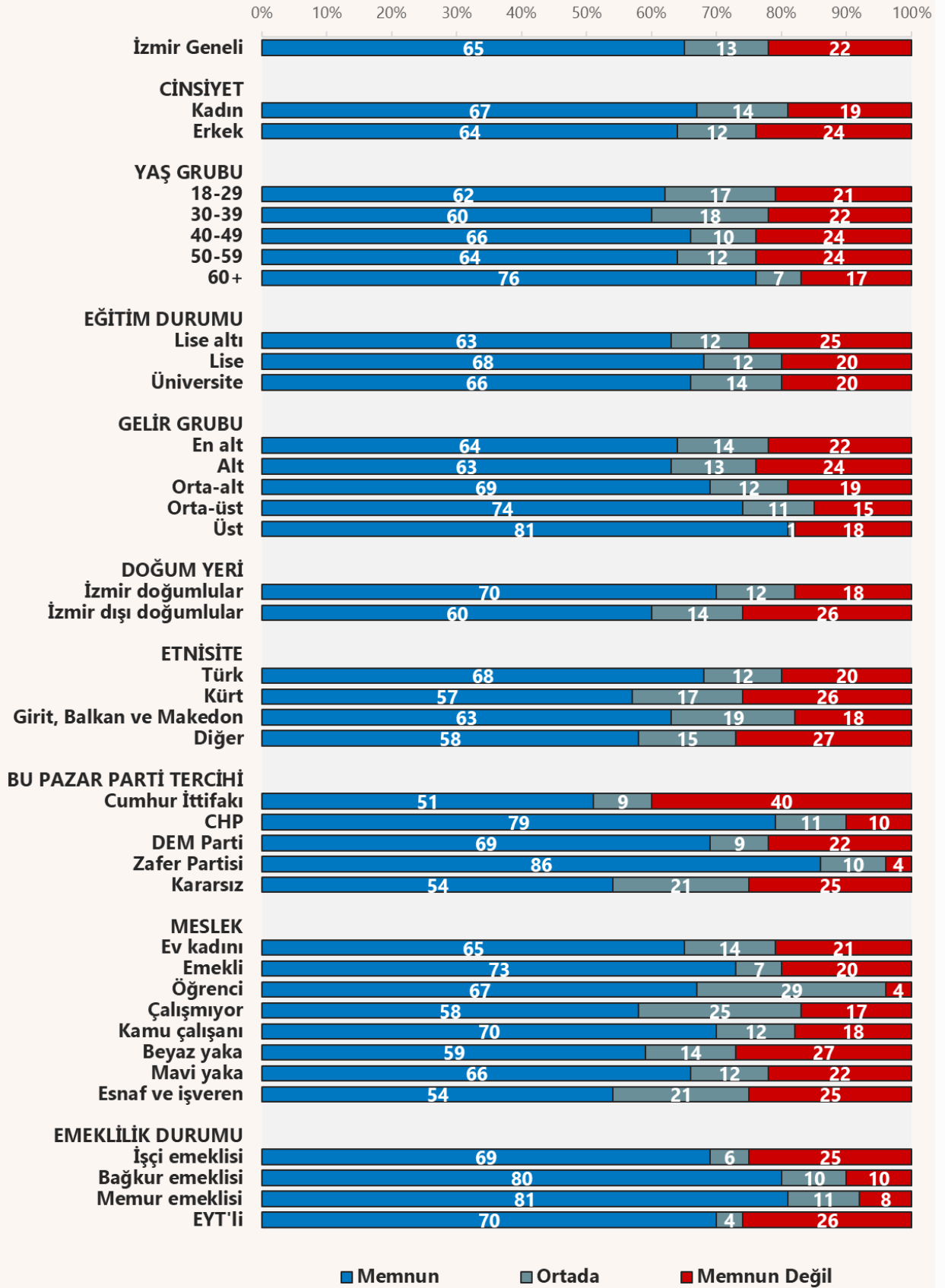
1. İzmir’de Yaşam Memnuniyeti

Grafikte yer alan veriler, İzmir’de yaşamaktan memnuniyetin demografik, sosyo-ekonomik ve siyasal tercihlere göre nasıl farklılaştığını kapsamlı bir biçimde ortaya koymaktadır. Genel düzeyde bakıldığında, İzmir halkının %65’i burada yaşamaktan memnun olduğunu belirtmektedir. Cinsiyet temelinde incelendiğinde, kadınların (%67) erkeklere kıyasla (%64) İzmir’de yaşamaktan biraz daha memnun oldukları görülmektedir. Yaş grupları açısından bakıldığında ise en yüksek memnuniyet oranı %76 ile 60 yaş ve üzeri bireylerde görülmektedir. Bu bulgular, önceki sayılarda elde edilen sonuçlar ile paralellik göstermektedir. 30–39 yaş grubu %60 memnuniyet oranı ile en düşük seviyede kalmıştır.

Yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olan diğer bir faktörün gelir seviyesi olduğunu görüyoruz. Gelir seviyesi yükseldikçe memnuniyet oranı da artmaktadır. En üst gelir grubunda yaşayanların %81’i İzmir’de yaşamaktan memnunken, alt gelir gruplarında bu oran %63–64 seviyesindedir. Doğum yerinin de yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisi dikkat çekicidir. İzmir doğumluların memnuniyeti daha yüksek (%70) iken İzmir dışından gelenlerin memnuniyet oranı %60’a düşmektedir.

İzmir’de yaşamaktan duyulan memnuniyeti en çok etkileyen faktörün siyasal kutuplaşmaya bağlı olarak politik ve etnik aidiyetler olduğunu görüyoruz. Kürt katılımcılar arasında memnun olmayanların oranı (%26) belirgin şekilde artmakta ve memnuniyet oranı düşmektedir. Siyasi parti tercihlerine göre yapılan sınıflamada, Cumhur İttifakı seçmenlerinde İzmir’de yaşam memnuniyeti %51 ile en düşük seviyededir. Buna karşılık CHP (%79) ve Zafer Partisi (%86) seçmenlerinde çok yüksek memnuniyet oranları dikkat çekmektedir. DEM Parti seçmenlerinde ise memnuniyet görece düşüktür (%69).

İzmir'de Yaşamaktan Memnuniyet

Meslek grupları arasında da belirgin farklar gözlemlenmektedir. En yüksek memnuniyet emeklilerde (%73) ve kamu çalışanlarında (%70) görülmektedir. Buna karşın esnaf/işveren grubunda (%54) ve çalışmayanlarda (%58) memnuniyet belirgin bir şekilde düşmektedir. Her dört esnaftan birinin İzmir’de yaşamaktan memnun olmadığını belirtmesi, küçük esnafın yaşadığı ekonomik zorluklar ve iş hacmindeki daralmayla ilişkilendirilebilir. Emeklilerin neredeyse dörtte üçünün İzmir’de yaşamaktan memnun olması, İzmir’de emekliliğe ilişkin özel bir tema hazırlamamızın ne kadar isabetli olduğunu gösteriyor.

Grafikte de görüldüğü gibi, İzmirde yaşamaktan en memnun grup emeklilerdir. Ancak memur emeklileri (%81) ve BAĞ-KUR emeklileri (%80) kent yaşamından oldukça memnunken her dört işçi emeklisinden biri “memnun değilim” demektedir. EYT’lilerde de her dört kişiden biri İzmir’de yaşamaktan memnun olmadığını belirtmiştir. Bu veriler, kentteki yaşam kalitesinin büyük ölçüde emeklilik statüsüne, sosyal güvenlik sisteminden ne ölçüde faydalandığına ve ekonomik güvencenin düzeyine bağlı olduğuna işaret etmektedir.

2. İzmirliilerin Duygudurumu

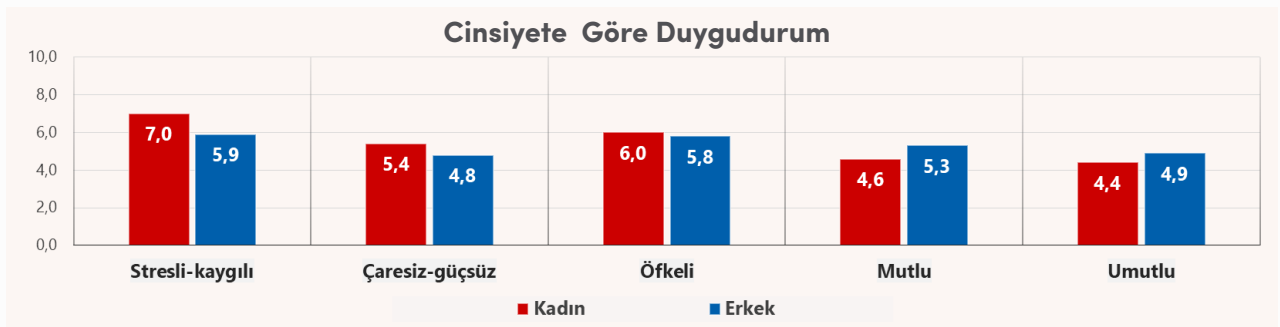
İzmirliilerin en şiddetli biçimde hissettiği duygular stres ve kaygıdır. Bu duyguları “öfke” takip etmektedir. Yüksek düzeyde stres, kaygı ve öfke hissedenlerin oranı %40’ı aşmaktadır. Neredeyse her 10 İzmirliiden 3’ü kendisini yüksek düzeyde çaresiz ve güçsüz hissetmektedir. Sadece her dört kişiden birinin “yüksek” düzeyde mutlu olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir. Umutlu hissedenlerin oranı ise dörtte biri aşmaktadır. Yine de, en az hissedilen duygunun “umut” olduğu görülmektedir. Çaresizlik ve güçsüzlük de İzmirliilerin neredeyse yarısı için “düşük” düzeyde hissedilen duygulardır. Diğer sayılarda olduğu gibi; stres, kaygı ve öfke yüksek düzeyde seyrederken, çaresizlik ve güçsüzlük İzmirliilerin en uzak olduğu negatif duygulardır.

Duygudurum	Düşük	Orta	Yüksek	Ortalama (10 üzerinden)
Stresli-kaygılı	31,00%	20,60%	48,40%	6,4
Öfkeli	35,20%	24,00%	40,80%	5,9
Umutlu	49,50%	22,80%	27,70%	4,7
Mutlu	43,10%	31,90%	25,00%	4,9
Çaresiz-güçsüz	46,50%	23,80%	29,70%	5,1

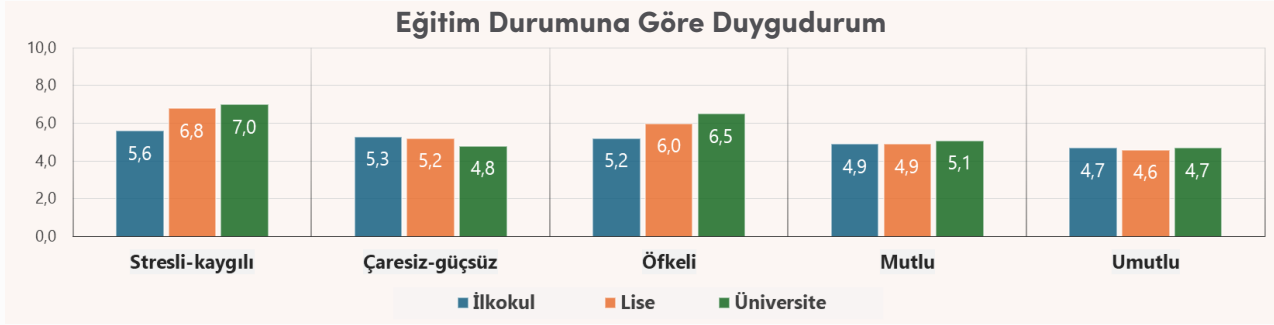
Dört farklı dönemde gerçekleştirilen Barometre çalışmaları, İzmir'deki duygu durumunun zaman içindeki seyrini ortaya koymaktadır. Genel olarak, tüm olumsuz duygular (stres-kaygı, öfke, umutsuzluk, çaresizlik-güçsüzlük) pozitif duygulardan (özellikle mutluluktan) daha yüksek düzeylerde seyretmeye devam etmektedir. Stres ve kaygı seviyesi, Ekim 2024'te zirveye ulaştıktan sonra bir düşüş göstermiş, ancak Temmuz 2025 itibarıyla yeniden yükselme eğilimine girmiştir. Öfke düzeyi ise Ekim 2024'teki görece düşük seviyeden sonra kalıcı biçimde yüksek bir düzlemde seyretmiştir. Umut duygusu ise daha dalgalı bir seyir izlemiştir: Ocak ayında ciddi bir düşüş yaşanırken, Nisan ayında dikkat çekici bir artış gözlemlenmiş; temmuz ayında ise yeniden azalmıştır. Mutluluk seviyesi de benzer şekilde inişli çıkışlı bir grafik izlemekte; Ekim 2024'te kaydedilen en yüksek mutluluk düzeyine sonraki dönemlerde ulaşılammıştır. Son olarak, çaresizlik ve güçsüzlük duyguları diğer duygulara kıyasla en stabil kategori olmuştur. Bu duyguda yalnızca küçük dalgalanmalar gözlenmiş; Temmuz 2025 itibarıyla, başlangıç seviyesinin yaklaşık 1 puan üzerine çıkmıştır.

Duygudurum (10 üzerinden)	1. Barometre (Ekim 2024)	2. Barometre (Ocak 2025)	3. Barometre (Nisan 2025)	4. Barometre (Temmuz 2025)
Stresli-kaygılı	6,8	6,3	6,2	6,4
Öfkeli	5,4	5,9	5,8	5,9
Umutlu	5,3	4,6	5,4	4,7
Mutlu	5,6	4,5	5,3	4,9
Çaresiz-güçsüz	5,0	4,7	4,7	5,1

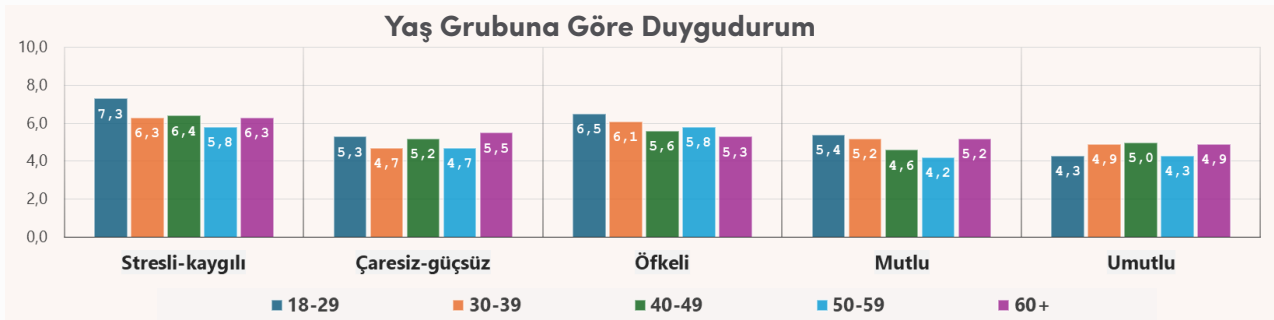
Cinsiyete göre bakıldığında, kadınlar tüm negatif duyguları erkeklerden daha şiddetli yaşamaktadır. Yine kadınlar umut ve mutluluk gibi pozitif duyguları erkeklerden daha düşük düzeyde yaşadıklarını ifade etmiştir.

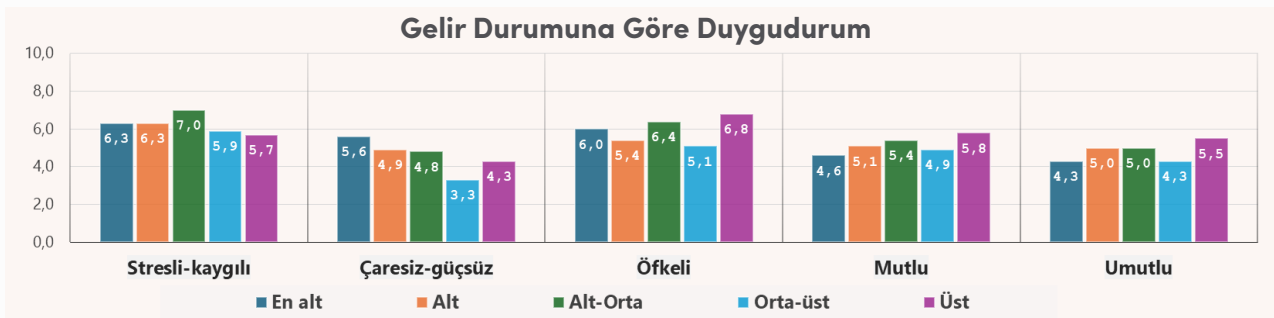
Eğitim seviyesi arttıkça stres ve kaygı seviyesi dramatik şekilde yükselmektedir. Üniversite mezunları, ilkököl mezunlarına göre %25 daha fazla stres yaşamaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça çaresizlik-güçsüzlük hissi azalmaktadır. Üniversite mezunları daha düşük eğitim düzeyindeki İzmirililere kıyasla kendilerini daha güçlü hissetmektedir. Öfke de eğitim düzeyi arttıkça şiddetlenmektedir. Tüm eğitim seviyelerinde mutluluk düzeyi 5.0 civarında ve oldukça düşük kalmaktadır. Üniversite mezunlarındaki çok küçük artışa rağmen, genel olarak eğitimin mutluluğa anlamlı bir katkısı görülmemektedir.

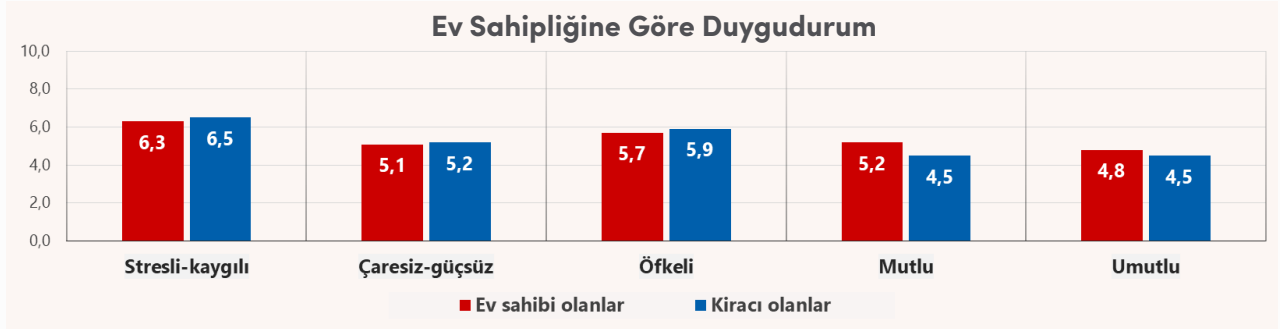
Yaş grubuna göre incelendiğinde, 18-29 yaş grubu 7.3 puan ile en stresli yaş grubudur. Bu durum, "gençlik" temalı bir önceki barometrenin bulgularıyla düşünüldüğünde kariyer kaygıları, ekonomik belirsizlik ve gelecek endişeleri ile açıklanabilir. 60 yaş üstü, kendisini en fazla çaresiz ve güçsüz hisseden yaş grubudur.

Alt-orta sınıf en yüksek stres ve kaygı düzeyine sahip gelir grubudur. Gelir arttıkça çaresizlik-güçsüzlük hissi belirgin şekilde azalmaktadır. Ancak, üst gelir grubunda görülen hafif artış (4.3) dikkat çekicidir. Diğer yandan, yine üst gelir grubunun en yüksek öfke ve umutsuzluk seviyesine sahip olduğu görülmektedir.

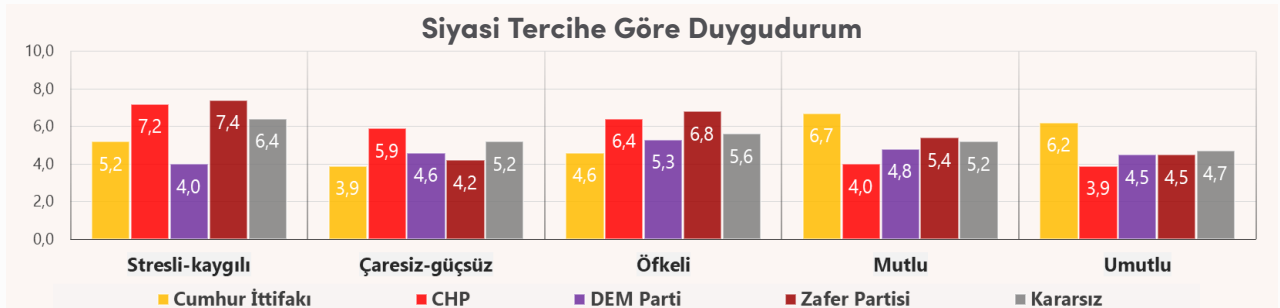

Veriler, ev sahipleri ile kiracılar arasında pek çok duygusal kategori açısından anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. İzmir’de kiracılar, stres ve kaygı düzeyini ev sahiplerine kıyasla daha yüksek oranda hissetmektedir. Öfke, çaresizlik ve güçsüzlük gibi diğer negatif duygular da kiracılar arasında daha yaygındır. En çarpıcı fark ise mutluluk düzeyinde ortaya çıkmaktadır; bu duygu, kiracılarda ev sahiplerine göre belirgin biçimde daha düşük seyretmektedir.

Son olarak, stres ve kaygı duygularının en yoğun hissedildiği gruplar Zafer Partisi ve CHP seçmenleri olarak öne çıkıyor. Bu duyguları en az belirten grup ise DEM Parti seçmenleri. “Çaresizlik ve güçsüzlük” duygusu bakımından ise CHP seçmenlerinin açık ara farkla en yüksek oranı oluşturduğu; buna karşılık, Cumhur İttifakı seçmenlerinin bu duyguyu en az hisseden grup olduğu dikkat çekici bir bulgu. Kararsız seçmenlerin de bu duyguları diğer gruplara kıyasla daha yoğun yaşadığı görülüyor.

Öfke duygusu açısından bakıldığında, en yoğun öfke hisseden gruplar yine sırasıyla Zafer Partisi ve CHP seçmenleri olurken, öfkeyi en az hissedenlerin Cumhur İttifakı seçmenleri olduğu göze çarpıyor. Pozitif duygulara gelindiğinde ise mutluluk ve umut duygularını en fazla hissedenlerin Cumhur İttifakı seçmenleri olduğu görülüyor. Bu bağlamda, Cumhur İttifakı ile diğer tüm seçmen grupları arasında özellikle mutluluk ve umut duyguları açısından belirgin bir farklılaşma ortaya çıkıyor. Bu duygularda açılan fark, diğer duygulara kıyasla çok daha geniş bir makas oluşturuyor.

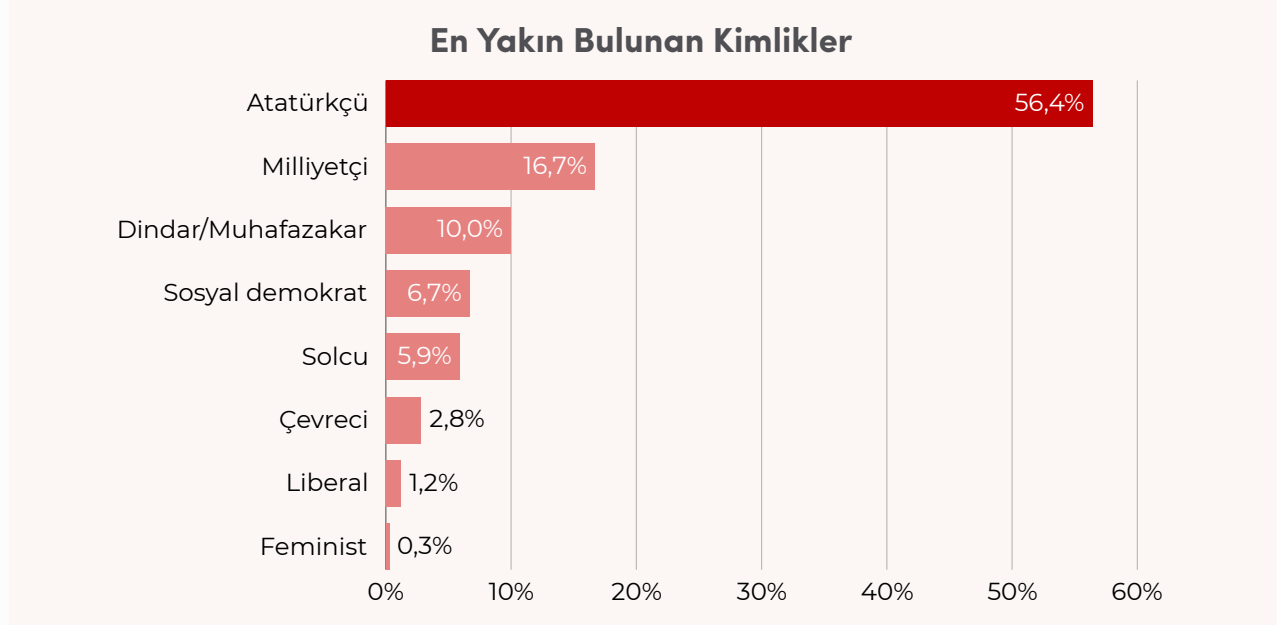

2

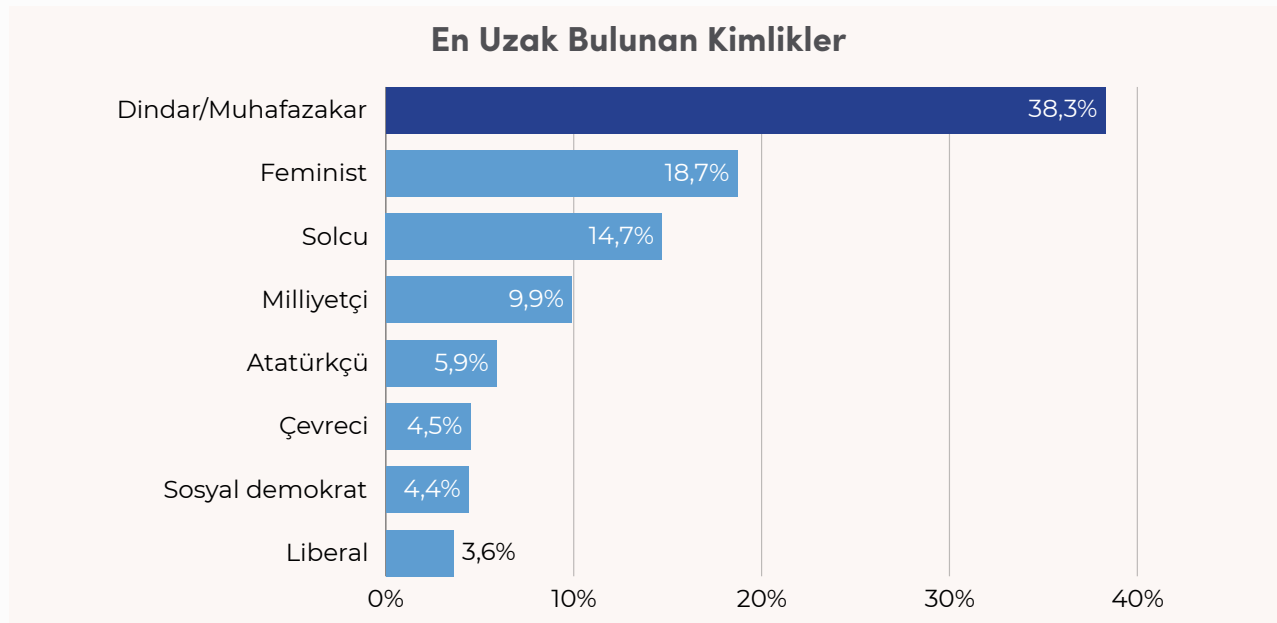
İZMİR'DE KİMLİKLER VE BİR ARADA YAŞAMA DAİR KANAATLER

1. İzmir’de Hakim Kimlikler ve “Mesafeler”

Önceki barometre verilerine benzer bir şekilde kendisini Atatürkçü olarak tanımlayanların oranı %56,4. Atatürkçülükten sonra ikinci sırada %16,7 ile kendini milliyetçilikle tanımlayanlar geliyor. Her 10 İzmirli’den birinin birincil kimliği ise dindarlık. İzmir’de yaşayanların % 6,7’si sosyal demokrat %5,9’u ise kendisini solcu olarak tanımlıyor.

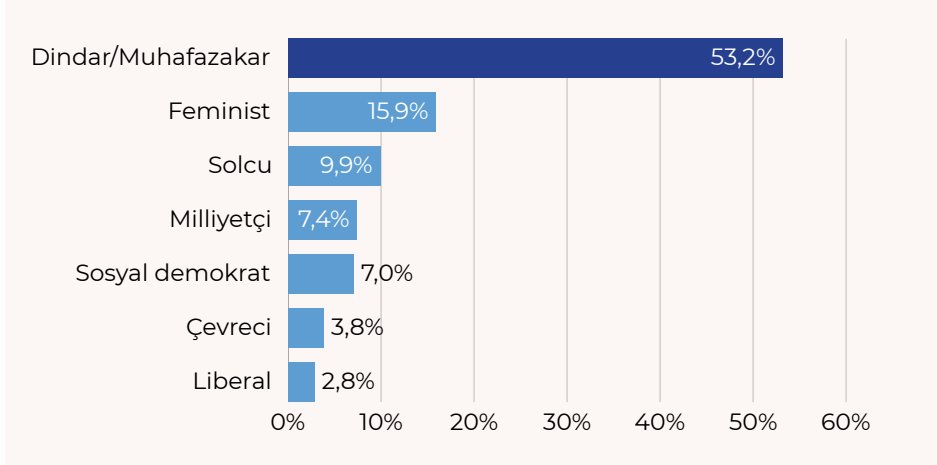

Diğer yandan, İzmirli’lerin kendilerini en uzak buldukları kimliklerin başında da “dindarlık-muhafazakarlık” geliyor. Neredeyse her 10 İzmirli’den 4’ünün kendisini en fazla bu kimliğe uzak hissettiği görülüyor. Dindarlığın hemen ardından önceki barometreler ile paralel bir şekilde feminist ve solcu olmak geliyor. Yine her 10 İzmirli’den birinin kendisini en fazla milliyetçiliğe uzak bulması dikkat çekiyor.

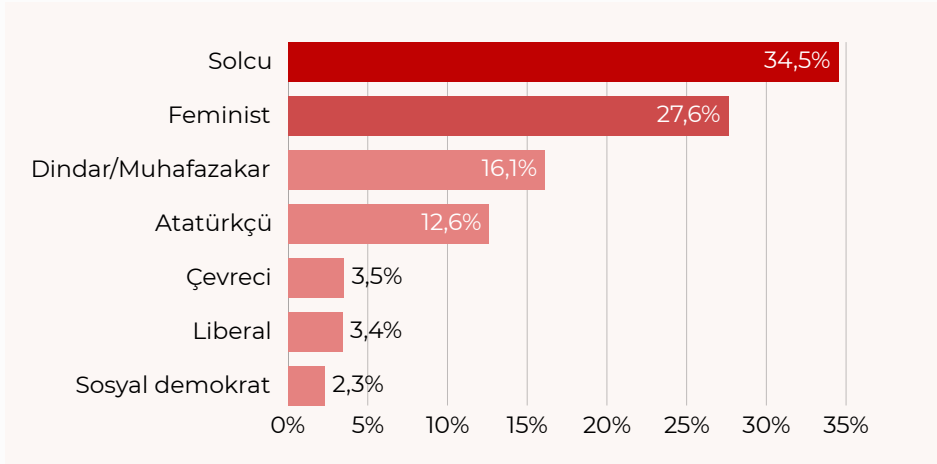

Atatürkçülerin yarısından fazlasının kendisini en uzak bulduğu birinci kimlik dindarlık-muhafazakarlık. Milliyetçilerin ise sırasıyla solculuğa, feministliğe ve dindar-muhafazakarlığa mesafeli olduğu görülüyor. Kendisini birincil olarak dindar-muhafazakar olarak tanımlayan İzmirliilerin üçte birine yakını ilk olarak feminizme mesafeli olduğunu belirtiyor. Yine dindar-muhafazakarların dörtte biri solculuğa ve beşte biri milliyetçiliğe en uzak olduğunu söylüyor. Dindar muhafazakar İzmirliiler arasında her 10 kişiden birinin ise en mesafeli olduğu kimlik çevrecilik.

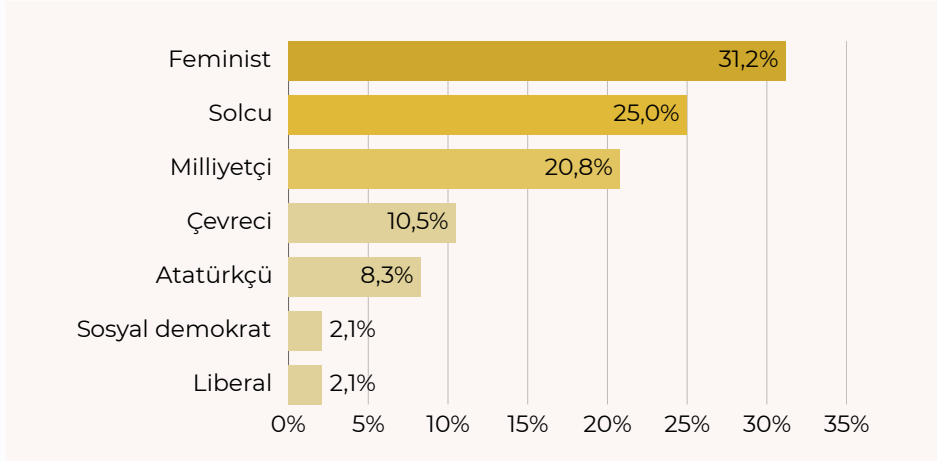
Atatürkçü Kimliklerin En Uzak Bulduğu Kimlikler

Milliyetçi Kimliklerin En Uzak Bulduğu Kimlikler

Dindar/Muhafazakar Kimliklerin En Uzak Bulduğu Kimlikler

Ocak ayından itibaren yapılan araştırmalara bakıldığında, Atatürkçü kimlik istikrarlı üstünlüğünü sürdürüyor. Milliyetçi kimlikte hafif ama istikrarlı yükseliş gözlemleniyor. Dindar/Muhafazakar kimlik ise sürekli azalış trendinde. Sosyal demokrat kimlik sürekli gerileme halindeyken, solcu kimlik ile ilişkilene dalgalı bir seyir izliyor. İzmirliilerin çevrecilik ile ilişkisi ise düşük düzeyde seyretse de istikrarlı bir şekilde güçleniyor.

En Yakın Bulunan Kimlikler	2. Barometre (Ocak 2025)	3. Barometre (Nisan 2025)	4. Barometre (Temmuz 2025)
Atatürkçü	56,5%	58,4%	56,4%
Milliyetçi	15,6%	15,4%	16,7%
Dindar/Muhafazakar	12,3%	11,5%	10,0%
Sosyal demokrat	8,9%	7,1%	6,7%
Solcu	4,8%	3,1%	5,9%
Çevreci	1,2%	2,3%	2,8%
Liberal	-	1,2%	1,2%
Feminist	0,7%	1,0%	0,3%

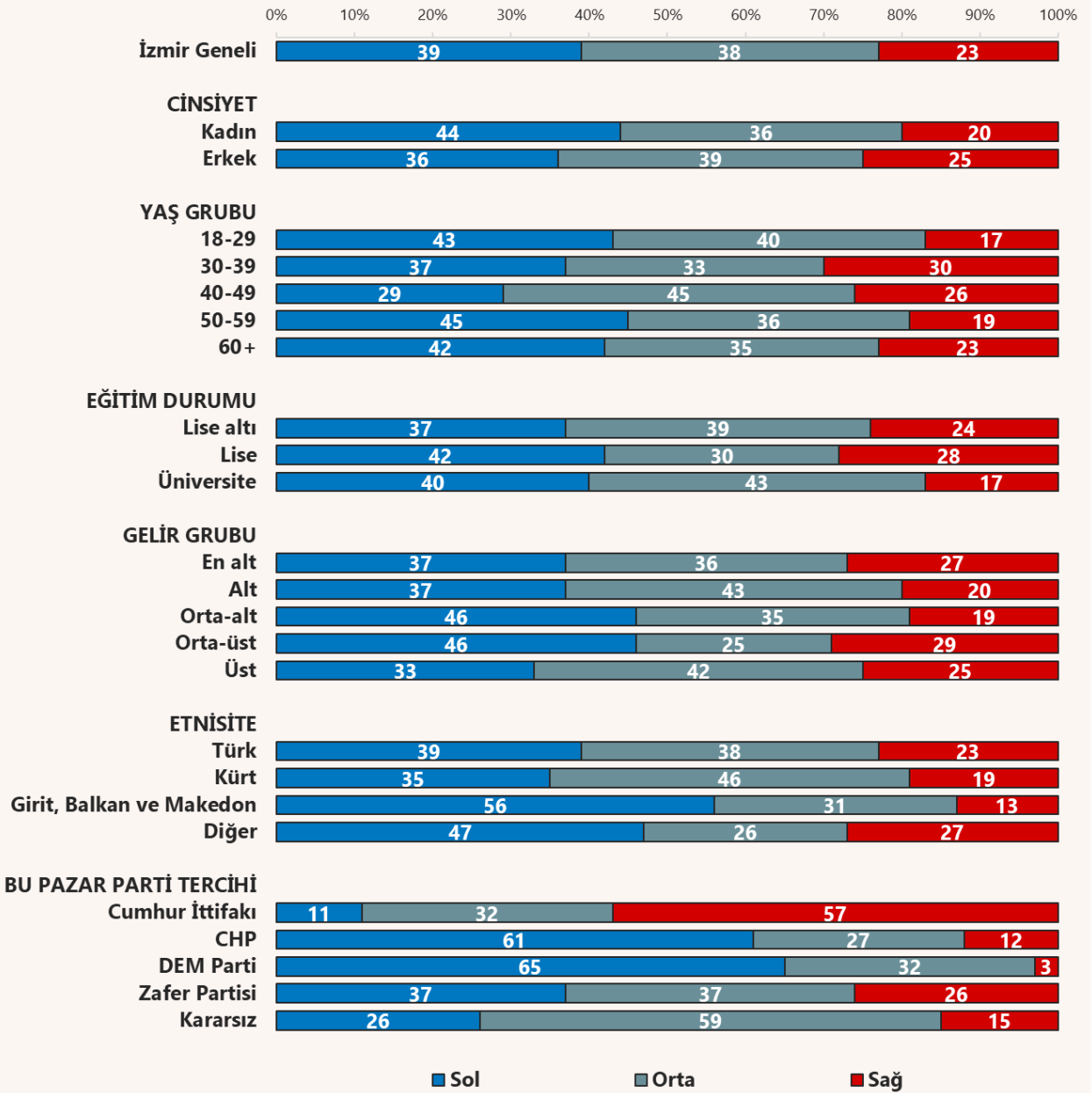
İzmirliilerin mesafeli olduğu kimliklerin her bir barometredeki durumuna bakıldığında, dindar/muhafazakar kimliğe karşı mesafe dalgalı ama yüksek seyrediyor. Feminist ve solcu kimliklere karşı mesafe ise sürekli azalıyor. Milliyetçiliğe karşı mesafe dalgalanıyor fakat temmuz ayında artış gözlemleniyor. Atatürkçülük kimliğine hafif düzeyde seyre-den fakat temmuz ayında %6'ya dayanan mesafelenme de yine oldukça dikkat çekici.

En Uzak Bulunan Kimlikler	2. Barometre (Ocak 2025)	3. Barometre (Nisan 2025)	4. Barometre (Temmuz 2025)
Dindar/Muhafazakar	34,8%	44,3%	38,3%
Feminist	25,1%	22,5%	18,7%
Solcu	20,1%	15,9%	14,7%
Milliyetçi	7,7%	4,6%	9,9%
Sosyal demokrat	6,4%	3,8%	4,4%
Atatürkçü	2,4%	3,7%	5,9%
Çevreci	3,5%	2,7%	4,5%
Liberal	-	2,5%	3,6%

2. İzmir’de Sağ - Sol Polarizasyonu

İzmir halkının kendilerini siyasi spektrumda nereye konumlandığına dair bulgular, kentin politik kimliğinin karmaşık ve çok katmanlı yapısını gözler önüne seriyor. Genel dağılıma bakıldığında, katılımcıların %39’u kendini “sol”, %38’i “orta”, %23’ü ise “sağ” olarak tanımlıyor. Bu tablo, kenti neredeyse üçe bölünmüş bir siyasi yelpazeye yerleştiriyor gibi görünse de “sol” ve “orta” konumların toplamı %77’ye ulaşarak “sağ”ın belirgin şekilde önüne geçiyor. Bu durum, İzmir’in merkez ve sol ağırlıklı siyasal karakterini bir kez daha doğruluyor.

Siyasi görüşleriniz açısından kendinizi nereye yerleştirirsiniz?

DEM Parti destekçileri, %65 oranıyla kendisini en yoğun biçimde “sol”da konumlandırılan seçmen grubu olurken onları %61 ile CHP seçmenleri izlemektedir. Cumhur İttifakı seçmenlerinin yaklaşık üçte birinin kendisini “ortada” konumlandırması ise dikkat çekici bir bulgudur. Ayrıca, her 10 Cumhur İttifakı seçmeninden birinin kendisini “solda” tanımlaması da ideolojik dağılımın mutlak çizgilerle ayrılmadığını göstermektedir. Zafer Partisi seçmenleri arasında “sol”da konumlananların oranı %37, “sağ”da konumlananların oranı ise %26’dır; bu dağılım, partinin destekçi profiline dair karmaşık tabloyu ortaya koymaktadır. Öte yandan, kararsız seçmenler arasında “ortada” konumlananların oranı %60’a ulaşmakta, bu da kararsızların ideolojik olarak net bir pozisyon almadıklarını ya da merkezde kalmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

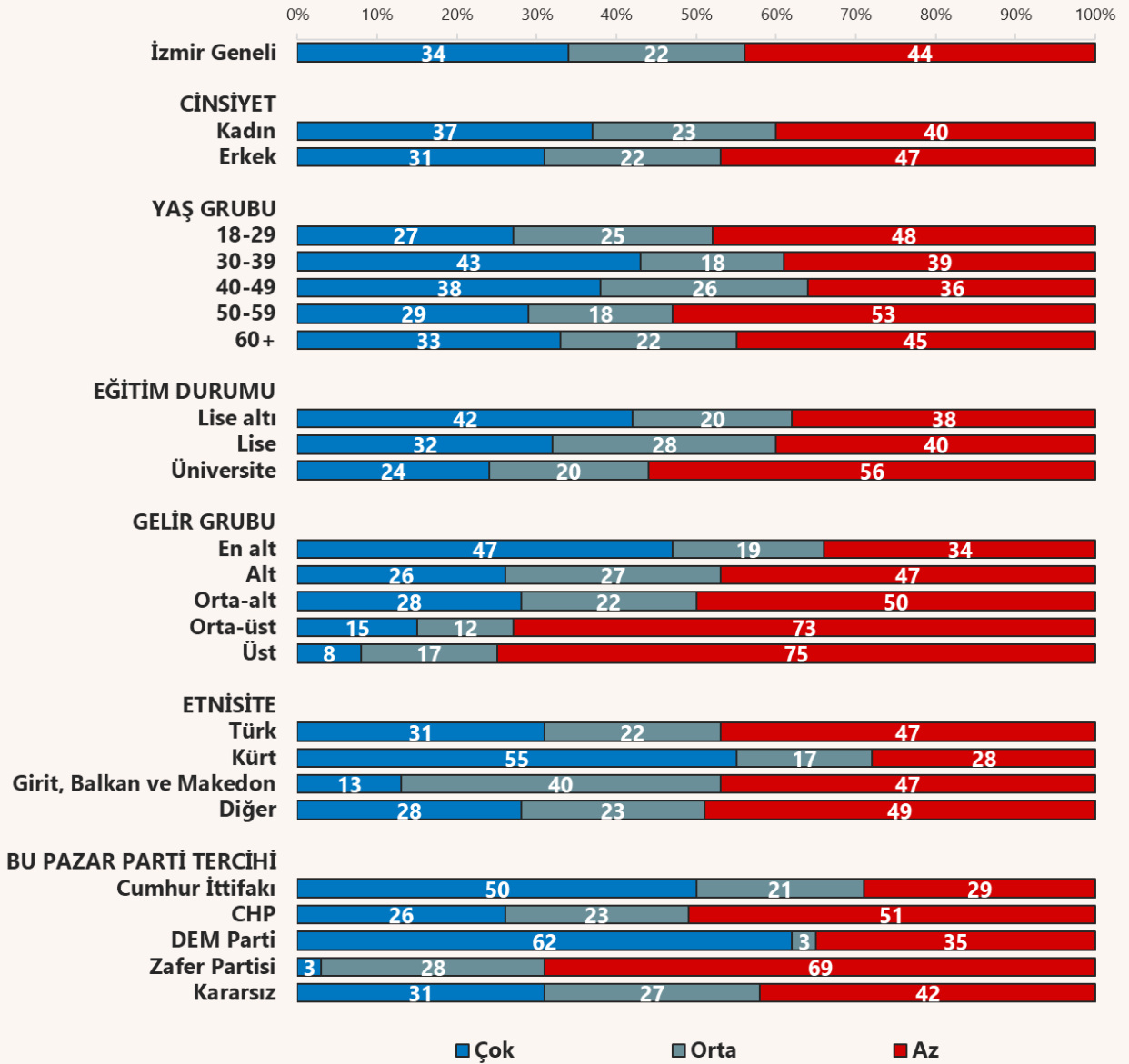
18-29 yaş aralığındaki gençler, %43 oranıyla kendisini “solda” konumlandıran en yüksek yaş grubu olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık, 30-39 yaş grubundaki her 10 kişiden 3’ü kendisini “sağda” konumlandırarak bu yaş aralığını en “sağcı” grup haline getirmektedir. 40-49 yaş grubunda ise katılımcıların neredeyse yarısı kendisini “ortada” tanımlamakta, bu da bu yaş grubunda ideolojik netliğin daha zayıf olduğunu göstermektedir. 50 yaş üzerindeki İzmirlielerde ise “sol” eğilimi yeniden ağır basmakta, bu yaş grubunun daha yüksek oranda “sol”da konumlandığı görülmektedir.

Eğitim düzeyi ile sağ-sol konumlanması arasında ise tutarlı ve doğrusal bir ilişki gözlemlenmemektedir. En düşük “sağ” eğilimi üniversite mezunları arasında görülürken, “sol” kimliğini en yüksek oranda benimseyen grup lise mezunlarıdır. Üniversite mezunları ise ağırlıklı olarak kendilerini “ortada” tanımlamaktadır. Bu durum, yüksek eğitim düzeyinin ideolojik uçlardan uzaklaşma eğilimiyle örtüştüğüne işaret etmektedir.

3. Dinin Gündelik Yaşama Etkisi

İzmirlielerin %44’ü dini inançlarının gündelik kararlarını “az” etkilediğini belirtirken, yaklaşık üçte biri gündelik yaşamlarında dini inançlarının “çok” etkili olduğunu söylüyor. Neredeyse her dört kişiden birinin ise dini inançlarının gündelik yaşamlarına “orta” düzeyde etkisi olduğu görülüyor. Bu dağılım, İzmir’in seküler ağırlıklı ama heterojen yapısını yansıtıyor. En alt gelir grubunda neredeyse her iki kişiden birinin dini inancı gündelik yaşamını “çok” etkilerken, üst gelir grubunda her dört kişiden üçü dinin gündelik yaşamlarını “az” yönlendirdiğini ifade ediyor. Gelir arttıkça dinin hayata etkisi azalıyor. Üniversite mezunlarının %56’sı dini inançlarının hayatlarına önemli bir etkisi olmadığını belirtirken, lise altı eğitim düzeyinde İzmirlielerin %42’si hayatlarının dini inançlarından “çok” etkilendiğini söylüyor. Eğitim arttıkça sekülerleşme de artıyor.

Dini inancınız gündelik kararlarınız ne ölçüde etkiliyor?

Yaş gruplarında ilginç bir desen ortaya çıkıyor. 30-39 yaş aralığındaki İzmirliilerin gündelik hayatları dini inançlarından “çok” etkilenirken, 18-29 yaş aralığındaki gençlerin yarısından fazlası dini inançlarının gündelik yaşamlarına çok etki etmediğini belirtiyor. Kadınlar erkeklere kıyasla gündelik yaşamlarında dini inançlarına daha fazla alan açıyor.

Parti tercihi üzerinden baktığımızda oldukça ilginç verilere ulaşıyoruz. Cumhuriyet İttifakına oy verenler arasında her iki kişiden biri, dinin gündelik hayatında çok etkili olduğunu söylerken; %29'luk bir kesim bu etkinin az olduğunu, %21'lik bir kesim ise dinin etkisinin orta düzeyde olduğunu belirtiyor. CHP kitlesinde ise bunun tersi bir eğilim söz konusu. Ancak dinin etkisinin “çok” ve “orta” düzeyde olduğunu belirtenler, yine de yarıya yakın bir kitleyi oluşturuyor. Dinin etkisinin en az hissedildiği grup ise Zafer Partisi taraftarları.

Sadece %3'lük bir kesim, dinin hayatlarındaki etkisinin yüksek olduğunu ifade ediyor. Siyasi parti desteği baz alındığında dinin etkisinin en yüksek olduğu kesimin ise DEM Parti taraftarları olduğu görülüyor. Diğer parti seçmenlerinde "orta" diyenler üçte birlik bir gruba yaklaşırken, DEM Partisi seçmenlerinde bu oran %3'e düşüyor. Buna karşılık, dinin çok etkili olduğunu belirtenler %62; az etkili olduğunu söyleyenler ise %35 oranında.

4. Bir Arada Yaşama Dair Kanaatler

Etnik kökenler arası eşitlik konusunda İzmir halkı görece pozitif bir tablo çiziyor. Katılımcıların %49,1'i farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyor. Mültecilerin eşit muamele gördüğü görüşüne katılanlar bir nebze düşse de %40'ı aşıyor. Ancak, dikkat çekici olan mülteciler konusunda "hiç katılmıyorum" oranının %30'a, etnik farklılıkların eşit muamele gördüğü konusunda ise %22,3'e çıkması. Farklı kimliklerin eşit muamele gördüğü düşüncesine katılım yüksek olsa bile bu görüşe kesinlikle katılmayanların oranı da görece yüksek.

Bir Arada Yaşam	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
İzmir'de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	22,30%	8,80%	19,80%	13,00%	36,10%
İzmir'de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	30,00%	6,80%	20,30%	14,00%	28,90%

İzmir'de bir arada yaşama dair algıların zaman içindeki seyrine bakıldığında, farklı **etnik kökenlerin eşit muamele gördüğü** görüşünde belirgin bir dalgalanma yaşandığı görülüyor. Mültecilerin eşit muamele gördüğü görüşünde ise daha hafif bir dalgalanma yaşanıyor.

Bir Arada Yaşam (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	2. Barometre (Ocak 2025)	3. Barometre (Nisan 2025)	4. Barometre (Temmuz 2025)
İzmir'de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	43,90%	54,10%	49,10%
İzmir'de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	45,10%	41,70%	42,90%

60 yaş üstü İzmirli hem farklı etnik grupların hem de mültecilerin toplumda eşit muamele gördüğü fikrine en fazla katılan yaş grubu olarak öne çıkıyor.

Yaş Grubuna Göre Bir Arada Yaşam (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
İzmir'de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	44,1%	43,4%	46,3%	54,1%	55,9%
İzmir'de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	40,5%	38,7%	37,4%	46,8%	51,7%

Farklı etnik grupların toplumda eşit muamele gördüğünü düşünme eğilimi eğitim düzeyi ile doğru orantılı bir şekilde artarken, mültecilerin toplumda eşit muamele gördüğü fikrine katılım eğitim düzeyi arttıkça azalıyor.

Eğitim Durumuna Göre Bir Arada Yaşam (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Lise altı eğitilmişler	Lise mezunları	Üniversite mezunları
İzmir'de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	45,5%	48,3%	54,0%
İzmir'de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	45,2%	42,1%	41,2%

Bir arada yaşam sorularına farklı etnik aidiyetler ekseninde baktığımızda İzmir'in kapsayıcı olduğu fikrine en eleştirel yaklaşan grubun Girit ve Balkan göçmenleri olduğunu görüyoruz. Bu grup farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğü düşüncesine %31,3 mültecilerin eşit muamele gördüğü düşüncesine ise %12,5'la en az katılan grubu oluşturuyor.

Etnisiteye Göre Bir Arada Yaşam (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Türk	Kürt	Girit, Balkan ve Makedon göçmenleri	Diğer
İzmir'de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	50,0%	45,8%	31,3%	52,8%
İzmir'de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	44,7%	38,6%	12,5%	44,4%

3

İZMİRLİLERİN GÖZÜNDEN TÜRKİYE GÜNDEMİ VE GÜNCEL SİYASİ EĞİLİMLER

1. İzmirliilere Göre Türkiye'nin Öncelikli Gündemleri

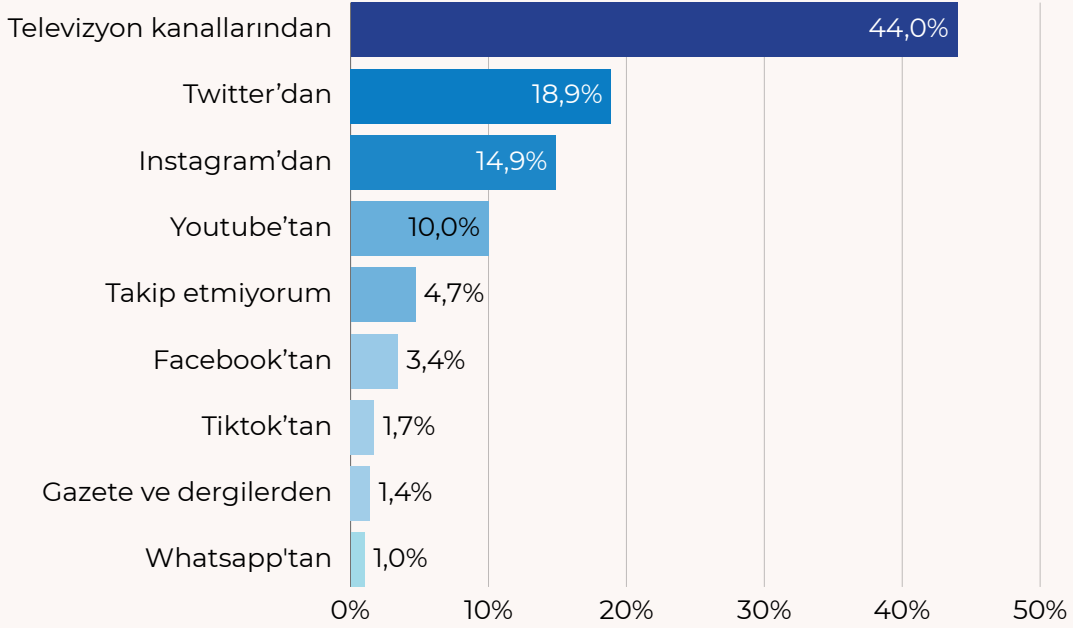
İzmirliilerin yaklaşık üçte biri için Türkiye'nin en önemli gündemi ekonomi. Daha sonra "orman yangınları" yalnızca İzmir için değil tüm ülke için yakıcı bir gündem olarak ikinci sırada yer alıyor. Terör, "yeni çözüm süreci", hukuk ve adalet benzer oranlarla orman yangınlarını takip ediyor. CHP'li belediyelere yapılan operasyonlar, savaşlar, güvenlik, göç, yolsuzluk ve sosyal politika gibi gündemler ise öncelik sıralamasında geride yer alsa da İzmirliilere göre Türkiye'nin öncelikli gündemleri arasında.

Türkiye Gündemi Başlıkları	Gündem Konuları	%
Ekonomi	Ekonomi	31
Doğal Afetler	Orman yangınları	18
Güvenlik	Terör	8
Güvenlik	Terörsüz Türkiye	7
Hukuk ve Adalet	Hukuk ve adalet	7
Siyaset	Hükümet	5
Siyaset	CHP'li belediyelere operasyon	5
Dünya Gündemi	Savaş	4
Güvenlik	Güvenlik	3
Siyaset	Ekrem İmamoğlu'na yönelik operasyonlar	3
Güvenlik	Göç	2
Siyaset	Yolsuzluk	2
Sosyal Politika	Sosyal politika	2
Şehir Planlama	Şehir Planlama	1
Siyaset	Muhalefet	1
Siyaset	Belediyecilik	1
Toplam		100

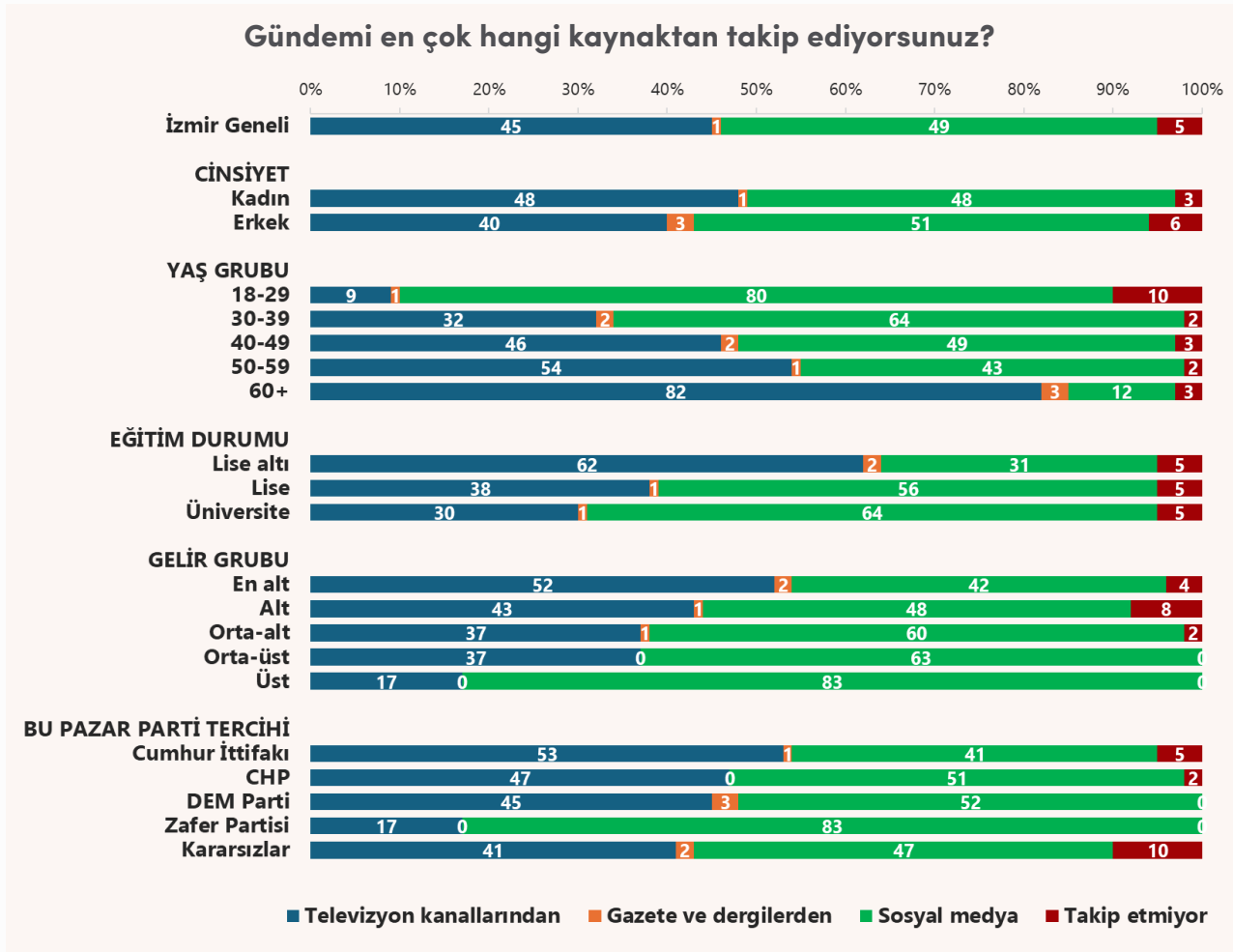
2. İzmirliilerin Haber Alma Kaynakları

Televizyon %44 oran ile hala açık ara en dominant medya platformu olma konumunu koruyor. X Platformu %18,9 ile ikinci sırada yer alıyor ve dijital platformlar arasında açık lider konumunda. Instagram %14,9 ile üçüncü sırada geliyor. Her 10 İzmirliiden birinin ise ana haber alma kanalı YouTube.

Gündemi en çok hangi kaynaktan takip ediyorsunuz?

Sosyal medya toplamının (%48,9) televizyonu (%44,0) geçmesi, İzmir'de de haber alma kaynaklarında dijital dönüşümün işareti olarak okunabilir. Eskiden oldukça popüler bir platform olan Facebook ise %3,4'te kalıyor. TikTok %1,7 ile henüz haber takibinde etkili değil. Geleneksel basın ise TikTok'un dahi gerisinde kalıyor. Dijital platformların yükselişi, haber tüketiminin daha interaktif, anlık ve kişiselleştirilmiş hale evrilmeye başladığını söylüyor.

Yaş faktörü en belirgin ayrışmayı yaratıyor. 18-29 yaş grubunda her 10 gençten 8'inin ana haber alma kaynağı sosyal medya. 60 yaş üzerinde ise aynı düzeyde televizyon izleniyor. Bu grupta sosyal medyadan haber alanların oranı %12'de kalıyor. Gençler ile 60 yaş üstü İzmirliiler arasında açılan 70 puanlık fark, kuşaklar arası medya tüketimindeki devasa uçurumu gösteriyor.

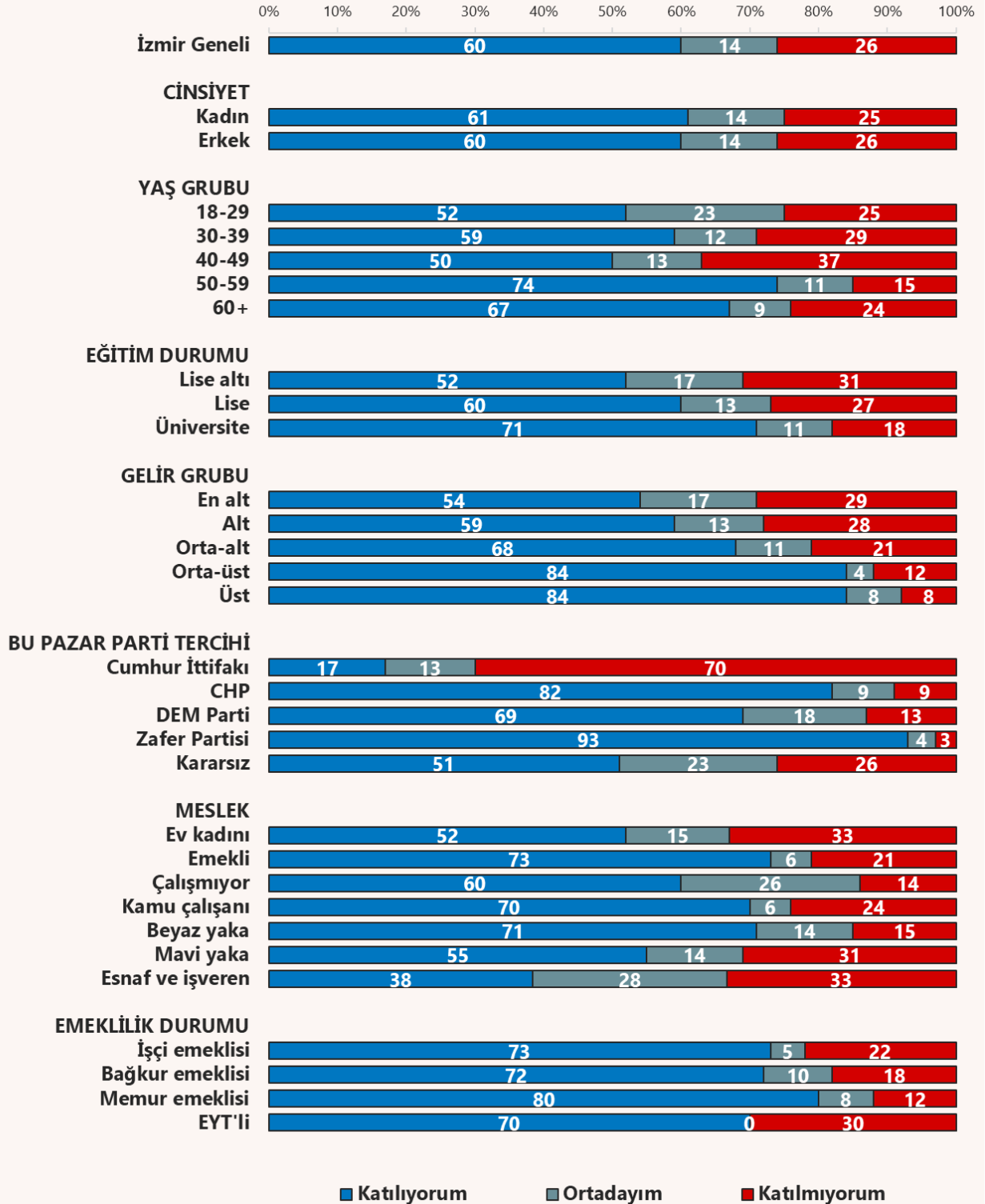
Eğitim düzeyi medya tercihlerini güçlü şekilde etkiliyor. Üniversite mezunları daha çok sosyal medyayı tercih ederken, lise altı eğitim düzeyindeki İzmirliilerin büyük bir kısmının ana haber alma kaynağı televizyon. Eğitim arttıkça dijital medya tercihi belirgin şekilde artıyor.

Gelir durumu da haber alma kaynakları üzerinde neredeyse eğitim düzeyi kadar etkili. Üst gelir grubunun yalnızca %17'si televizyondan haber alıyor. En alt gelir grubunun ise yarıdan fazlası televizyondan haber alıyor. Bu, ekonomik durumun teknoloji erişimi ve medya alışkanlıklarını derinden etkilediğini gösteriyor. Benzer şekilde, kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla televizyondan haber alıyor ve daha az sosyal medya kullanıyor. Son olarak, parti tercihlerinin de medya tüketiminde ayrışmalar yarattığı görülüyor. Zafer Partisi destekçileri %83 sosyal medyadan haber alma ile en "dijital" grup. Cumhuriyet İttifakı destekçileri ise %53 televizyondan haber alma ile en "geleneksel" grup sayılabilir. CHP ve DEM Parti destekçileri görece dengeli bir dağılım gösteriyor.

3. CHP'li Belediyelere Yönelik Operasyonlar

Katılımcıların %60'ı 19 Mart sonrası İBB başta olmak üzere CHP'li belediyelere yönelik operasyonların siyasi olduğunu düşünmektedir. Her dört İzmirli'den biri ise operasyonların siyasi olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. İzmir'de büyük bir kesiminin söz konusu operasyonlara şüpheyle yaklaştığı görülse de kararsızların oranı (%14) da dikkat çekicidir.

"Muhalef belediyelere yönelik operasyonların siyasi olduğunu düşünüyorum."

Kadın ve erkek katılımcılar arasında belirgin bir fark görülmemektedir. Ancak en dikkat çekici bulgu 50-59 yaş grubunda ortaya çıkmaktadır. Bu grupta her dört kişiden üçü operasyonların siyasi olduğunu belirtirken, 18-29 yaş aralığında neredeyse her dört gençten biri kararsızdır. Eğitim seviyesi arttıkça operasyonların siyasi olduğu düşüncesi güçlenmektedir. Üniversite mezunları %71 oranında katılırken, lise altı eğitim seviyesindekiler %52 oranında katılmaktadır. Gelir artışı ile siyasi operasyon algısı arasında güçlü bir korelasyon vardır. En düşük gelir grubunda %54 olan katılım oranı, en yüksek gelir grubunda %84'e çıkmaktadır. Alt gelir grupları belediyelere yönelik operasyonları daha az "siyasi" bulmaktadır.

Cumhur İttifakı seçmenlerinde her 10 kişiden 7'si operasyonların siyasi olmadığını savunurken, CHP seçmenlerinde yalnızca 10 kişiden biri bu görüşe katılmaktadır. DEM Parti seçmenlerinde operasyonların siyasi olduğu görüşüne katılanlar %70'e yaklaşırken, Zafer Partisi seçmenlerinde bu görüşe katılanların oranı %93 ile CHP seçmenlerini dahi aşmaktadır.

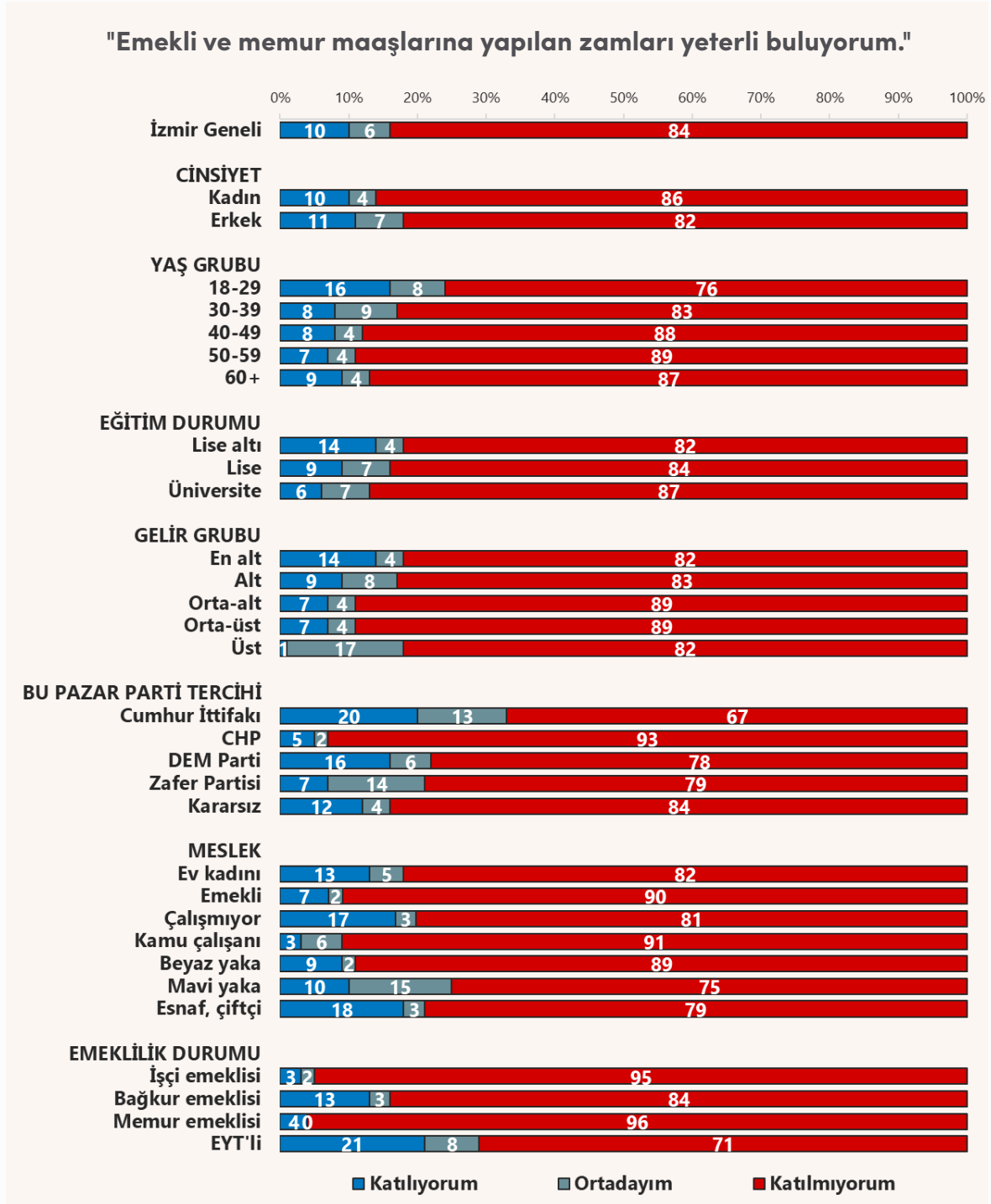
Meslek gruplarına göre bakıldığında, emekliler operasyonların siyasi olduğu görüşüne en çok katılan grup olarak bir kez daha öne çıkmaktadır. Neredeyse hert dört emekliden üçü belediyelere yönelik operasyonların siyasi olduğunu düşünmektedir. Memur emeklilerinde bu oran daha da artmakta ve %80'e çıkmaktadır. Esnaf, işverenler, ev kadınları ve mavi yakalılar ise operasyonların siyasi olduğu görüşüne en az katılanlardır. Bu grupların neredeyse üçte biri operasyonların siyasi olmadığını düşünmektedir.

Kısacası; eğitim, gelir durumu, yaş ve emeklilik statüsünün belediyelere yönelik operasyonların algılanmasında oldukça belirleyici olduğu söylenebilir. Özellikle yüksek eğitilmiş, orta-üst gelir grubundaki ve orta yaş katılımcıların operasyonları siyasi bulma eğilimi daha güçlüdür. Parti tercihi ise bekleneneği üzere en belirleyici faktör olarak öne çıkmaktadır. Ancak, Zafer Partili seçmenlerin CHP'yi destekleyenlere kıyasla çok daha güçlü bir şekilde operasyonların siyasi olduğunu düşünmesi dikkat çekicidir.

4.Emekli ve Memur Maaşlarına Yapılan Zamlar

Araştırma sonuçları, emekli ve memur maaşlarına yapılan zamların toplumun ezici çoğunluğu (%84) tarafından yetersiz bulunduğunu ortaya koymaktadır. Sadece %10'luk bir kesim zamları yeterli bulurken, %6'lık bir grup kararsız kalmıştır. Bu veriler, maaş zammı konusunda toplumsal bir memnuniyetsizlik olduğuna işaret etmektedir. Cinsiyete göre belirgin bir farklılaşma gözlenmezken, yaş grupları arasında dikkat çekici farklılıklar bulunmaktadır. Tüm yaş gruplarında katılımcıların dörtte üçünden fazlası yapılan zamları yeterli bulmasa da, 18-29 yaş aralığında memnuniyetsizlik diğer yaş gruplarına göre en düşük seviyededir. Yaş ilerledikçe memnuniyetsizliğin artması, emeklilik deneyimine yaklaşmak ile açıklanabilir.

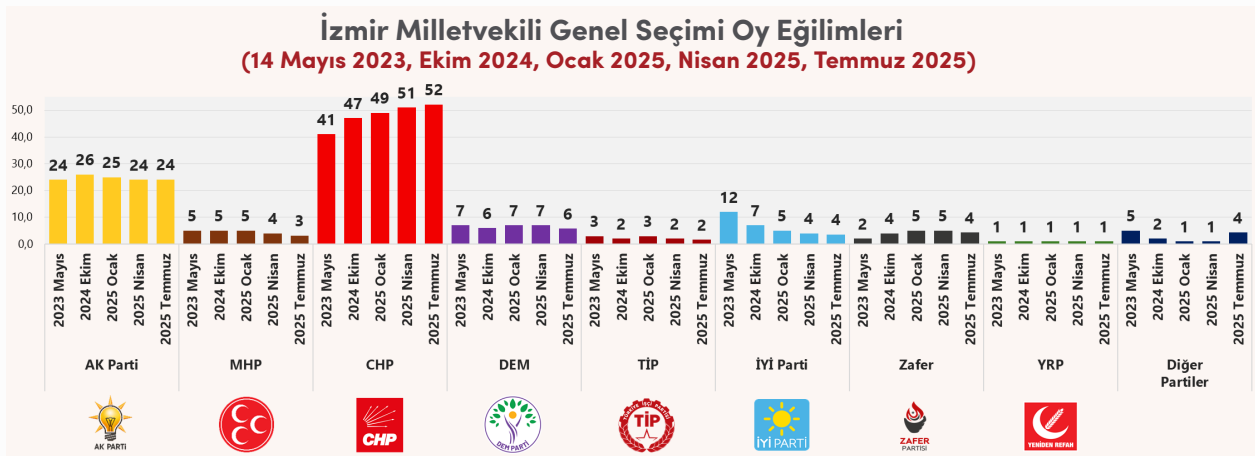
Eğitim seviyesi ile emekli ve memur maaşlarına yapılan zamlardan memnuniyetsizlik arasında da tıpkı yaş değişkeninde olduğu gibi pozitif bir korelasyon bulunmaktadır: Eğitim seviyesi arttıkça memnuniyetsizlik de artmaktadır. Gelir durumuna göre bakıldığında ise en memnuniyetsiz grup orta sınıftır. Parti tercihi, emekli ve memur maaşlarına yapılan zamlara ilişkin görüşleri de oldukça etkilemektedir. Cumhur İttifakı seçmenlerinin beşte biri yapılan zamları yeterli bulurken, CHP ve Zafer Partisi seçmenlerinde memnuniyet belirtenlerin oranı %5-7 bandına düşmektedir. Yine de Cumhur İttifakı destekçileri arasında dahi %67'lik bir memnuniyetsizlik oranının bulunması, emekli ve memur maaşlarına yönelik memnuniyetsizliğin sadece siyasi tercihlerle açıklanamayacak ekonomik bir gerçeklik olduğunu göstermektedir.

Meslek grupları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Kamu çalışanları ve emekliler %90'ın üzerinde memnuniyetsizlik oranları ile öne çıkmaktadır. En düşük memnuniyetsizlik ise mavi yakalılarda gözlemlenmektedir. Yine de mavi yakalıların dahi dörtte üçü yapılan zamları yeterli bulmamaktadır. Kamu çalışanları ve emeklilerin en yüksek memnuniyetsizlik oranlarına sahip olması, bu grupların zamlardan doğrudan etkilenmesi sebebiyle beklenen bir sonuçtur. Emekliler arasında maaş zamları konusunda en az memnuniyetsizlik bildirenler EYT'liler ve BAĞ-KUR emeklileri olmuştur. Memur ve işçi emeklileri ise neredeyse tam bir memnuniyetsizlik göstermektedir. Araştırma sonuçları, emekli ve memur maaşlarına yapılan zamların toplumun tüm kesimlerince yetersiz bulunduğunu, ancak bu algının en güçlü şekilde emekliler, kamu çalışanları ve yüksek eğitimli gruplar arasında yaşandığını göstermektedir. Parti tercihi fark etmeksizin yüksek memnuniyetsizlik oranları, konunun siyasi tercihlerden öte bir ekonomik memnuniyetsizlik olarak yaşandığını göstermektedir.

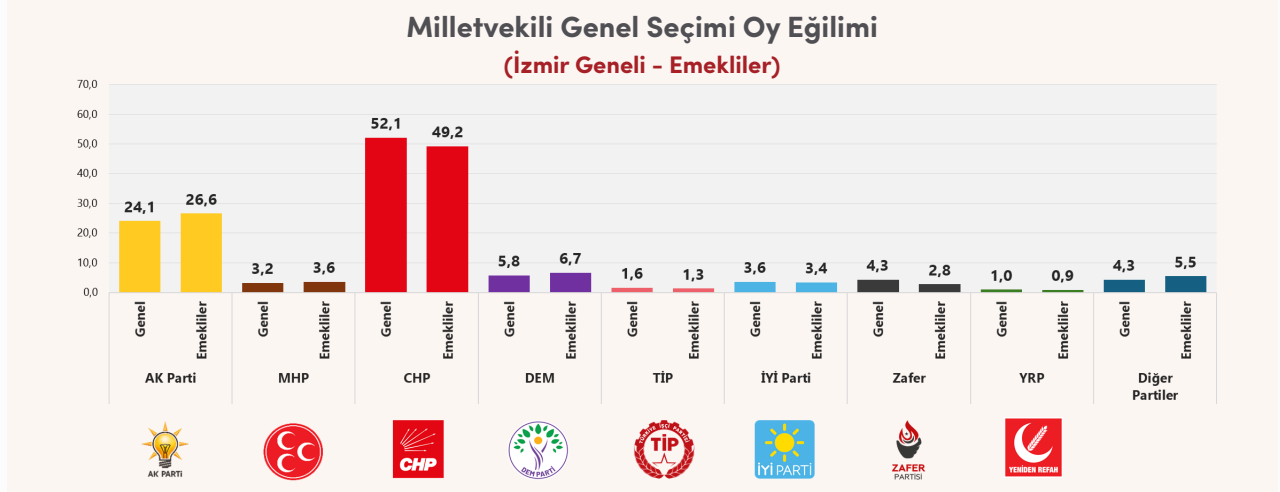
5. Güncel Oy Eğilimleri

İzmir'deki milletvekili genel seçimi oy eğilimlerinin 2023-2025 dönemindeki değişimi, şehrin siyasi dinamiklerinin nasıl evrildiğini ve parti tercihlerindeki dalgalanmaları ortaya koyuyor. CHP'nin yükselişi en belirgin trend olarak öne çıkıyor. Bu yükseliş, İzmir'in "CHP kalesi" kimliğinin güçlendiğini gösteriyor. AK Parti'nin durağanlığı dikkat çekici. Tüm dönem boyunca %24-26 bandında sabit kalan oy oranı, partinin İzmir'de güçlü ama genişleyemeyen bir tabana sahip olduğu anlamına geliyor. MHP'nin 2023 Mayıs'ta %5 olan oy oranı, 2025 Temmuz'da %3'e düşüyor. Ekim barometremizde AK Parti ve MHP'nin toplam oyu %31 iken bu barometrede %27'e gerilemiş durumda. Bir yıllık trende baktığımızda en büyük ve istikrarlı düşüşü İYİ Parti'de gözlemliyoruz. 2023 mayısında %12 olan oy oranları son araştırmamızda %4'e gerilemiş durumda. DEM Parti'nin de %6-7 bandında istikrarlı fakat sınırlı bir tabanı olduğu görülüyor. Son olarak, Zafer Partisi'nin %4-5 bandında istikrar yakaladığı görülüyor.

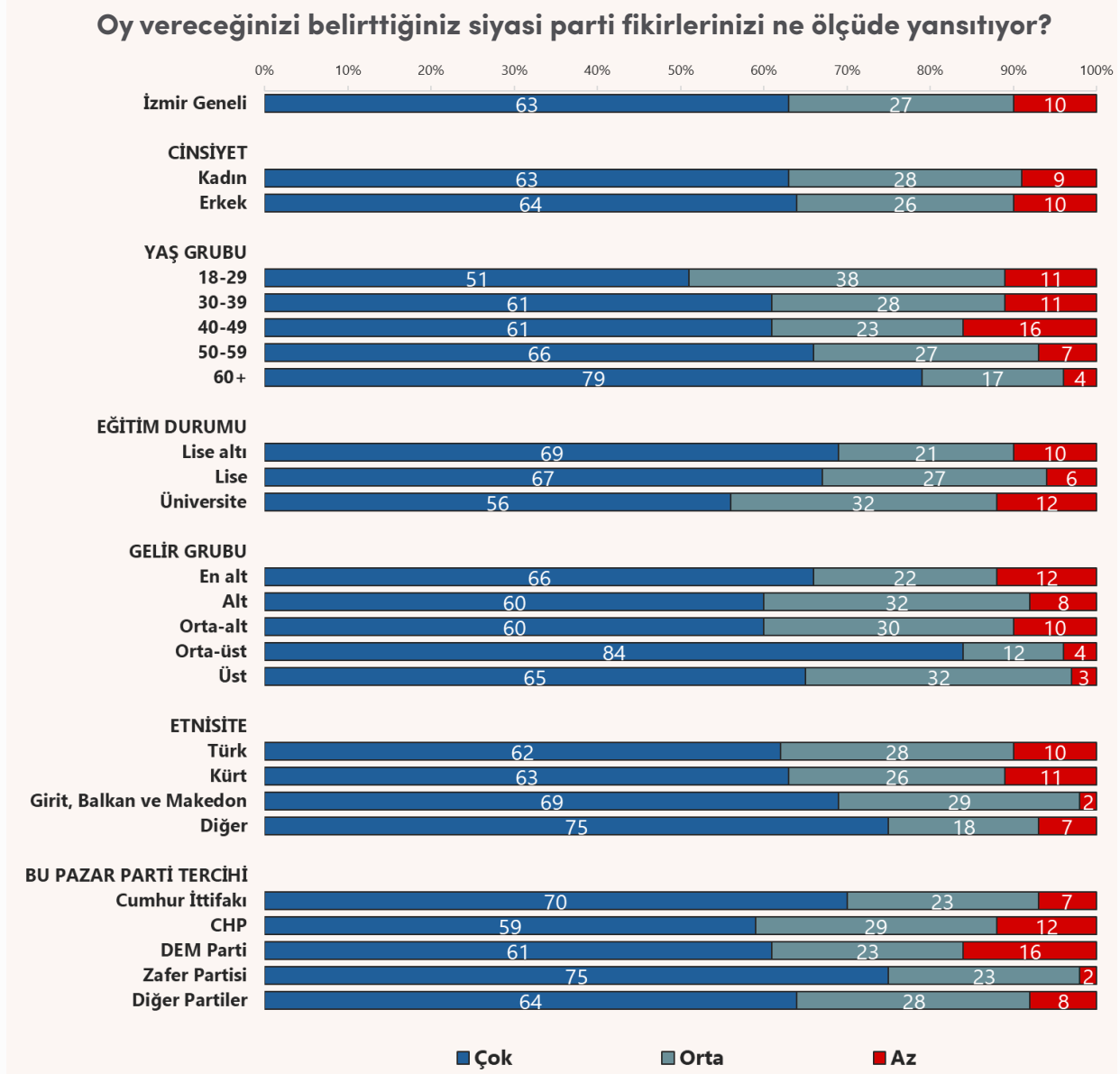
6. Emeklilerin Oy Eğilimleri

Emeklilerin CHP'ye olan desteği İzmir genelinin altında kalsa da hala oldukça yüksek. Neredeyse her iki emekli seçmenden biri CHP'yi destekliyor. **AK Parti'nin emeklilerden aldığı destek** dikkat çekici. Genel nüfusta %24,1 olan oy oranı, emeklilerde %26,6'ya çıkıyor. Hem DEM Parti'ye hem de MHP'ye yönelik emekli desteği, İzmir genelinden fazla.

7. Oy Verilen Parti ile Aidiyet İlişkisi

İzmirliilerin %63'ü oy verdiği partinin fikirlerini çok yansıttığını düşünüyor. Ancak katılımcıların dörtte birinden fazlası “orta” düzeyde aidiyet kurduğu bir partiye oy veriyor. Her 10 İzmir seçmeninden biri ise kendisini “az” yansıttığını düşündüğü bir partiye destekliyor. Araştırma bulguları seçmenlerin çoğunluğunun ideolojik olarak tutarlı tercihler yaptığını fakat önemli bir kitlenin de tam aidiyet hissetmediği siyasi partilere destek verdiğini gösteriyor.

Yaş faktörü çarpıcı farklılıklar yaratıyor. 60 yaş üzeri seçmenler %79 ile en yüksek ideolojik uyum sergilerken, gençler arasında her iki kişiden biri oy verdiği partinin kendi görüşlerini orta ve az düzeyde yansıttığını belirtiyor. Üniversite mezunları eğitim durumuna göre kendisini pek de yansıtmayan siyasi partilere en fazla destek veren grup. Lise altı eğitim düzeyindeki seçmenlerde ise neredeyse her 10 kişiden 7'si kendisini “çok” yansıtan bir partiye destekliyor.

Orta-üst gelir grubunda destek verilen parti ile yüksek bir aidiyet ilişkisi gözlemleniyor. Cumhur İttifakı seçmenlerinde her 10 kişiden 7'si destek verdikleri partinin kendilerini "çok" yansıttığını düşünürken, CHP seçmenleri içerisinde destek verilen parti ile güçlü aidiyet kuranların oranı diğer tüm seçmen gruplarından daha düşük düzeyde (%59) seyrediyor. En yüksek aidiyet ise Zafer Partisi seçmenlerinde (%75) görülüyor.

4

İZMİRLİLERİN GÖZÜNDEN İZMİR'İN GÜNDEMLERİ VE YEREL HİZMETLER

1. İzmirliilerin Gözünden İzmir'in Yerel Gündemleri

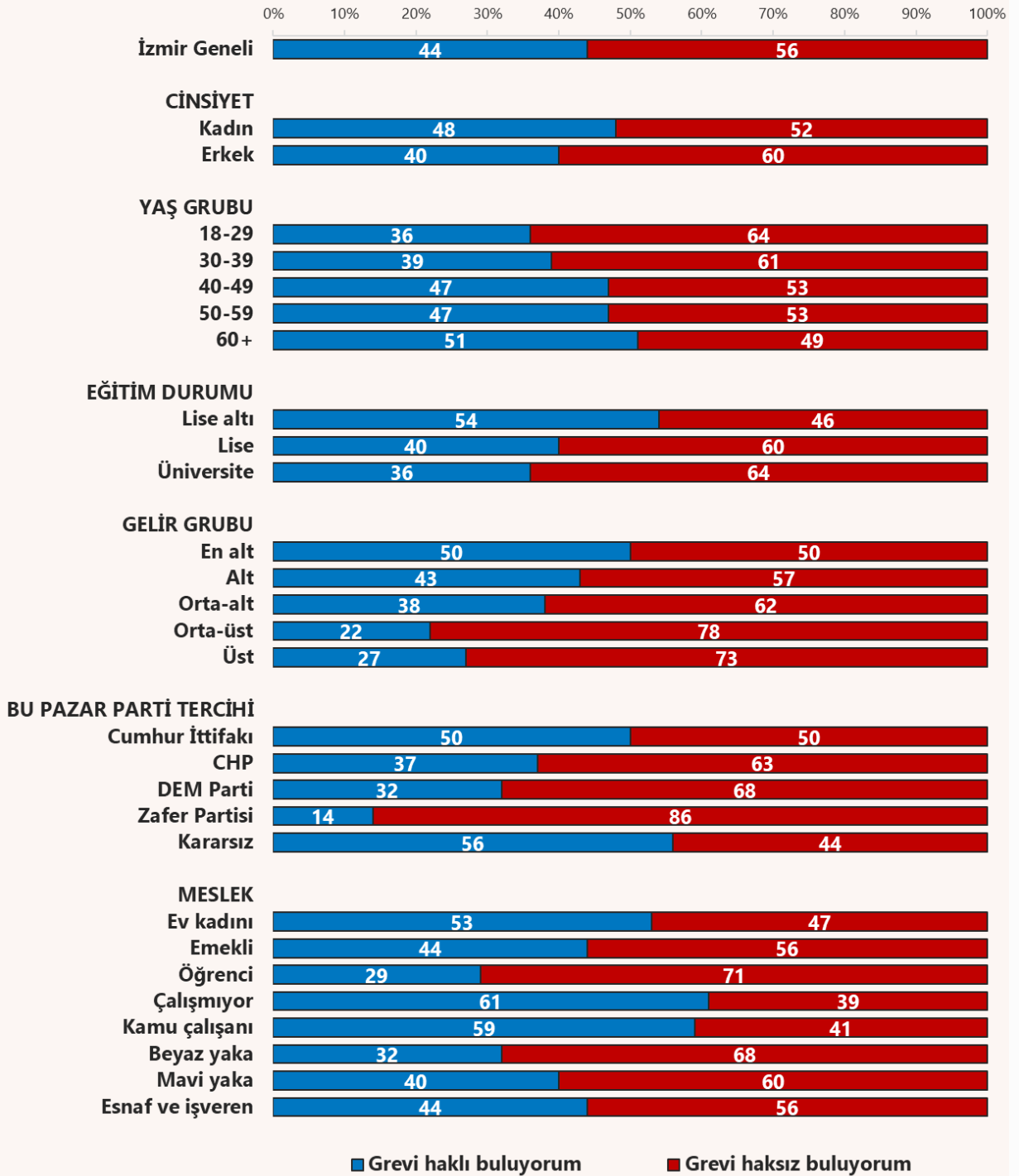
İzmir halkının en çok gündemde tuttuğu konular, şehrin temel altyapı ve yerel yönetim sorunlarının ne kadar ağır bastığını yeniden ortaya koyuyor. Veriler, İzmirliilerin öncelikle yaşam kalitesini doğrudan etkileyen pratik sorunlarla ilgilendiğini gösteriyor. Şehir planlama sorunları toplam %74 ile gündemin ezici çoğunluğunu oluşturuyor. Şehir planlama sorunları kapsamında en fazla önceliklendirilen ilk üç sorun ulaşım, temizlik ve altyapı. Daha sonra “belediyecilik” sorunu İzmirliilerin gündeminde yer tutuyor. Sıcak gündemle de ilişkili olarak belediyeciliğin hemen ardından “orman yangınları” en önemli sorunlardan biri olarak tanımlanıyor. Hayat pahalılığı ve trafik %8’er oranla eşit seviyede. Ekonomik zorluklarla birlikte ulaşım sıkıntıları gündelik yaşamı etkiliyor. Körfez kokusu bu sefer öncelik sıralamasında gerilerde yer alsa da hala İzmirliilerin gündemindeki yerini koruyor. Adalet, güvenlik ve yoksulluk sorunları ise son sıralarda yer alıyor.

İzmir'in Yerel Gündem Başlıkları	Gündem Konuları	%
Şehir Planlama	Ulaşım ve yol çalışmaları	20
Şehir Planlama	Sokak ve kent temizliği	16
Şehir Planlama	Altyapı	13
Siyaset	Belediyecilik	10
Doğal Afetler	Orman yangınları	8
Ekonomi	Hayat pahalılığı	8
Şehir Planlama	Trafik	8
Şehir Planlama	Şehir planlama	5
Şehir Planlama	Körfez kokusu	4
Hukuk ve Adalet	Hukuk ve adalet	3
Güvenlik	Güvenlik	2
Siyaset	Hükümet	1
Siyaset	Yolsuzluk	1
Sosyal Politika	Sosyal Politika	1
Toplam		100

2. İzmir Büyükşehir Belediyesi Grevine İlişkin Kanaatlar

İzmirliilerin %56'sı geçtiğimiz ay İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde gerçekleşen işçi grevini desteklemediğini belirtmiştir. Cinsiyet faktörü, grev algısında önemli bir farklılaşma yaratmaktadır. Kadın katılımcıların %48'i grevi haklı, %52'si haksız bulurken, erkeklere göre daha destekleyici bir tutum sergilemektedir. Erkek katılımcıların ise %40'ı grevi haklı, %60'ı haksız bulmaktadır. Erkekler kadınlara kıyasla işçi grevlerine görece daha mesafeli bir yaklaşım göstermektedir.

İzmir'de belediye işçilerinin gerçekleştirdiği grev hakkında ne düşünüyorsunuz?

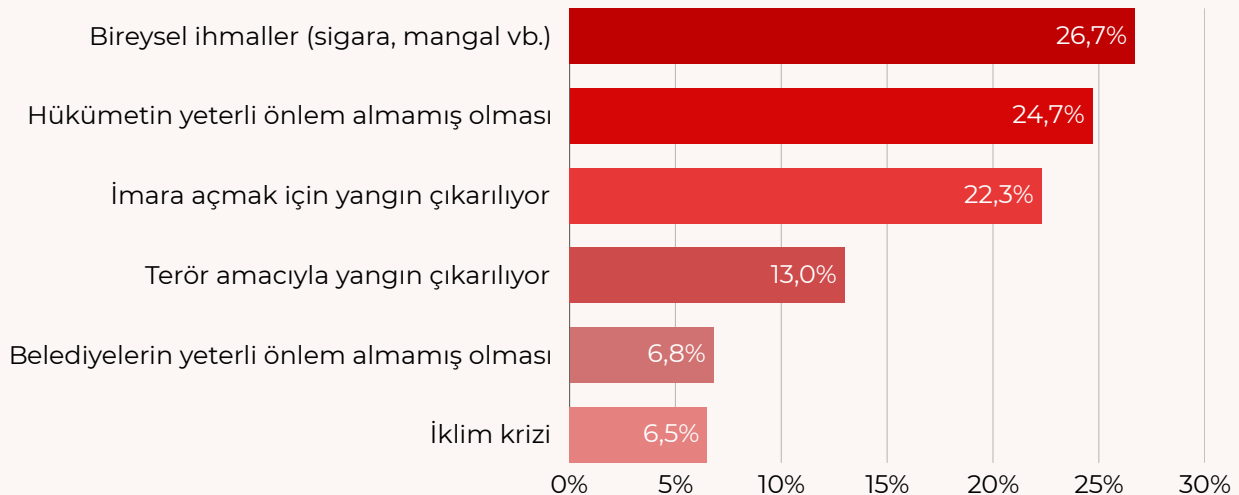
Yaş faktörü, grev algısında belirgin bir trend oluşturmaktadır. 18-29 yaş aralığı grevi en haksız bulan yaş grubudur. Gençlerin %64'ü grevi desteklemediğini belirtmiştir. En yüksek destek ise 60 yaş üstünden gelmektedir. Grevi haklı bulanların haksız bulanlardan daha kalabalık olduğu tek yaş grubu 60 yaş üstüdür. Yaş ilerledikçe greve destek artmaktadır. Eğitim seviyesi arttığında ise greve destek azalmaktadır. Üniversite mezunlarının %64'ü grevi haksız bulurken, bu oran lise altı eğitim düzeyinde %46'ya düşmektedir. Meslek gruplarına göre incelendiğinde, grevi haklı bulanların haksız bulanlardan daha kalabalık olduğu gruplar işsizler, kamu çalışanları ve ev kadınlarıdır. Öğrenciler ve beyaz yakalılar ise greve en az destek veren gruplar olarak dikkat çekmektedir.

Gelir seviyesi, grev algısında en belirgin farklılaşmayı yaratmaktadır. En alt gelirde grevi haklı bulanlar ile haksız bulanların oranı eşit dağılmaktadır. Gelir arttıkça grevi haksız bulma oranı da tutarlı bir şekilde artmaktadır. Siyasi eğilimler de en az gelir durumu kadar greve yönelik kanaatleri etkilemektedir. Cumhuriyet İttifakı seçmenlerinde haklı bulanlar ile haksız bulanların oranı eşit dağılırken, CHP ve DEM Parti seçmenlerinde haksız bulanların oranı %60'ı aşmaktadır. Greve yönelik en eleştirel yaklaşım ise Zafer Partisi seçmenlerinden gelmektedir. ZP seçmenlerinin %86'sı grevi desteklemediğini belirtmiştir.

3. Orman Yangınlarına İlişkin Kanaatler

İzmir'in pek çok ilçesini etkileyen orman yangınlarının çıkış sebebine ilişkin görüşlerin büyük bir kısmı üç argüman etrafında toplanmaktadır: Bireysel ihmaller, hükümetin yeterli önlem almamış olması ve ormanlık alanların imara açılması için kasti olarak yakılması. İlk üç neden birbirine çok yakın oranlarda ve İzmir halkının yaklaşık dörtte üçünün görüşlerini oluşturuyor. İzmirlilerin dörtte birinden fazlası yangınların bireysel ihmallerden kaynaklandığını düşünürken, yine yaklaşık dörtte biri hükümetin ihmalleri sebebiyle yangınların çıktığını dile getirmektedir. Yangını terör eylemleri ile ilişkilendirenlerin oranı %13'te kalmaktadır. Belediyeleri sorumlu tutanlar ise yalnızca %6,8'lik bir kesimi oluşturmaktadır.

Sizce İzmir'de orman yangınlarının çıkmasının başlıca nedeni nedir?

4. Yerel Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeler

Bir önceki sayıların bulguları ile de paralel olarak, İzmir’de en fazla memnuniyet yaratan hizmet alanları kent güvenliği, toplu ulaşım hizmetleri ve kültür-sanat faaliyetleri. Bu alanlardaki memnuniyet %40’ı aşmaktadır. En düşük memnuniyet ise altyapı hizmetleri, trafik yoğunluğu, ekonomik fırsatlar ve temizlik hizmetlerinde görülmektedir. Her 10 kişiden 3’ü İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin hizmetlerinden memnun olduğunu belirtmiştir.

İzmir ve İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne Dair Değerlendirmeler	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
İzmir’de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	21,80%	9,50%	19,00%	19,20%	30,50%
İzmir’deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	18,60%	10,90%	23,70%	18,20%	28,60%
İzmir’de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	18,70%	13,60%	24,20%	16,10%	27,40%
İzmir’de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	30,30%	13,00%	21,10%	14,30%	21,30%
İzmir’deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	39,50%	11,70%	16,90%	14,10%	17,80%
İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin hizmetlerinden memnunum.	34,40%	10,80%	23,00%	14,80%	17,00%
İzmir’deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	28,70%	16,80%	23,90%	12,10%	18,50%
İzmir’deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	40,40%	11,90%	17,20%	14,00%	16,50%
İzmir’deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	47,50%	13,20%	19,60%	9,10%	10,60%

Ocak ayından temmuza geldiğimizde İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden memnuniyet artmış, altyapı hizmetlerinden memnun olanların oranı beşte bire yaklaşmıştır. Ancak, kent güvenliği, toplu ulaşım hizmetleri ve kültür-sanat hayatının canlılığına ilişkin memnuniyet Ocak ayına kıyasla yüksek olsa da Nisan barometresine kıyasla bu ay kısmen düşük kalmıştır. Nisan ayından temmuza geldiğimizde ekonomik fırsatlara ilişkin memnuniyette de bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

İzmir ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne Dair Değerlendirmeler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	2. Barometre (Ocak 2025)	3. Barometre (Nisan 2025)	4. Barometre (Temmuz 2025)
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	40,50%	51,70%	49,70%
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	42,00%	48,70%	46,80%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	40,80%	48,20%	43,50%
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	34,50%	38,50%	35,60%
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	35,00%	29,40%	31,90%
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	24,70%	28,40%	31,80%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	30,30%	34,00%	30,60%
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	31,10%	24,70%	30,50%
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	12,10%	14,90%	19,70%

Kadınlar İzmir'in kamusal alanlarını erkeklere kıyasla daha güvenli buluyor, trafik yoğunluğundan daha az şikayetçi ve kültür-sanat faaliyetlerini daha yeterli görüyor. Erkeklerin belirgin bir şekilde daha memnun olduğu alan ise ekonomik fırsatlar ve iş olanakları.

Cinsiyete Göre İzmir ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne Dair Değerlendirmeler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	50,40%	49,00%
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	46,70%	46,80%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	47,10%	40,50%
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	34,90%	36,10%
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	33,70%	30,30%
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	37,40%	27,30%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	26,80%	33,50%
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	37,70%	24,80%
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	24,90%	15,50%

İzmir halkının şehir yönetimine dair memnuniyetsizlik düzeylerinin yaş gruplarına göre dağılımı, kuşaklar arası belirgin farklılıklar ortaya koyuyor. Genel bir eğilim olarak, yaş ilerledikçe memnuniyet oranlarının arttığı gözlemleniyor. İleri yaştaki katılımcıların yarısı İzmir Büyükşehir Belediyesi hizmetlerinden memnunken, bu oran 18-29 yaş aralığında her dört gençten birine düşüyor. En çarpıcı fark temel altyapı hizmetlerinde yaşanıyor. 18-29 yaş grubunda %10,2 olan memnuniyet oranı, 60 yaş ve üzerinde %37'ye çıkıyor. Benzer şekilde temizlik ve çöp toplama hizmetlerinde de genç kuşakların beşte birinden azı memnunken, 60 yaş üzerinde her iki kişiden birinin memnun olduğu görülüyor. Yine bu sayının özel teması sebebiyle odağımızda olan 60 yaş üstü nüfusun kültür-sanat faaliyetlerinden ve park/bahçe/yeşil alanlardan da en memnun olan yaş grubu olduğunu söyleyebiliriz. Ekonomik fırsatlar alanında da yaş ilerledikçe memnuniyet artma eğilimi gösteriyor. Yine de 60 yaş üstü İzmirli ile gençlerin en fazla yaklaştığı konunun ekonomik fırsatlar olduğu söylenebilir. Hiçbir yaş grubunda İzmir'i ekonomik olanaklar bakımından yeterli bulanların oranı %40'a ulaşmıyor.

Yaş Grubuna Göre İzmir ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne Dair Değerlendirmeler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	37,00%	52,40%	43,90%	58,70%	57,60%
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	24,20%	46,70%	46,70%	55,00%	64,40%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	42,50%	42,50%	39,30%	40,40%	52,90%
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	29,70%	38,70%	28,00%	30,30%	49,60%
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	18,80%	26,70%	27,10%	37,00%	50,00%
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	24,20%	25,50%	20,60%	37,00%	50,80%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	27,60%	37,70%	25,20%	26,90%	36,10%
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	20,50%	32,70%	28,30%	36,10%	36,80%
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	10,20%	9,50%	15,90%	26,60%	37,30%

Araştırma bulguları gelir seviyesinin şehir yaşamından memnuniyeti nasıl etkilediğine dair çarpıcı bulgular sunuyor. En belirgin sınıfsal ayrım kültürel ve sanatsal faaliyetler konusunda yaşanıyor. Orta-üst gelir grubunda memnuniyet %81,5'e çıkarken, en alt gelir grubunda %39,5'te kalıyor. Temel altyapı hizmetlerinde ise gelir arttıkça memnuniyet azalıyor. En alt gelir grubunda %23,0 olan memnuniyet, orta-üst grupta %7,4'e düşüyor. Bu paradoksal durum, üst gelir gruplarının altyapı kalitesi konusundaki beklentilerinin çok daha yüksek olmasından kaynaklanıyor olabilir. Alt gelir gruplarında neredeyse her üç kişiden biri İzmir Büyükşehir Belediyesi hizmetlerinden memnun olduğunu söylüyor. Ekonomik fırsatlar alanında ise en üst gelir grubu %45,5 ile en yüksek memnuniyete sahip. Alt ve orta-üst sınıf ise belirgin bir şekilde memnuniyetsiz. Bu veriler, İzmir'de gelir seviyesinin sadece yaşam kalitesini değil, şehir hizmetlerinden beklentileri ve memnuniyet algısını da derinden etkilediğini gösteriyor.

Gelir Durumuna Göre İzmir ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne Dair Değerlendirmeler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	48,20%	49,70%	51,20%	57,10%	36,40%
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	44,60%	49,70%	47,20%	48,10%	41,70%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	39,50%	38,30%	48,80%	81,50%	58,30%
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	36,70%	33,30%	33,60%	48,10%	36,40%
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	36,50%	24,70%	36,00%	29,60%	18,20%
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	34,70%	31,30%	27,00%	42,90%	9,10%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	32,60%	26,90%	32,00%	29,60%	45,50%
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	34,20%	28,20%	25,60%	51,90%	-
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	23,00%	20,20%	17,60%	7,40%	-

Emekliler neredeyse tüm alanlarda en yüksek memnuniyet oranlarına sahip. Güvenlik (%60,4), toplu taşıma (%59,2) ve büyükşehir belediyesi hizmetlerinde (%45,2) zirvede yer alıyorlar. Öğrenciler ise birçok alanda en düşük memnuniyet gösteriyor. Toplu taşımada sadece %9,1, temizlik hizmetlerinde %4,8, altyapıda %4,8 memnuniyet oranları dikkat çekici. Beyaz yakalı profesyoneller şehir hizmetlerinden genel olarak düşük memnuniyet duyuyor. İzmir'i ekonomik fırsatlar bakımından en yeterli bulan meslek grubu mavi yakalılar. Esnaf ve işverenler ise trafik (%12,8) ve altyapı (%10,3) konularında en düşük memnuniyete sahip.

Mesleğe Göre İzmir ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne Dair Değerlendirmeler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Ev hanımı	Emekli	Öğrenci	İşsiz	Kamu çalışanı	Beyaz yakalı ve profesyonel meslek	Mavi yakalı ve gündelik çalışan	Esnaf ve işveren
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	48,2%	60,4%	36,4%	45,7%	51,5%	40,9%	48,6%	35,9%
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	48,2%	59,2%	9,1%	48,6%	51,5%	40,9%	40,2%	30,8%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	45,3%	46,5%	28,6%	44,4%	47,1%	47,0%	40,2%	41,0%
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	34,1%	38,8%	23,8%	37,1%	50,0%	22,7%	40,2%	28,2%
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	31,0%	43,8%	4,8%	57,1%	35,3%	22,7%	21,5%	20,5%
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	29,8%	45,2%	45,5%	40,0%	44,1%	15,2%	22,4%	17,9%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	26,7%	30,2%	18,2%	34,3%	35,3%	27,3%	36,4%	23,7%
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	42,4%	34,3%	47,6%	31,4%	24,2%	15,2%	28,0%	12,8%
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	29,4%	30,2%	4,8%	16,7%	27,3%	6,1%	10,3%	10,3%

İzmir’de farklı emeklilik sistemlerinden yararlanan grupların şehir hizmetlerinden memnuniyet düzeyleri de farklılaşıyor. Memur emeklileri neredeyse tüm alanlarda en yüksek memnuniyet oranlarına sahip. Toplu taşımada %65,4, büyükşehir belediyesi hizmetlerinde %65,4, parklar ve yeşil alanlarda %57,7 ile zirvede yer alıyorlar. BAĞ-KUR emeklileri de genel olarak yüksek memnuniyet gösteriyor. Eski esnaf ve serbest meslek mensupları olan bu grubun özellikle toplu taşıma hizmetlerinden ve kültürel faaliyetlerden oldukça memnun olması dikkat çekici. İşçi emeklileri genel olarak daha düşük memnuniyet sergiliyor. EYT’liler ise tüm alanlarda en düşük memnuniyet oranlarını gösteriyor. Park ve yeşil alanlarda sadece %12,5, ekonomik fırsatlarda ise %17,4 memnuniyet oranları oldukça çarpıcı. Ekonomik fırsatlar konusunda tüm emekli gruplar düşük memnuniyet gösteriyor.

Emeklilik Durumuna Göre İzmir ve İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne Dair Değerlendirmeler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	İşçi emeklisi	Bağkur emeklisi	Memur emeklisi	EYT’li
İzmir’de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	62,50%	60,00%	61,50%	52,20%
İzmir’deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	58,00%	63,30%	65,40%	45,50%
İzmir’de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	44,30%	56,70%	57,70%	34,80%
İzmir’de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	36,40%	46,70%	57,70%	12,50%
İzmir’deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	35,20%	56,70%	57,70%	34,80%
İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin hizmetlerinden memnunum.	38,60%	50,00%	65,40%	39,10%
İzmir’deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	33,00%	36,70%	25,90%	17,40%
İzmir’deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	33,00%	36,70%	37,00%	39,10%
İzmir’deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	29,50%	38,70%	23,10%	21,70%

5

İZMİR'DE GELİR, GİDER, GEÇİM VE TASARRUF

1. Hane Geliri

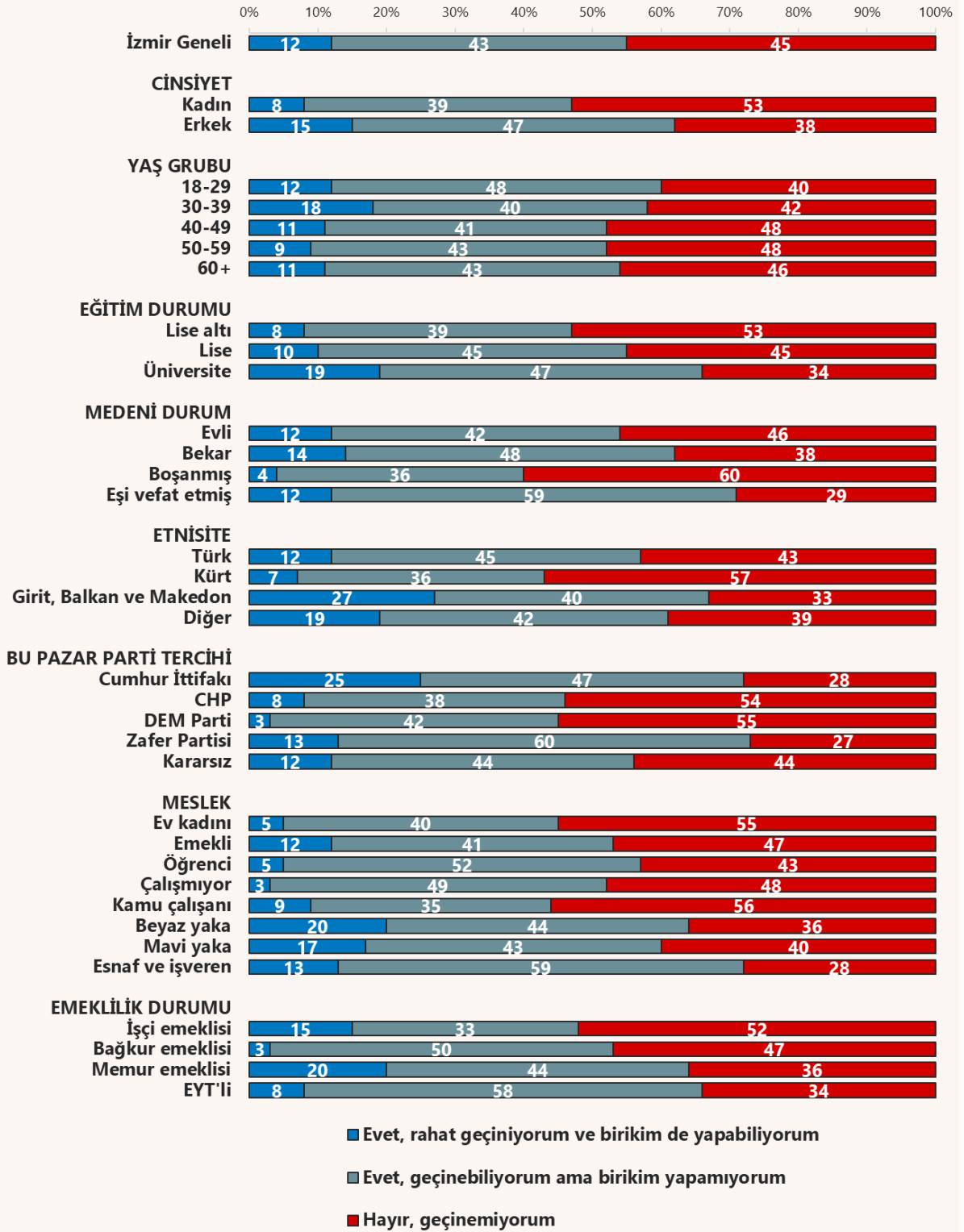
İzmir'deki kişi başı gelir dağılımı, Türkiye'nin mevcut ekonomik gerçeklerini yansıtan çarpıcı bir eşitsizlik tablosu sunmaktadır. Verilere göre, nüfusun yaklaşık %70'i düşük gelir seviyesinde yaşarken, orta-üst ve üst gelir grupları toplam nüfusun sadece %6.8'ini oluşturmaktadır. İzmir halkının üçte birinden fazlası en alt gelir grubunda yer almaktadır. Nüfusun üçte biri ise alt gelir grubundadır ve en fazla tek asgari ücret giren hanelerde yaşamaktadır.

Kişibaşı Gelir Dağılımı	
En alt (11.052 TL ve altı)	36,90%
Alt (11.053-22.104 TL)	32,80%
Orta-alt (22.105-44.208 TL)	23,50%
Orta-üst (44.209-66.312 TL)	4,80%
Üst (66.313 TL ve üzeri)	2,00%

2. Geçim ve Harcamalar

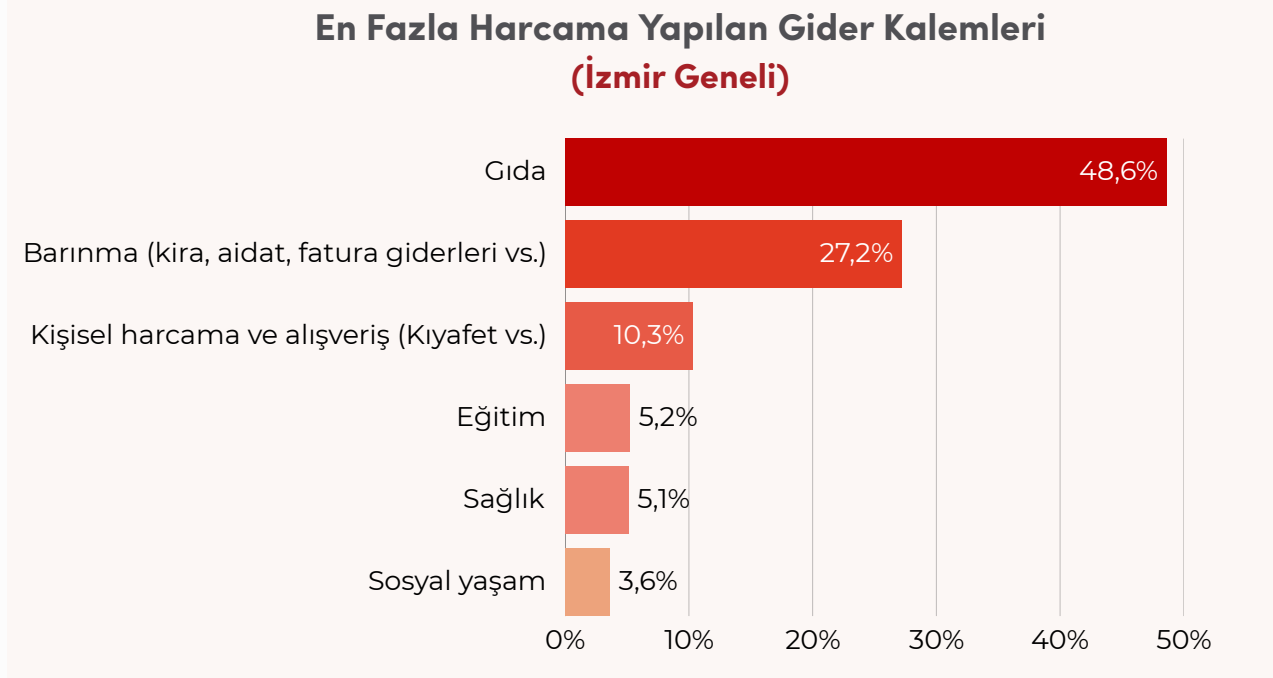
İzmir'de toplumun büyük çoğunluğunun (%88) finansal zorluklarla karşı karşıya olduğu görülmektedir. İzmirliilerin neredeyse yarısı (%45) geçinmekte zorlanırken, sadece %12'si birikim yapabilecek durumdadır. Kadınların %53'ü geçinemezken, erkeklerde bu oran %38'dir. Bu 15 puanlık fark, cinsiyet bazlı ekonomik eşitsizliği açıkça göstermektedir. Yaş gruplarına göre bakıldığında, 40-59 yaş grubunun geçinmekte en çok zorlanan grup olduğu görülmektedir. Üniversite mezunları ile lise altı eğitilmişler arasında 19 puanlık "geçinememe" farkı bulunmaktadır. Eğitim seviyesi düştükçe geçinemediğini belirtenlerin oranında belirgin bir artış gözlenmektedir. Medeni durumda ise boşanmışların geçim zorluğu dikkat çekmektedir. Boşanmış kişilerin %60'ı geçinemediğini belirtmiştir ve bu tüm gruplar arasında en yüksek orandır. Şaşırtıcı bir şekilde, Cumhur İttifakı ile CHP destekçileri arasında 26 puanlık "geçinememe" farkı bulunmaktadır. Cumhur İttifakı seçmenlerinin yarıya yakını geçinebildiğini, dörtte biri ise rahatlıkla geçinebildiğini ifade etmiştir. Geçinemeyenlerin oranının en yüksek olduğu meslek grupları ise sırasıyla kamu çalışanları, ev kadınları ve işsizlerdir. Kamu çalışanlarının %56'sının geçinememesi, iş güvencesinin gelir yeterliliği garantisi vermediğini göstermektedir.

Kazandığınız gelirle geçinebiliyor musunuz?

Emekliler arasındaki farklılaşmalara bakıldığında, BAĞ-KUR emeklilerinin yine diğer gruplardan ayrıştığı görülmektedir. BAĞ-KUR'luların yalnızca %3'ü rahat geçindiğini belirtmiştir. İşçi emeklilerinin yarıdan fazlası geçinemediğini söylerken, memur emeklilerinde geçinemeyenlerin oranı %36 ile en düşük düzeyde seyretmektedir. EYT'lilerin ise çoğunluğunun (%58) geçinebildiği ama birikim yapamadığı görülmektedir.

İzmir'deki hanelerin harcama öncelikleri, temel ihtiyaçların bütçeler üzerindeki baskısını net bir şekilde ortaya koymaktadır. İzmirli gelirlerinin neredeyse yarısını gıda ihtiyaçlarına harcamaktadır. En büyük ikinci masraf kalemi ise barınmadır. Eğitim, sağlık ve sosyal yaşam için gerekli harcamalara ise hane gelirlerinin beşte biri dahi kalmamaktadır.

3. Tasarruf

İzmir'de hanelerin son 3 ay içinde karşılayamadığı veya kısıtlamak zorunda kaldığı harcamalar, ekonomik darboğazın sosyal yaşam üzerindeki dramatik etkilerini gözler önüne sermektedir. Son 3 ay içerisinde **her üç haneden biri** sosyal aktiviteleri kısıtlamak zorunda kalmıştır. Yine her üç haneden biri mutfak ihtiyaçlarını ertelemek zorunda kalmış veya kalitesiz gıdaya yönelerek gıdadan tasarruf etmiştir. Her beş kişiden birinin sağlık harcamalarını ertelediği, eğitim giderleri ve çocukların masraflarından tasarruf ettiği görülmüştür.

Son 3 ayı düşündüğünüzde karşılayamadığınız veya kısıtlamak zorunda kaldığınız harcamalarınız oldu mu?*	İzmir Geneli (%)
(*Evet diyenlerin oranı verilmiştir.)	
Dışarıda arkadaşlarla sosyalleşmek	36,6%
Mutfak harcamaları	35,6%
Sinema, tiyatro, konser gibi kültürel aktiviteler	30,1%
Ev faturaları	29,7%
Sağlık harcamaları	21,4%
Çocuklar için yapılan harcamalar (Eğitim hariç)	19,4%
Eğitim masrafları	18,9%
Hayır, olmadı	22,0%

Son dört barometrede yer alan ekonomik tasarruf verileri, İzmir’de hanelerin karşılaştığı ekonomik zorlukların zaman içindeki değişimini göstermektedir. En çarpıcı bulgu, Ocak 2025’te birçok kategoride dramatik artışlar yaşanması ve sonrasında kısmi toparlanma görülmesidir. Mutfak harcamalarında yapılan tasarruf Ocak’taki zirveden sonra istikrarlı düşüş göstermektedir. Yine de %35.6’lık oran, hanelerin üçte birinin temel mutfak ihtiyaçlarını kısıtladığını göstermektedir. “Ocak krizi” olarak tarif edilebilecek bu durum sosyalleşmeye ayrılan bütçede de görülmektedir. Ocak 2025’te %50.3 ile zirveye çıkan sosyal aktivite kısıtlamaları, temmuzda ekim seviyesine yakın bir düzeye gerilemiştir. Ocak ayı eğitimden sosyalleşmeye, sağlık masraflarından çocuk giderlerine kadar pek çok kalemde hanelerin en fazla tasarrufa zorlandığı ay olarak öne çıkmaktadır.

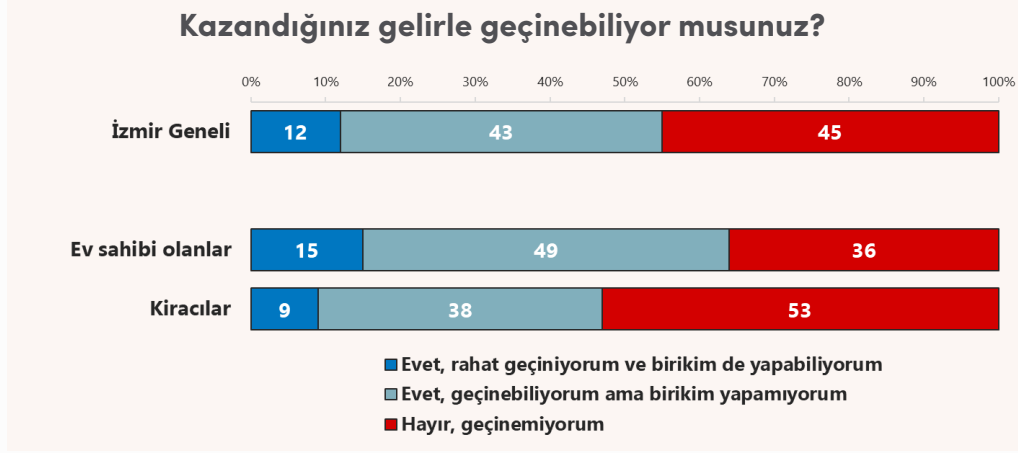
Son 3 ayı düşündüğünüzde karşılayamadığınız veya kısıtlamak zorunda kaldığınız harcamalarınız oldu mu? (*Evet diyenlerin oranı verilmiştir.)	1. Barometre (Ekim 2024)	2. Barometre (Ocak 2025)	3. Barometre (Nisan 2025)	4. Barometre (Temmuz 2025)
Mutfak harcamaları	39,40%	41,50%	36,50%	35,60%
Dışarıda arkadaşlarla sosyalleşmek	37,70%	50,30%	41,00%	36,60%
Sinema, tiyatro, konser (kültürel aktiviteler)	32,90%	50,10%	34,10%	30,10%
Ev faturaları	32,70%	37,50%	26,80%	29,70%
Eğitim masrafları	13,70%	24,60%	20,50%	18,90%
Sağlık	9,60%	29,70%	25,30%	21,40%
Çocuklar için harcamalar (Eğitim hariç)	9,20%	24,20%	19,10%	19,40%
Hayır, olmadı	23,90%	21,30%	28,90%	22,00%

4. Ev Sahipliği ve Kiracılık

Ev sahipleri %45,6 oran ile İzmir nüfusunun neredeyse yarısının kendi mülkünde yaşadığını gösteriyor. Ancak, neredeyse her 10 İzmirliiden 4’ü kiracı. Aile üyelerinin evlerinde yaşayanların oranı da %15 ile azımsanamayacak düzeyde.

Ev Sahipliği Durumu	
Ev sahibi olanlar	45,60%
Evin sahibi ailesi/akrabaları olanlar	15,30%
Kiracılar	39,10%

İzmir’de geçim zorluğu ile konut sahipliği arasında belirgin bir ilişki bulunuyor. İzmir genelinde geçinemediğini söyleyenlerin oranı %45 iken, bu oran ev sahiplerinde %36’ya düşüyor. Kiracıların ise yarıdan fazlası geçinemediğini ifade ediyor.

5. Gıdaya Erişim Endişesi

İzmirlilerin %65’inden fazlası geçtiğimiz 1 yıl içerisinde farklı düzeylerde gıdaya erişememe endişesi yaşadığını belirtmiştir. Veriler, İzmir’deki gıda güvencesizliğinin neredeyse üç eşit dilimde dağıldığını göstermektedir; görece güvenliler, sürekli endişe yaşayanlar ve dönemsel endişe yaşayanlar.

Geçtiğimiz bir yıl içinde, yiyeceğinizin biteceği ve yenisini almanıza yetecek kadar para bulamayacağınız endişesini duydunuz mu?	
Bu endişeyi sık sık yaşadık	31,80%
Bazen yaşadık	33,50%
Hiçbir zaman yaşamadık	34,70%

İzmirlilerin %53’ü geçtiğimiz bir yıl içerisinde gıdaya erişememe sorunu yaşamıştır. Katılımcıların beşte biri ise gıdaya “sık sık” erişemediğini belirtmiştir.

Geçtiğimiz bir yıl içinde, aldığınız yiyeceklerin yetmediği ve yeni yiyecek alacak paranızın da olmadığı durumlar yaşadınız mı?	
Sık sık yaşadık	19,70%
Bazen yaşadık	33,70%
Hiçbir zaman yaşamadık	46,60%

Dokuz aylık süreçte gıdaya erişim endişesinin gelişimi, toplumsal refahın istikrarlı bir şekilde kötüleştiğini gözler önüne sermektedir. En çarpıcı bulgu, "hiçbir zaman yaşamadık" kategorisindeki dramatik düşüş ve "bazen yaşadık" kategorisindeki istikrarlı artış trendidir. Kronik gıda endişesi %27-32 bandında dalgalanmaktadır. Bu durum, yapısal bir sorunun varlığını göstermektedir. Dönemsel gıda endişesinde istikrarlı artış gözlenmektedir. Özellikle temmuzdaki %33.5'lik oran, bu kategoride zirve değerdir. Gıdaya erişememe endişesini hiçbir zaman yaşamadığını ifade edenlerde ise Ekim 2024'ten Temmuz 2025'e gelindiğinde neredeyse 10 puanlık bir düşüş görülmektedir.

Gıdaya Erişim Endişesi Trendi

Geçtiğimiz bir yıl içinde, yiyeceğinizin biteceği ve yenisini almanıza yetecek kadar para bulamayacağınız endişesini duydunuz mu?	1. Barometre (Ekim 2024)	2. Barometre (Ocak 2025)	3. Barometre (Nisan 2025)	4. Barometre (Temmuz 2025)
Bu endişeyi sık sık yaşadık	29,80%	31,80%	27,30%	31,80%
Bazen yaşadık	27,70%	26,00%	27,30%	33,50%
Hiçbir zaman yaşamadık	42,50%	42,20%	45,40%	34,70%

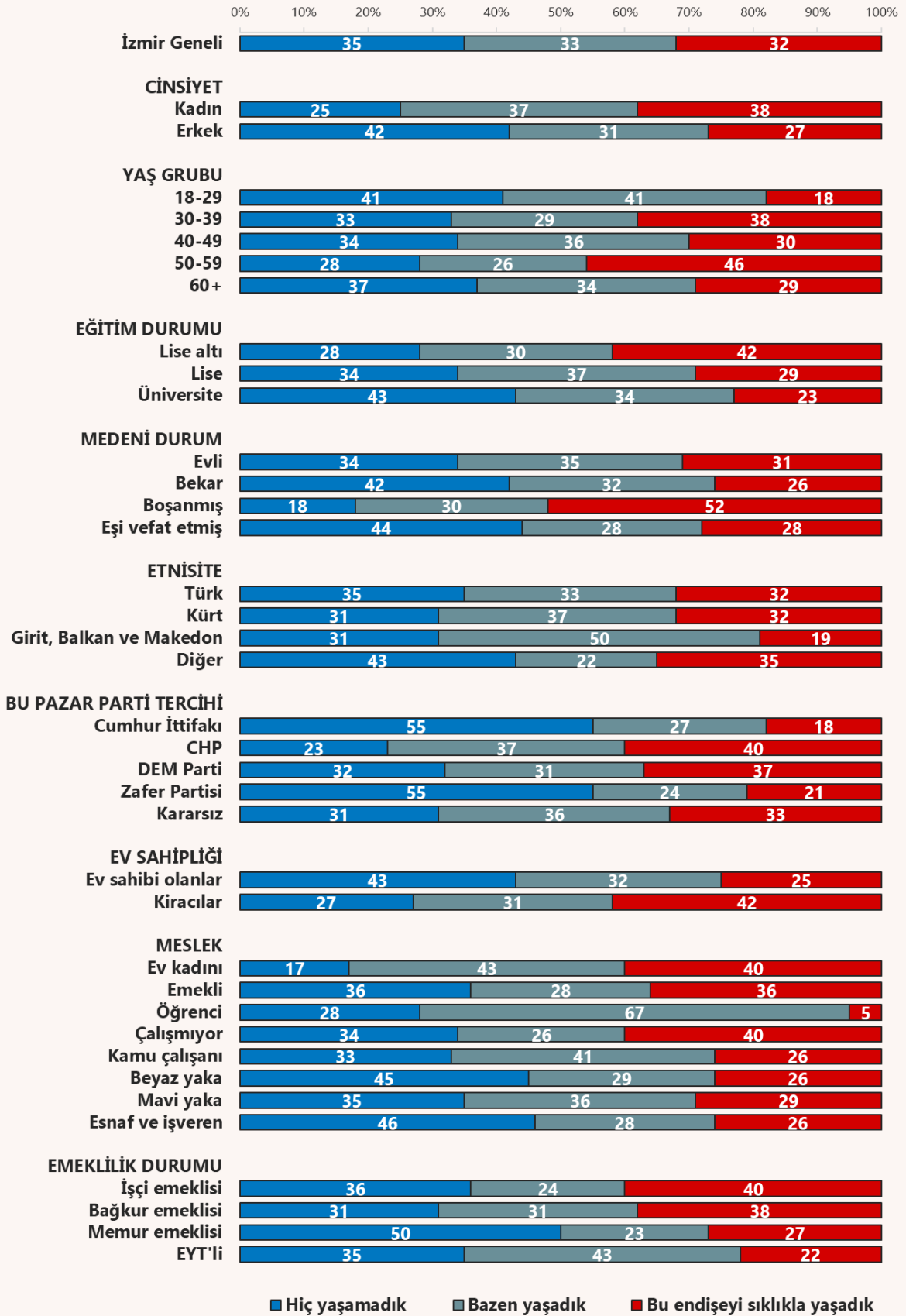
Gıda alamama durumunun 9 aylık trendi, Nisan 2025'te yaşanan geçici iyileşmenin temmuz 2025'te tersine döndüğünü göstermektedir. En kritik bulgu, gıda güvenliği kategorisindeki (%55.0'dan %46.6'ya) 8.4 puanlık dramatik düşüş ve dönemsel gıda alamama oranındaki sürekli artıştır. Nisan ayındaki iyileşme geçici kalmış, temmuz ayında başlangıç seviyesinin bile altına düşmüştür. Bu 8.4 puanlık net kayıp yapısal sorunların derinleştiğini göstermektedir.

Gıdaya Erişim Trendi

Geçtiğimiz bir yıl içinde, aldığınız yiyeceklerin yetmediği ve yeni yiyecek alacak paranızın da olmadığı durumlar yaşadınız mı?	1. Barometre (Ekim 2024)	2. Barometre (Ocak 2025)	3. Barometre (Nisan 2025)	4. Barometre (Temmuz 2025)
Sık sık yaşadık	23,00%	23,20%	17,30%	19,70%
Bazen yaşadık	27,50%	26,20%	27,70%	33,70%
Hiçbir zaman yaşamadık	49,50%	50,60%	55,00%	46,60%

Gıda endişesi ile fiili alamama arasında 11.9 puanlık fark bulunmaktadır. Bu, endişenin fiili durumdan daha yaygın olduğunu göstermektedir.

Geçtiğimiz bir yıl içinde, yiyeceğinizin biteceği ve yenisini almanıza yetecek kadar para bulamayacağınız endişesini duyduunuz mu?

Cinsiyetin gıdaya erişememe endişesi üzerinde belirgin bir etkisi vardır. Kadınların %38'i sıklıkla endişe yaşarken, erkeklerde bu oran %27'dir.

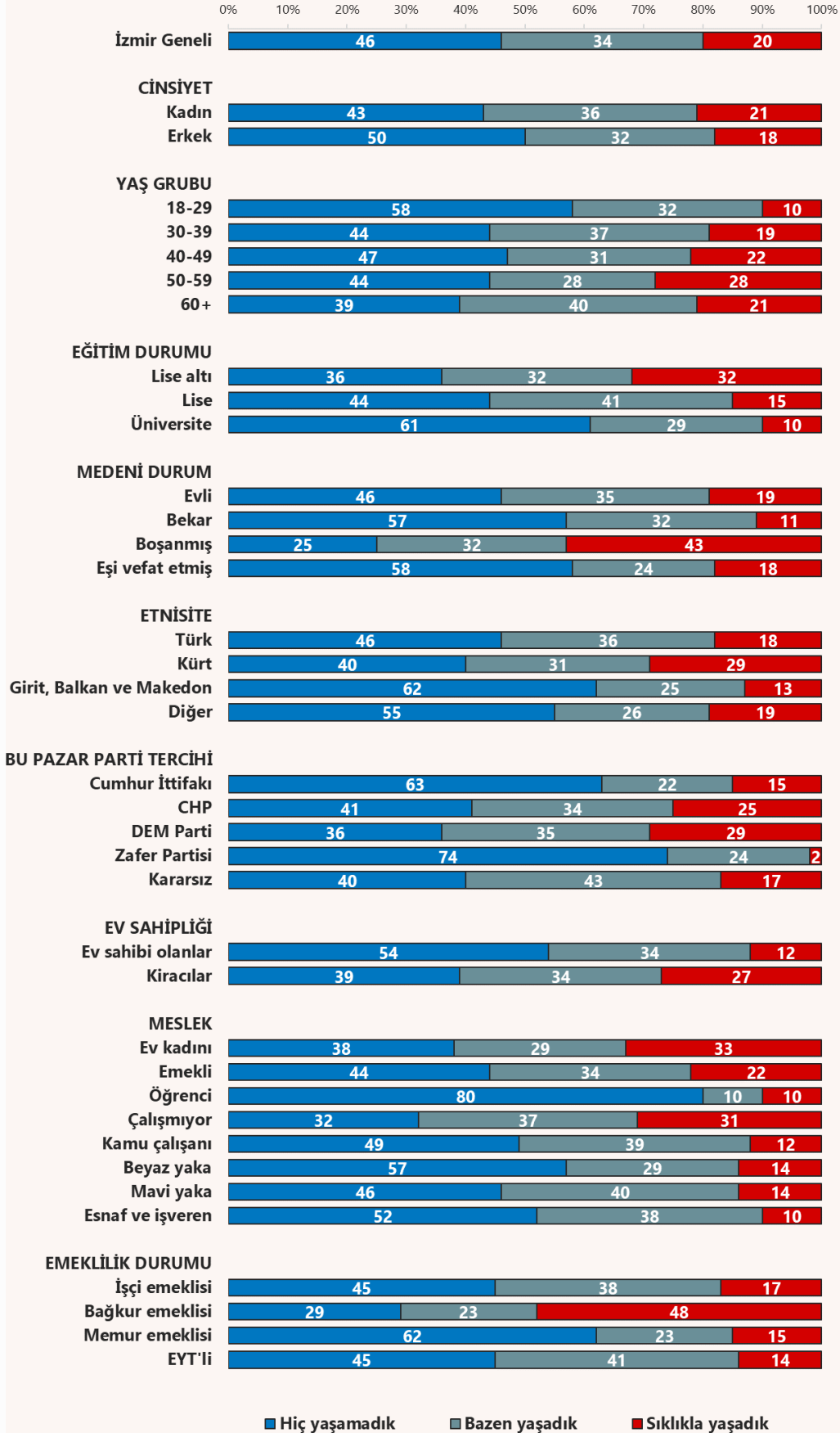
18-29 yaş aralığındaki gençlerin %40'ından fazlası gıdaya erişim endişesini son bir yıldır hiç yaşamamıştır. 50-59 yaş aralığı ise en yüksek düzeyde endişe yaşamış gruptur. Orta yaş ve emeklilik öncesi dönemin getirdiği ekonomik baskılar bu sonucu açıklayabilir. Üniversite mezunları ile lise altı eğitilmişler arasında 19 puanlık kronik endişe farkı bulunmaktadır. Boşanmış kişilerin %52'si sıklıkla gıda endişesi yaşamaktadır. Geçim trendinde olduğu gibi, gıda güvencesinde de Cumhur İttifakı seçmenleri en pozitif grup olarak öne çıkmaktadır ve bu grupta gıdaya erişememe endişesini son bir yıldır hiç yaşamadığını belirtenlerin oranı %55'tir. Son olarak, gıdaya erişimde en endişeli meslek grupları sırasıyla ev kadınları, emekliler ve işsizlerdir.

Emekli kategorisinde yer alan İzmirlielerde gıdaya erişim endişesi yaşamadığını söyleyenler ile bu endişeyi sık sık yaşadığını belirtenlerin oranı aynıdır. Emeklilerin dörtte birinden fazlası ise gıdaya erişememe endişesini "bazen" yaşadığını ifade etmiştir. Emekliler arasında gıdaya erişim endişesini "sıklıkla" yaşayanların oranı İzmir ortalamasının üstündedir. İşçi emeklileri ve BAĞ-KUR emeklileri gıdaya erişim endişesini emekli ortalamasının üstünde yaşamaktadır. Memur emeklileri ve EYT'lilerde ise gıdaya erişim endişesini "sıklıkla" yaşama oranı emekli ortalamasının altında kalmaktadır. Ancak EYT'liler gıda endişesini dönemsel olarak en fazla yaşayan grup olarak öne çıkmaktadır. Memur emeklilerinde ise her iki kişiden biri bu endişeden son bir yıldır uzak yaşamaktadır.

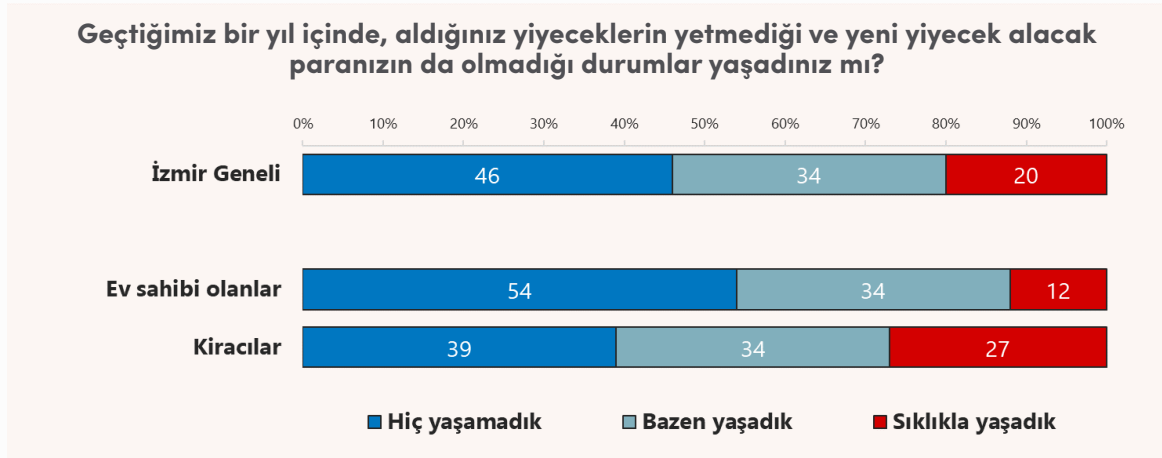
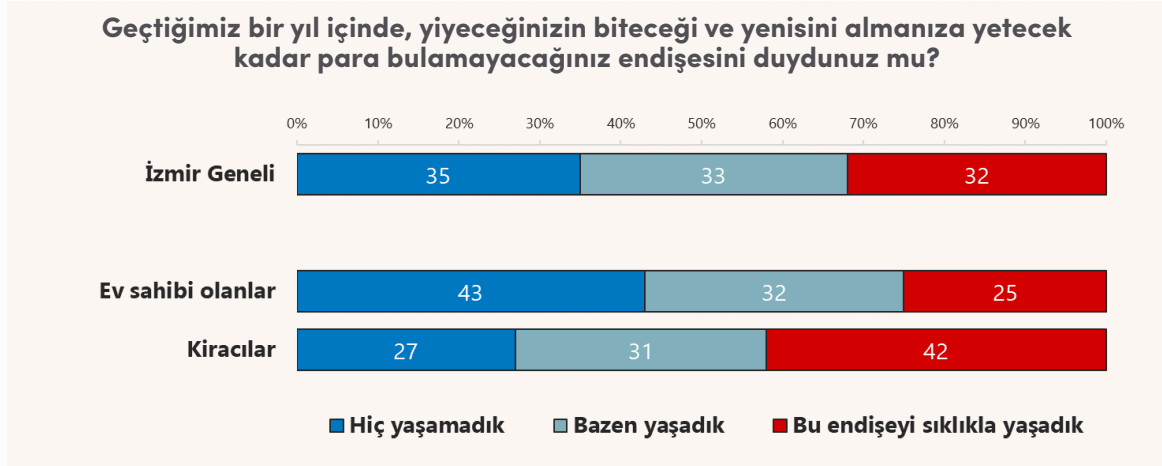
6. Gıdaya Erişememe Sorunu

Verilere göre, geçtiğimiz 1 yıl içerisinde gıdaya erişememe sorununu en fazla yaşayan gruplar BAĞ-KUR emeklileri, boşanmışlar, en alt gelir grubu, ev kadınları ve lise altı eğitim düzeyindeki İzmirlieler olmuştur. Pek çok grup için gıdaya erişememe endişesi yaşama oranı ile gıdaya erişememe oranı arasında belirgin bir fark bulunmaktadır. Örneğin, boşanmışlarda endişe duyanların oranı %52 iken gerçekten gıdaya erişemeyenlerin oranı %43'tür.

Geçtiğimiz bir yıl içinde, aldığınız yiyeceklerin yetmediği ve yeni yiyecek alacak paranızın da olmadığı durumlar yaşadınız mı?

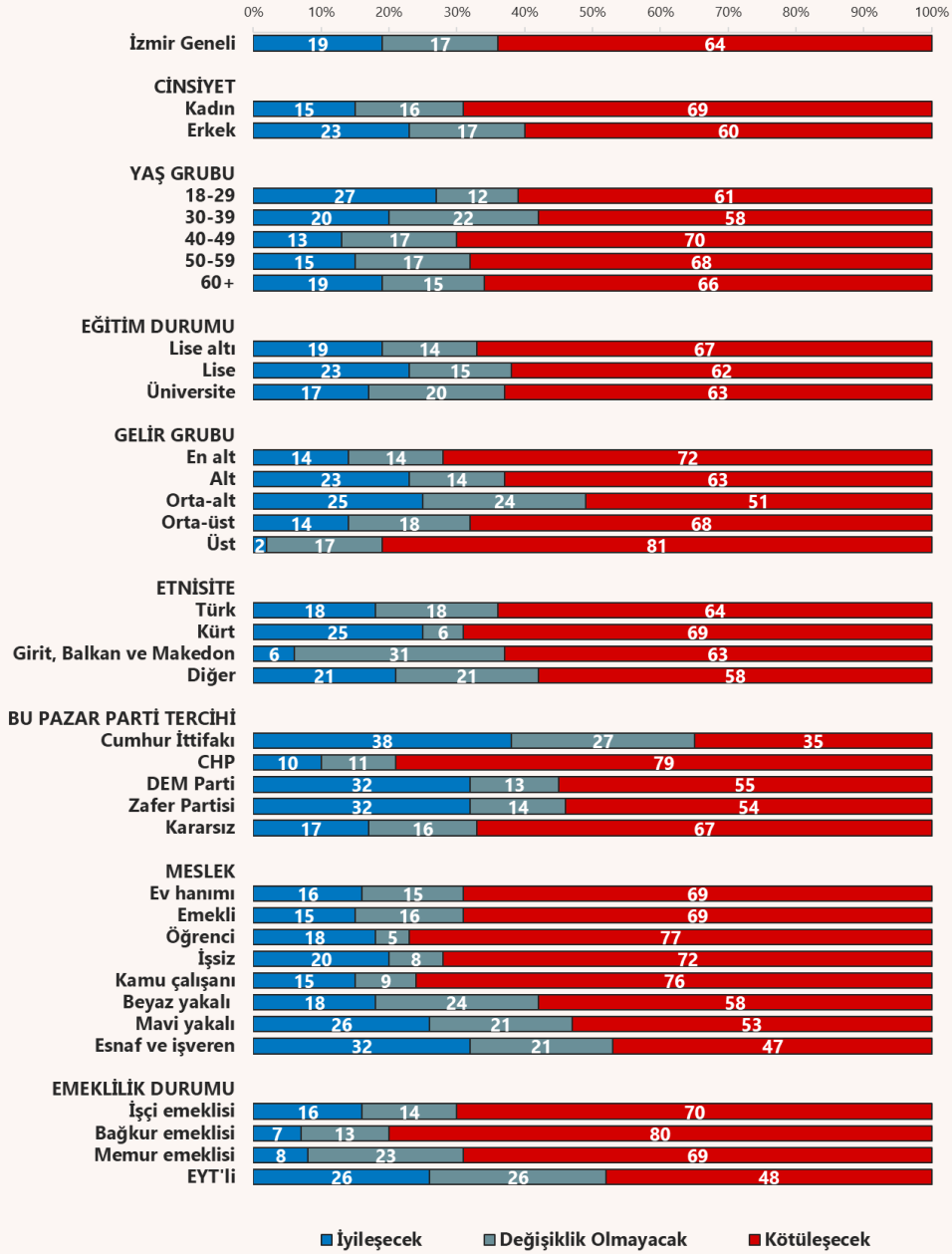
Araştırma bulguları konut sahipliği durumunun gıda güvenliği üzerindeki dramatik etkisini ortaya koymaktadır. Ev sahiplerinin %54'ü gıda güvencesizliği hiç yaşamamış, sadece %12'si kronik gıda güvencesizliği yaşamıştır. Bu, konut sahipliğinin temel ihtiyaçlara erişimdeki koruyucu etkisi hakkında düşündürmektedir. Kiracıların %61'i farklı düzeylerde gıda güvencesizliği yaşamış, dörtte birinden fazlası ise kronik gıda güvencesizliği ile karşı karşıya kalmıştır. Bu oranlar ev sahiplerine göre çok daha yüksektir.

7. Bireysel Ekonomik Duruma İlişkin Öngörüler

Yapılan araştırma, İzmirliilerin büyük çoğunluğunun (%64) gelecek 5 yılda ekonomik beklentilerine ilişkin oldukça pesimist olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların sadece %19'luk bir kesimi iyileşme beklerken, %17'si değişiklik olmayacağını düşünmektedir.

5 yıl sonraki ekonomik durumunuzun nasıl olacağını düşünüyorsunuz?

Erkekler kadınlara göre daha iyimser bir yaklaşım sergilemektedir. Kadınlar ise kendi ekonomik gelecekleri için daha fazla risk öngörmektedir.

Gençler (18-29) en iyimser yaş grubuyken orta yaş grubunun (40-49) en kötümser grup olması dikkat çekicidir.

İlgi çekici bir şekilde lise mezunları en iyimser grupken, üniversite mezunları görece daha temkinli yaklaşım sergilemektedir.

En çarpıcı bulgu, en yüksek gelir grubunun %81 ile en pesimist yaklaşımı göstermesidir. Bu durum, üst gelir grubunun mevcut avantajlarını kaybetme korkusu yaşadığını düşündürmektedir.

Cumhur İttifakı destekçileri %38 ile en iyimser yaklaşımı sergilerken, CHP destekçileri %79 ile en pesimist grubu oluşturmaktadır. Bu durum, siyasi aidiyetin ekonomiye ilişkin öngörülerini de etkilediğini göstermektedir.

Meslek gruplarına göre bakıldığında sırasıyla öğrenciler, işsizler ve ev kadınları ekonomik gelecekleri konusunda en karamsar gruplardır. Mavi yakalı çalışanlarda her dört kişiden biri ekonomik durumunun 5 yıl sonra bugünkünden daha iyi olacağını düşünmektedir. Her üç esnaftan biri bu görüşe katılmakta, ekonomilerinin iyileşeceğini öngörmektedir.

Neredeyse her 10 emekliden 7'si 5 yıl içerisinde ekonomik durumunun kötüleşeceğini düşünmektedir. Bu oran, İzmir ortalamasının üstündedir. BAĞ-KUR emeklileri burada da diğer emeklilik statülerinden farklılaşmaktadır. Her 10 BAĞ-KUR emeklisinden 8'i ekonomik durumunun kötüleşeceğini öngörmektedir. İşçi emeklileri %70 ile ikinci en pesimist emekli kesimi oluşturmaktadır. EYT'liler emekli gruplar arasında açık ara en iyimser yaklaşımı sergilemektedir.

8. Ülke Ekonomisine İlişkin Öngörüler

Verilere göre, İzmirliilerin **%64.4'ü** ülkenin ekonomik durumunun kötüleşeceğini düşünürken, sadece **%19.2'si** iyileşme beklemektedir. Toplumun **yarısından fazlası** kötüleşme beklemektedir. Bu oran, sadece hafif endişe değil, derin bir kriz beklentisini yansıtmaktadır.

Ülkenin 5 Yıl Sonraki Ekonomik Durumunun Nasıl Olacağını Düşünüyorsunuz?	
Çok daha kötüleşecek	53,60%
Biraz daha kötüleşecek	10,80%
Şu ankiye göre bir değişiklik olmayacak	16,40%
Daha iyileşecek	13,30%
Çok daha iyileşecek	5,90%

Dokuz aylık süreçte İzmir'de ülkenin ekonomik geleceğine yönelik beklentilerde **olumsuz yönde belirgin bir kayma** yaşanmıştır. Veriler, İzmir'de ekonomiye dair kötümserliğin derinleştiğini göstermektedir. Pesimizm oranı %60'ı aşarak kritik eşiği geçmiştir. İyimserlik oranındaki tutarlı düşüş, toplumsal umudun yavaş ama sürekli bir şekilde aşındığını göstermektedir.

Ülkenin 5 Yıl Sonraki Ekonomik Durumunun Nasıl Olacağını Düşünüyorsunuz?	1. Barometre (Ekim 2024)	4. Barometre (Temmuz 2025)
Kötüleştirecek	58,40%	64,40%
Aynı kalacak	21,00%	16,40%
İyileştirecek	20,60%	19,20%

6

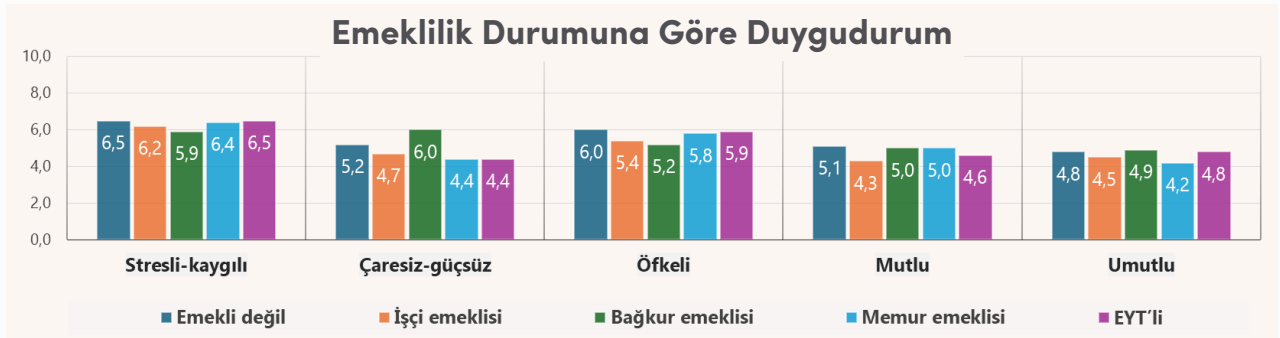
İZMİRLİLERİN GÖZÜNDEN EMEKLİLİK VE "İZMİR'İN EMEKLİLERİ": ALGILAR, DENEYİMLER VE EMEKLİLİĞE HAZIRLIK

1. Emeklilerin Duygudurumu

Emeklilerin duygudurumuna özel olarak bakıldığında ortaya çıkan tablo, bu grubun duygudurumu açısından İzmir genelinden daha olumlu bir noktada olsa da hala olumsuz duyguları çok şiddetli bir şekilde yaşadığını ortaya koymaktadır. On üzerinden yapılan değerlendirmede, tüm olumsuz duygular (stres-kaygı, öfke, çaresizlik-güçsüzlük) pozitif duygulardan (mutluluk) daha yüksek seviyededir. Emekliler arasında stres ve kaygı seviyesi 6.2 ile en yüksek değerdedir. Emekliler arasında mutluluk seviyesinin ortalamanın altında kalması ise endişe vericidir.

Emeklilerin Duygudurumu	Düşük	Orta	Yüksek	Ortalama (10 üzerinden)
Stresli-kaygılı	33,70%	21,30%	45,00%	6,2
Öfkeli	43,20%	17,20%	39,60%	5,5
Çaresiz-güçsüz	49,70%	18,30%	32,00%	4,9
Mutlu	48,80%	27,10%	24,10%	4,6
Umutlu	54,40%	16,60%	29,00%	4,5

İzmir geneli ile kıyaslandığında; emeklilerde stres, kaygı ve öfkenin nispeten daha düşük seyrettiği söylenebilir. Ancak mutluluk ve umut da tıpkı negatif duygular gibi İzmir geneline kıyasla daha düşük düzeyde hissedilmektedir.

Emeklilik kategorileri arasındaki duygusal farklılıklar, Türkiye'deki farklı emeklilik sistemlerinin ve emeklilik deneyiminin duygusal refah üzerindeki etkisini göstermektedir. En çarpıcı bulgu, henüz emekli olmayan grubun (emekli değil) en yüksek stres seviyesini göstermesi ve BAĞ-KUR emeklilerinin birçok kategoride en olumsuz profili sergilemesidir. BAĞ-KUR emeklileri 6.0 ile en yüksek çaresizlik seviyesini gösterirken, memur emeklileri ve EYT'liler 4.4 ile en düşük seviyededir. Tüm emekli gruplarında mutluluk seviyesi 5.0 veya altında kalmaktadır. İşçi emeklilerinin en düşük mutluluk seviyesini (4.3), memur emeklilerinin en düşük umutsuzluk seviyesini (4.2) ve BAĞ-KUR emeklilerinin en yüksek umutsuzluk seviyesini (4.9) göstermesi dikkat çekicidir. Bu farklılıklar, emeklilik statüsü ile duygudurum arasında oldukça yakın bir ilişki olduğunu söylemektedir.

2. İzmirliilerin Emeklilik Algısı

İzmirliilerin emekliliğe dair görüşleri, Türkiye’deki emeklilik sistemine yönelik derin bir hayal kırıklığı ve gelecek kaygısı yaşandığını ortaya koyuyor. İzmirliilerde emekliliğe dair geçmişe övgü çok güçlü. Neredeyse her 10 İzmirliiden 8’i emekliliğin geçmişte daha güvenli ve saygın bir dönem olduğunu düşünüyor. Bu yüksek oran, mevcut emeklilik sisteminin toplumsal değer ve güvenlik açısından geçmişteki standartları karşılayamadığını gösteriyor. Mevcut sistemden memnuniyetsizlik de oldukça yaygın. Neredeyse her dört İzmirliiden üçü emeklilik geliriyle temel ihtiyaçların karşılanamayacağını düşünüyor. Bu, emekli maaşlarının yetersizliğine yönelik toplumsal konsensüsü yansıtıyor. İzmirliilerde emeklilikte sosyal izolasyon endişesi de yüksek. Katılımcıların yaklaşık dörtte üçü emeklilerin sosyal hayattan koptuğunu düşünüyor. İzmirliilerin emekliliğe ilişkin gelecek beklentileri son derece karamsar. Katılımcıların %73’ü emeklilerin durumunun iyileşeceğini düşünmüyor. Her dört İzmirliiden yalnızca biri emeklilikte öz yeterliliği mümkün görüyor.

Emeklilik Algısı	Katılmıyorum	Katılıyorum
Geçmişte emeklilik dönemi daha güvenli ve saygın bir dönemdi.	22,60%	77,40%
Mevcut emeklilik sistemi ve geliri içinde temel ihtiyaçlar karşılanamamaktadır.	26,80%	73,20%
Türkiye’de emekli bireyler sosyal hayattan büyük ölçüde kopmuş durumdadır.	27,10%	72,90%
Emeklilik yılları dinlenme, kendimize ve yakınlarımıza zaman ayırma fırsatı sunar.	45,20%	54,80%
Türkiye’de emeklinin durumunun gelecekte iyileşeceğini düşünüyorum.	72,90%	27,10%
Emeklilikte kimseye muhtaç olmadan yaşanabileceğini düşünüyorum.	74,20%	25,80%

Cinsiyete Göre Emeklilik Algısı

Sistemik sorunlarda büyük ölçüde uzlaşma var. Geçmişin daha güvenli olduğu konusunda kadınlar ve erkekler neredeyse aynı görüşler. Ancak, cinsiyetin en fazla fark yarattığı alan emekliliğin bir “dinlenme, kendine ve yakınlarına vakit ayırma” fırsatı olarak görülmesi konusunda. Bu konuda kadınlar ile erkekler arasında yaklaşık 15 puanlık bir fark açılıyor. Kadınların yarısından fazlası emeklilik döneminde dinlenme, kendine ve yakınlarına vakit ayırma fırsatı bulabileceğini varsayarak erkeklerden daha iyimser bir görüş bildiriyor.

Cinsiyete Göre Emeklilik Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
Geçmişte emeklilik dönemi daha güvenli ve saygın bir dönemdi.	77,40%	77,50%
Mevcut emeklilik sistemi ve geliri içinde temel ihtiyaçlar karşılanamamaktadır.	75,50%	71,40%
Türkiye’de emekli bireyler sosyal hayattan büyük ölçüde kopmuş durumdadır.	73,90%	72,00%
Emeklilik yılları dinlenme, kendimize ve yakınlarımıza zaman ayırma fırsatı sunar.	62,60%	48,20%
Türkiye’de emeklinin durumunun gelecekte iyileşeceğini düşünüyorum.	27,10%	27,30%
Emeklilikte kimseye muhtaç olmadan yaşanabileceğini düşünüyorum.	23,30%	27,70%

Emeklilerle gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde emeklilik döneminin kadınlar için erkeklere kıyasla daha çok “dinlenme, kendine ve yakınlarına zaman ayırma” fırsatı sunacağı beklentisinin sebeplerine ilişkin anlatılar bulabiliyoruz. Katılımcılara göre kadınlar kendilerine emeklilikte bir “meşguliyet” bulma konusunda erkeklere kıyasla daha başarılı.

“

Kadınların ise hobileri var, benim tanıdıklarım kitap okuyor, kurslara gidiyor. Eğitimli olmayanlar bile kendisini oyalıyor, üretiyor, satıyor, torun bakıyor.

”

“

Bence kadın emeklilerle erkek emekliler arasında fark var. Erkekler duruyor, hiçbir hobileri yok, para da olmayınca evde TV karşısında oturuyor.

”

Gelir Durumuna Göre Emeklilik Algısı

Emekliliğin saygınlık ve güvence kaybettiğini düşünme eğilimi, gelire birlikte artıyor. En alt gelir grubunda %73 olan “geçmiş daha iyiydi” algısı, üst gelir grubunda %90’ı aşıyor. Yaklaşık 18 puanlık artış olması ilgi çekici çünkü üst gelir grubundaki kesimler emeklilerin günümüzdeki gelir seviyesinin yaşamı sürdürebilmek konusunda yetersiz kalacağı düşüncesine daha yakın. Sistem eleştirisi tüm gelir gruplarında yüksek ancak beklenmedik bir dağılım gösteriyor. En üst gelir grubu %81,8 ile en sert eleştiriyi getirirken alt gelir grubu %68,7 ile en düşük eleştiri oranına sahip. Sosyal kopukluk algısı gelire birlikte artıyor. Emekliliğin bir dinlenme, kendine ve yakınlarına zaman ayırma fırsatı sunduğu düşüncesine ise orta-üst sınıfın belirgin bir şekilde daha çok katıldığı görülüyor.

Emeklilerin durumunun gelecekte iyileşeceğine ilişkin en karamsar grup en üst gelir grubu. Diğer gelir gruplarında da neredeyse her 10 emekliden 7'si emeklilerin durumunun iyileşmeyeceğini düşünüyor. Emeklilikte öz yeterliliğin mümkün olduğuna ilişkin inanç en alt gelir grubunda en yüksek düzeyde seyretse de bu grupta dahi her 10 emekliden 7'si emeklilikte öz yeterliliğin mümkün olmadığını düşünüyor. Bu konuda en karamsar olanlar ise en üst gelir grubu.

Gelir Durumuna Göre Emeklilik Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
Geçmişte emeklilik dönemi daha güvenli ve saygın bir dönemdi.	73,00%	76,40%	83,20%	88,90%	90,90%
Mevcut emeklilik sistemi ve geliri içinde temel ihtiyaçlar karşılanamamaktadır.	73,40%	68,70%	78,40%	77,80%	81,80%
Türkiye’de emekli bireyler sosyal hayattan büyük ölçüde kopmuş durumdadır.	66,40%	74,30%	77,60%	88,90%	83,30%
Emeklilik yılları dinlenme, kendimize ve yakınlarımıza zaman ayırma fırsatı sunar.	55,90%	53,80%	51,20%	70,40%	54,50%
Türkiye’de emeklinin durumunun gelecekte iyileşeceğini düşünüyorum.	28,40%	27,50%	28,00%	22,20%	8,30%
Emeklilikte kimseye muhtaç olmadan yaşanabileceğini düşünüyorum.	30,60%	26,80%	17,50%	25,90%	8,30%

Mesleğe Göre Emeklilik Algısı

İzmir’de farklı meslek gruplarının emeklilik algıları, çalışma hayatının getirdiği deneyim ve beklentilerin emekliliğe bakışı nasıl şekillendirdiğini çarpıcı biçimde ortaya koyuyor. Ev kadınları ve öğrenciler geçmişi daha az idealleştiriyor. Kamu çalışanları ve mevcut emekliler için ise emeklilik geçmişe kıyasla çok büyük oranda saygınlık ve güvence kaybı yaşıyor. Mevcut sistemi en yüksek oranda eleştirenler yine kamu çalışanları. İkinci sırada ise işsizler geliyor. Diğer yandan, emekliliği bir “dinlenme” fırsatı olarak görenler de daha çok kamu çalışanları. Gelecek beklentilerinde çarpıcı farklılıklar var. İşsizler en iyimser grup çünkü muhtemelen geleceğin şu anki durumlarından daha kötü olamayacağını düşünüyorlar. Esnaf ve beyaz yakalılar ise gelecek beklentileri konusunda en karamsar gruplar. Ev kadınları ve mevcut emeklilerin üçte birinden fazlası emeklilikte öz yeterliliği mümkün görürken, diğer meslek gruplarında her dört kişiden üçü bu görüşe katılıyor.

Mesleğe Göre Emeklilik Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Ev hanımı	Emekli	Öğrenci	İşsiz	Kamu çalışanı	Beyaz yakalı ve profesyonel meslek	Mavi yakalı ve gündelik çalışan	Esnaf ve işveren
Geçmişte emeklilik dönemi daha güvenli ve saygın bir dönemdi.	63,50%	85,80%	59,10%	71,40%	84,80%	74,20%	79,60%	82,10%
Mevcut emeklilik sistemi ve geliri içinde temel ihtiyaçlar karşılanamamaktadır.	64,70%	75,30%	72,70%	88,60%	94,10%	71,20%	71,00%	71,80%
Türkiye’de emekli bireyler sosyal hayattan büyük ölçüde kopmuş durumdadır.	58,80%	75,10%	57,10%	91,40%	88,20%	83,30%	73,80%	59,00%
Emeklilik yılları dinlenme, kendimize ve yakınlarımıza zaman ayırma fırsatı sunar.	67,10%	49,10%	47,60%	44,40%	79,40%	54,50%	52,30%	46,20%
Türkiye’de emeklinin durumunun gelecekte iyileşeceğini düşünüyorum.	32,90%	28,40%	27,30%	37,10%	20,60%	18,20%	26,90%	17,90%
Emeklilikte kimseye muhtaç olmadan yaşanabileceğini düşünüyorum.	30,60%	34,30%	22,70%	22,20%	24,20%	16,70%	18,50%	17,90%

Emeklilik Statüsüne Göre Emeklilik Algısı

Tüm gruplar geçmişte emekliliğin daha güvenli ve saygın olduğu konusunda hemfikir. Emekliliğin saygınlık ve güvence kaybına uğradığı düşüncesine katılanların oranı tüm emeklilik statülerinde %80’i aşıyor. Geçmişe özlem konusunda güçlü uzlaşma var ancak memur emeklileri %92,3 ile zirvede. Bu grup, emekliliğin “altın çağını” daha yoğun bir biçimde yaşamış olabilir. Tüm grupların %80’in üzerinde nostalji yaşaması, mevcut sistemin hiç kimseyi tatmin etmediğini gösteriyor. Mevcut sistemin yetersizliği konusunda güçlü bir eleştiri var fakat gruplar arası farklar belirgin. Memur emeklileri en sert eleştiriyi getirirken, EYT’liler arasında mevcut sisteme yönelik eleştiri oranı en düşük düzeyde. BAĞ-KUR emeklileri emekliliğin bir “dinlenme, kendimize ve yakınlarımıza vakit ayırma” fırsatı olduğu görüşüne en az katılan grup. BAĞ-KUR emeklilerinin üçte ikisi bu görüşe katılmıyor. Memur emeklilerinde neredeyse her 10 kişiden 7’si emekliliği böyle bir fırsat olarak görüyor. Bağımsızlık konusunda en çarpıcı fark EYT’liler ile diğer gruplar arasında. EYT’liler sadece %8,7 oranında emeklilikte kimseye muhtaç olmadan yaşanabileceğini düşünüyor. BAĞ-KUR emeklileri ise emeklilikte öz yeterlilik konusunda en pozitif görüş bildiren grup olarak öne çıkıyor. Ancak gelecek beklentileri tüm gruplar için kasvetli. En iyimser grup olan memur emeklileri bile sadece %30,8 oranında gelecekte iyileşme bekliyor. Tüm gruplarda neredeyse her dört emekliden üçü sosyal izolasyondan şikayetçi.

Emeklilik Durumuna Göre Emeklilik Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	İşçi emeklisi	Bağkur emeklisi	Memur emeklisi	EYT'li
Geçmişte emeklilik dönemi daha güvenli ve saygın bir dönemdi.	85,20%	80,00%	92,30%	87,00%
Mevcut emeklilik sistemi ve geliri içinde temel ihtiyaçlar karşılanamamaktadır.	77,30%	70,00%	88,50%	65,20%
Türkiye’de emekli bireyler sosyal hayattan büyük ölçüde kopmuş durumdadır.	76,10%	73,30%	73,10%	73,90%
Emeklilik yılları dinlenme, kendimize ve yakınlarımıza zaman ayırma fırsatı sunar.	51,10%	33,30%	69,20%	47,80%
Türkiye’de emeklinin durumunun gelecekte iyileşeceğini düşünüyorum.	29,50%	26,70%	30,80%	21,70%
Emeklilikte kimseye muhtaç olmadan yaşanabileceğini düşünüyorum.	36,40%	53,30%	30,80%	8,70%

Siyasi Tercihe Göre Emeklilik Algısı

Siyasi parti destekçileri arasında “emekliliğin geçmişte daha güvenli ve saygın bir dönem olduğu” düşüncesine en yüksek katılımın %96,6 ile Zafer Partisi seçmenlerinde olduğunu görüyoruz. CHP seçmenlerinin %84’ü, DEM Parti seçmenlerinin ise %80,6’sı benzer bir tutum sergilerken; bu oranın Cumhur İttifakı seçmenlerinde %62,6’ya düşmesi dikkat çekiyor.

“Mevcut emeklilik sistemi ve geliriyle temel ihtiyaçlar karşılanamaz” görüşüne en yüksek destek %79,4 ile CHP seçmenlerinden geliyor. Ancak dikkat çekici olan, Cumhur İttifakı seçmenlerinin %65,2’sinin de aynı görüşü paylaşması. Bu durum, emeklilikle ilgili sorunların partizan sınırları aştığını gösteriyor.

“Emeklilik, dinlenme ve kendimize zaman ayırma fırsatı sunar” görüşüne en olumlu yaklaşanlar %64,3 ile Cumhur İttifakı seçmenleri. Ancak partiler arasındaki en net ayırım, emeklilerin geleceğine dair beklentilerde ortaya çıkıyor: Cumhur İttifakı seçmenlerinin %51,3’ü gelecek konusunda iyimserken CHP seçmenlerinde bu oran yalnızca %17,4. Aradaki 33,9 puanlık fark, politik kimliğin geleceğe bakışı nasıl şekillendirdiğini ortaya koyuyor. Bu fark, emeklilikle öz yeterlilik arasındaki ilişkiye dair görüşleri de etkiliyor. Cumhur İttifakı seçmenlerinin yaklaşık yarısı emeklilikte öz yeterliliğin mümkün olduğunu düşünüyor, her beş CHP’liden dördü bu görüşe katılmıyor.

Bu Pazar Parti Tercihine Göre Emeklilik Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Cumhur İttifakı	CHP	DEM Parti	Zafer Partisi	Kararsız
Geçmişte emeklilik dönemi daha güvenli ve saygın bir dönemdi.	62,60%	84,00%	80,60%	96,60%	73,90%
Mevcut emeklilik sistemi ve geliri içinde temel ihtiyaçlar karşılanamamaktadır.	65,20%	79,40%	61,30%	75,90%	67,40%
Türkiye’de emekli bireyler sosyal hayattan büyük ölçüde kopmuş durumdadır.	61,70%	77,00%	54,80%	93,30%	71,00%
Emeklilik yılları dinlenme, kendimize ve yakınlarımıza zaman ayırma fırsatı sunar.	64,30%	57,50%	51,60%	58,60%	47,80%
Türkiye’de emeklinin durumunun gelecekte iyileşeceğini düşünüyorum.	51,30%	17,40%	22,60%	23,30%	28,50%
Emeklilikte kimseye muhtaç olmadan yaşanabileceğini düşünüyorum.	41,70%	20,10%	34,40%	-	24,60%

Ortaklaşan Duygu: Emeklilikte Nostaljik Övgü

Emekliler ile yapılan görüşmelerde en fazla ortaklaşılan düşünce, emekliliğin “geçmişte” çok daha fazla refah ve güvence sağladığı oldu. Emekliler geçmiş emeklilik deneyimlerinden nostaljik bir övgüyle bahsederek özellikle satın alma gücündeki dramatik düşüşten şikayet ettiler. Bu, hem geçmişin emeklilik deneyimi ile bugünkü arasında farklılaşma yaratıyor hem de her bir emekli için çalıştığı dönem ile emekli olduğu dönem arasındaki refah makasını açıyor.

“

Ben süper emekliydim en yüksekten yatırdım herkes 850 aldığı yerde bana 1750 yatıyordu şimdi 22 bin alıyorum. Bu hallere düştük.

”

“

Geçmiş yıllarda emekli maaşı asgari ücretin hep üstündeydi. Şimdi maaşlar her sene düşüyor. Ben böyle olacağını bilsem iş yapan dükkanımı kapatmazdım, emekli olmazdım.

”

“

Çalışırken imkanlarımız çok daha iyiydi. Emekli olunca çok daha iyi olacağını düşündüm. Çalışırken canımızın istediği her şeyi alabiliyorduk şimdi bir şey almamız gerektiğinde çok elzem mi diye düşünüyoruz.

”

“

Emekli maaşımı bugün alıyorum 3 gün içinde bitiyor.

”

“

Geçmiş yıllarda emekli maaşı asgari ücretin hep üstündeydi. Şimdi maaşlar her sene düşüyor.

”

Emekliliğin sunduğu refah ve gelir güvencesinde ciddi bir gerileme olduğunu düşünen katılımcılar her bir kuşakta emekliliğin daha da güvencesiz bir yaşam evresine dönüştüğünü söylüyor.

“

Babam ve o dönemde emekli olan insanları görüyorduk rahatlıkla bir ev alabiliyorlardı. Çok büyük paralar geliyordu. Bir emekli maaşıyla dört kişilik aile kirada da olsa rahat rahat geçiniyordu. Her şeyi geçtim yemek alınabiliyordu. En kötü ailede bile bir bolluk vardı. Sen de onu öyle hayal ediyorsun. Ben de sadece kendime yaşasam diyorum. Ama şimdi barınma, beslenme hepsi problem. Senede bir kere et alabiliyorsan şükrediyorsun. Ortalama bir kiranın 20-30 bin lira olduğu bir yerde nasıl yaşayabilirsin.

”

“

Geçmişte emekliler daha rahattı daha mutluydu. Ama şimdi emekliliğe yaklaşıncı hemen başka iş düşünüyorsun çünkü yetmiyor.

”

Emekliler, maaşlarının günlük ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığını ve ekonomik durumlarının çalışma dönemlerine kıyasla önemli ölçüde kötüleştiğini söylüyor. Katılımcılar barınma, beslenme ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını, bu nedenle yaşam standartlarını düşürmek zorunda kaldıklarını anlatıyor.

“

Keyif ya da lüks değil insani ihtiyaçlarımızı bile karşılayamıyoruz. Eskiden evdeki beyaz eşya bozulduğunda yenisini alabilirdik, şimdi gözünün içine bakıyoruz aman bozulmasın diye.

”

“

Yaşamı yok emeklinin. Emekli bir lokantada oturup çorba içemiyor. Kasabın yolunu unutmuşuz, tavuk zaten yok. Emekliye %16 zam yapıyorsun %43 kira zammı yapıyorsun. Bir arkadaşım la haftada bir bile Karşıyaka'ya gittiğimizde en az 1 haftalık harcamamız gidiyor. Ailemi alıp da bir hafta bir yere gidemiyorum o kadar basit.

”

Birçok emekli, geçim sıkıntısı nedeniyle emeklilik döneminde dahi çalışmaya devam etmek zorunda kalıyor.

“

Eşim de emekli hala çalışıyor çünkü çalışmadan geçinemeyiz. Çocuklara yetemeyiz. Ben eşimle dışarıda bir bardak çay içmiş değilim.

”

“

Bir emekli maaşıyla geçinen yok ki etrafımızda, hepsi çalışıyor. Çalışmak zorunda kalıyorlar.

”

“

Çiftçinin emekli olması diye bir şey yok. Sürekli çalışmak zorundasın zaten emekli geliriyle yaşayamazsın. İşçi tutsan tarlada çalışması için bu mümkün değil. O yüzden kendimiz çalışıyoruz. Ancak o şekilde küçük de olsa bir ek gelir sağlamış oluyoruz. Bir de işte meşguliyet olmuş oluyor. Fakat aslında yapılacak iş değil. Maliyeti çok yüksek artık çiftçiliğin.

”

Ortaklaşan Şikayet: Sosyal İzolasyon, Yalnızlaşma ve Monotonluk

Yapılan görüşmelerde, emekliliğin neredeyse bir sosyal izolasyon evresi olarak yaşandığı görülüyor. İzmir'in ilçeleri arasındaki eşitsizlikler emeklilerin sosyal hayata katılımını doğrudan etkiliyor.

“

Mahallemiz geri kalmış bölge olduğu için sosyal olarak hiçbir şey yok. Şimdi oturduğumuz yer (Cengizhan Mahallesi)de yeni açılan sosyal tesisten bahsediyor) bile yeni yapıldı. Emekli olunca sosyal faaliyetlerim tamamen bitti. Ekonomik olarak zorluk yaşamadım ama sosyal faaliyet kalmadı. Niye? Biz taşradan geldik, taşra gibi bir yerde oturuyoruz. İster istemez hiç sosyalliğimiz olmuyor.

”

Emekliler İzmir'in kendilerine sunduğu olanakları ekonomik ve fiziksel olarak yeterince erişilebilir bulmuyor. İzmir'in sunduğu onların deyişiyle “doğal güzellikler ve sosyal olanakların” emekli maaşı ile karşılanamayacağını belirten emekliler, ekonomik erişim sorununu hükümetin emekli maaşı politikası ve artan hayat pahalılığına bağlıyor. Fiziksel erişim sorunlarından ise belediyeler sorumlu tutuluyor.

“

Ben bir de daha çok sosyal etkinlik isterdim emekliler için. Hem bütçe hem de yaşlarına uygun. Mesela annemin kuşağı, bir üst jenerasyon bugüne kadar çalışmışlar, emek vermişler, eziyet çekmişler artık bu yaşlarından sonra da yarını düşünmeden sahilde bir çay içebilsinler. Emekli oldular diye evde ölmeyi beklemesinler. Belediye toplansın mesela yaşlı emeklileri bir hamburger, pizza yedirmeye götürsün. Belki evde tarhana fasulye pişirmekten ömründe yemedi bu insanlar bu yemekleri. Emeklileri daha fazla hayata katabilirler.

”

“

Emeklilerin gidebileceği parklar kafeler olsa. Kent Lokantaları olsa. Bir de durumu daha iyi olsa sosyal tesisler de açabilir emekliye.

”

Emekliler, deniz, sahil ve diğer rekreasyonel alanlara erişimde ekonomik engellerle karşılaşılıyor. Belediyenin sosyal tesisleri yeterli bulunmuyor. İzmir'in yerelde sunduğu sosyal olanaklar Türkiye'nin ekonomik gidişatından etkileniyor ve giderek lükse dönüyor. Ancak, tıpkı ekonomide olduğu gibi sosyal yaşamda da bir gerileme olduğu ve “eskiden” sahip olunan bazı imkanların yitirildiği düşünülüyor.

“

Biz eskiden rahatlıkla deniz kenarında sahilde bir kahve içebiliyorduk. 50 liraysa orada bir kahve. 25 lira kahvenin ederiye 25 lira da şu manzaraya verilir diyorduk keyfimizden geri kalmıyorduk. Bu keyfimiz sürecektir sandık. Ama şimdi bunların hiçbirini yapamıyoruz.

”

“

Buradaki en büyük sosyal aktivitemiz haftada bir gün Tire'ye gidip bir masa kurmaktır. Şimdilerde bu mümkün değil artık. Her şey çok pahalı, yemek bile yemek zor artık. Çoğunlukla köyden dışarı çıkmıyoruz.

”

“

Şimdi sahilde bırak yaşamayı gününbirlik bile gidip gelemiyoruz. Sahile, denize gitmeyi bile ertelemek zorunda kalıyoruz.

”

“

Ben sahile gidip bir çay içemiyorum burada çay içiyorum 12 buçuk, sahilde 35 lira. Nasıl içeyim? 18 bin maaş alıyorum.

”

Emeklilikte sosyal izolasyonun ciddi psikolojik etkilerinden bahsediliyor. Tıpkı diğer sosyal hizmet alanlarında olduğu gibi, ruh sağlığı hizmetlerinde de emeklilerin kamu tarafından cevaplanmayı bekleyen talepleri bulunuyor.

“

Bizim oradaki kahveye bakıyorum giden sayısı azaldı. Kahve bizler için bir sosyalleşme mekânı. İnsanlar artık kendi başına kalıp yalnızlaşıyor. Ekonomi sosyalleşmeyi zorlaştırdı ve yalnızlığın getirdiği hastalıklar oluşuyor. Yalnızlığın getirdiği hastalık var evde tek başınalar ve duvarlarla konuşuyorlar. Psikolojisi bozuluyor insanların. Yaşlı biri düştü mü kalkamıyor, kendine yetemiyor. Bu büyük bir sorun.

”

Hayal edilen emeklilik yaşamı dinlenme, sosyalleşme, aileyle keyifli ve huzurlu vakit geçirme beklentileri ile birlikte biraz da “aktif” emeklilik olarak tanımlanan yaşam biçimine işaret ediyor. Emekliler bu dönemi sadece “dinlenme” dönemi olarak görmekten ziyade yeni faaliyetler ve deneyimler için bir fırsat olarak değerlendirmek, fiziksel ve zihinsel sağlığı koruyacak aktivitelere katılmak, sosyal bağlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmek ve topluma katkı sağlamaya devam etmek istiyor.

“En büyük eksikliğimiz emekliliğe uygun bir yaşam sürememek. Emeklilik tanımı aileye zaman ayırmak, aktif dinlenmek, gezi. Bizde aktif dinlenme yok sadece kahvede işsiz gibi oturmak. Mesela pedal çevirmek. Bizim en büyük eksikliğimiz dünyadan kopuk yaşamak. Bunları sadece internetten görüyoruz.”

“Emekliler hayat yaşamıyor, herkes evde monoton yaşıyor. Ancak oğlu kızı destek oluyorsa yaşayabilir.”

Emeklilikte Toplumsal Saygınlık ve Kamuoyuna Sesini Duyurabilmek

İzmir halkının emeklilerin toplumsal değerine dair görüşleri, yaşlı nüfusa yönelik güçlü bir empati ve destek olduğunu gösteriyor. Emeklilerin fikirlerinin dikkate alınması konusunda toplumsal uzlaşma çok güçlü. Katılımcıların %85,9'u emeklilerin görüşlerinin daha fazla dikkate alınması gerektiğini düşünüyor. Emeklilere saygı gösterilmesi konusunda da benzer şiddette güçlü bir destek var. Özellikle “tamamen katılıyorum” diyenlerin oranının %71,3 gibi yüksek bir seviyede olması, toplumun bu konuya ne kadar önem verdiğini açıkça gösteriyor.

Emeklilik ve Toplumsal Değer	Hiç katılmıyorum	Pek Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Emeklilerin fikirlerinin kamuoyunda daha fazla dikkate alınması gerekir.	8,00%	6,10%	11,90%	74,00%
Emeklilere toplumda daha fazla saygı gösterilmesi gerekir.	8,90%	5,30%	14,50%	71,30%

Emeklilerin toplumda daha fazla saygı görmesi ve fikirlerinin dikkate alınması gerektiği görüşlerine kadınlar erkeklere kıyasla çok daha fazla katılıyor.

Cinsiyete Göre Emeklilik ve Toplumsal Değer (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
Emeklilerin fikirlerinin kamuoyunda daha fazla dikkate alınması gerekir.	93,80%	79,40%
Emeklilere toplumda daha fazla saygı gösterilmesi gerekir.	90,70%	81,70%

Veriler, emeklilere yönelik desteğin her yaş grubunda yüksek olduğunu fakat yaş ilerledikçe bu desteğin daha da güçlendiğini gösteriyor. En genç kuşak (18-29 yaş) her iki konuda da en düşük destek oranlarına sahip. Ancak bu "en düşük" oranlar bile %75'in üzerinde ve gençlerin emeklilere karşı olumsuz olduğu anlamına gelmiyor. 30-39 yaş grubu her iki konuda da en yüksek desteği gösteriyor. 60 yaş üzeri ise emeklilerin fikirlerinin dikkate alınması gerektiği düşüncesine %95 oranla katılıyor. Ancak, emeklilerin toplumda daha fazla saygı görmesi gerektiği düşüncesine katılım konusunda bu denli yüksek bir destek görünmüyor. 60 yaş üstü katılımcılar fikirlerinin ve yorumlarının kamuoyu tarafından dikkate alınması konusunda mevcut durumu daha yetersiz bulurken, yaşlılara saygıya ilişkin mevcut durumu görece yeterli buluyor olabilir.

Yaş Grubuna Göre Emeklilik ve Toplumsal Değer (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
Emeklilerin fikirlerinin kamuoyunda daha fazla dikkate alınması gerekir.	77,20%	92,50%	83,20%	83,50%	94,90%
Emeklilere toplumda daha fazla saygı gösterilmesi gerekir.	76,40%	93,40%	86,90%	83,30%	89,80%

Memur emeklileri fikirlerin dikkate alınması konusunda %96,2 ile zirvede yer alıyor. İşçi emeklileri her iki konuda da yüksek destek gösterirken, BAĞ-KUR emeklileri her iki konuda daha ılımlı bir yaklaşım sergiliyor. EYT'liler ise hem emeklilerin fikirlerinin daha fazla dikkate alınması hem de emeklilerin toplumda daha fazla saygı görmesi gerektiği düşüncelerine en az katılanlar. Saygı konusunda farklılaşma daha düşükken emeklilerin kamuoyunda daha fazla dikkate alınması gerekliliğine ilişkin görüşler daha belirgin bir şekilde farklılaşıyor.

Emeklilik Durumuna Göre Emeklilik ve Toplumsal Değer (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	İşçi emeklisi	Bağkur emeklisi	Memur emeklisi	EYT'li
Emeklilerin fikirlerinin kamuoyunda daha fazla dikkate alınması gerekir.	93,10%	83,30%	96,20%	65,20%
Emeklilere toplumda daha fazla saygı gösterilmesi gerekir.	92,00%	83,30%	84,60%	73,90%

Ortaklaşan Deneyim: “Topluma yükmüşüz gibi hissettiriliyor”

Emekliler, toplum tarafından yük olarak algılandıklarını ve gündelik hayatlarında yaşayış ayrımcılığına maruz kaldıklarını anlatıyor. Toplumda yeterince saygı görmediklerini düşünen emekliler için kamusal hayata katılmak aynı zamanda “neden dışarıda olduklarını” açıklamak zorunda kalmak gibi zorlayıcı deneyimlere de kapı aralıyor. Emekliler, özellikle toplu taşıma araçlarında ve kamusal alanlarda kendilerine yönelik olumsuz tutumlarla karşılaşmalarını belirtiyor.

“

Toplum emeklilere fazlalıkmış gibi bakıyor. Katkıları yok bir de üstüne para alıyorlar diye düşünüyorlar.

”

“

65 yaş üstü otobüse binince başlıyorlar ha bedavacılar geldi, sanki biz yükmüşüz gibi.

”

“

Toplum emeklilere iyi bakmıyor, geliyorsun gidiyorsun şu yaşlılar bu yaşlılar diye konuşuyorlar sürekli. Biz sadece gezmek için dışarı çıkmıyoruz ki alışverişe gidiyoruz, fatura ödüyoruz. Çocukların, torunların işi oluyor biz boşuz diye bizden istiyorlar gidiyoruz onları hallediyoruz. Mesela bir ihtiyaç oluyor gidiyorum onu alıp geliyorum. Ama sanki biz onların yerini işgal ediyormuşuz gibi davranıyorlar. Doğrudan da söylüyorlar. Yüzümüze yüzümüze. Hayır sen de bir yaşlı adayısın. Sen de aynı duruma geleceksin hiç düşünmüyorlar. Mesela otobüste dikilene diyorsun ki bir müsaade eder misin geçeyim ona da bağırıyorlar sırf yaşlısın diye. Bunu da daha çok gençlerden değil de orta yaşlılardan görüyorum.

”

Emekliler yalnızca kent deneyimlerinde değil devlet–vatandaş ilişkisinde de kendilerini “yük” gibi hissettiklerini söylüyor. Emekliliğin kazanılan bir haktan ziyade “lütuf” ve “karşılıksız” maaş almak gibi sunulması eleştiriliyor.

“

Toplum emeklilere fazlalıkmış gibi bakıyor. Katkıları yok bir de üstüne para alıyorlar diye düşünüyorlar. Emekli misin ooh keyif sende diye bakıyorlar. Akşama kadar kahve köşesinde oturuyor emekli onlara göre. Dertlerimizi dinleyen bir merci de yok.

”

“

Yöneticiler emekliyi yük olarak görüyor. Biz senelerce çalıştık primimizi ödedik. Biz hakkımızı istiyoruz, çalışmadığımız parayı istemiyoruz ki devletten.

”

“

Emeklinin aslında değerli olması gerekiyor ama sanki füzuli gibi ölsün gitsin yaşadığını yaşadı artık diye bakılıyor.

”

“

Emekliye verdikleri üç kuruş maaş o da gözlerine geliyor.

”

“

Ya ben 30 yıl çalışmışım, pirim ödemişim. Ama oy veriyorsak değerliyiz. Bir sürü vergi borcu erteleniyor, ama emekliye zam yok maaş çok düşük.

”

Sonuç olarak, emekliler geçinmekte zorlanırken ne ailelerine ve sevdiklerine ne de topluma arzu ettikleri katkıyı sunamamaktan dolayı yetersiz hissediyor.

“

Mesela ben Buca'da öğrencilerin çok olduğu bir yerde oturuyorum. Kaç tane öğrenci okuttum eskiden. Ama şimdi gönüllü hiçbir şey yapamıyorum. Kendime, çocuklara yetişemiyorum ki bir de başkalarına katkım olsun. Zaten emekliler de sesini çıkarmaya çalışıyor ama dinleyen kim?

”

3. Emeklilerin Gözünden: Emeklilikte Kırılganlık ve Yaşam Kalitesi

İzmir'deki emeklilerin günlük yaşam kalitesine dair bulgular, emekliliğin "huzurlu yaşlılık" idealinden uzak, ciddi zorluklar barındıran bir dönemi temsil ettiğini ortaya koyuyor. Veriler, emeklilerin çok boyutlu bir kırılganlık yaşadığını gösteriyor. En yaygın sorun alanı, emeklilerin %72,3'ünün "aileme ve çevreme istediğim ölçüde katkıda bulunamıyorum" ifadesine katılması. Bu bulgu, emeklilerin sadece ekonomik değil, sosyal açıdan da kendilerini yetersiz hissettiğini gösteriyor. Sosyal izolasyon ikinci büyük problem olarak karşımıza çıkıyor. Emeklilerin %68,4'ü yeterince sosyalleşemediğini belirtiyor. İzmir gibi büyük bir şehirde bile emeklilerin sosyal bağlarını sürdürmekte zorlandığı anlaşıyor. Ekonomik zorluklar beklenenden daha yaygın. Emeklilerin %66,5'i temel ihtiyaçlarını bile karşılamakta zorlandığını ifade ediyor. Bu oran, Türkiye'deki emekli maaşlarının yetersizliğini ve enflasyonun emekliler üzerindeki ağır etkisini yansıtıyor. Emeklilerin %61,1'i sağlık sorunlarının çözümü için tedavi hizmeti almakta zorlandığını belirtiyor. Bu durum, yaşlı nüfusun en çok ihtiyaç duyduğu alanda sistemsel bir yetersizlik olduğunu gösteriyor. Emeklilerin %55'i bakımından sorumlu oldukları bireylerin emeklilik deneyimlerini zorlaştırdığını ifade ediyor. Tüm alanlarda "katılıyorum" oranlarının %50'yi aştığı bu veriler, İzmir'de emekliliğin sistematik sorunlarla dolu bir dönem olduğunu gösteriyor. Emeklilerin çoğunluğu ekonomik, sosyal, sağlık ve ailesel alanlarda eş zamanlı zorluklarla mücadele ediyor.

Emeklilikte Kırılganlık ve Günlük Yaşam Kalitesi	Hiç katılmıyorum	Pek Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Aileme ve çevreme istediğim ölçüde katkıda bulunamıyorum.	19,60%	8,10%	12,10%	60,20%
Emeklilik döneminde yeterince sosyalleşemiyorum.	20,90%	10,70%	10,30%	58,10%
Emeklilikte temel ihtiyaçlarımı bile karşılamakta zorlanıyorum.	23,50%	10,00%	10,30%	56,20%
Yaşadığım sağlık sorunlarının çözümü için tedavi hizmeti almakta zorlanıyorum.	31,70%	7,20%	14,80%	46,30%
Bakımından sorumlu olduğum birey(ler) emeklilik deneyimimi zorlaştırıyor.	36,30%	8,70%	16,40%	38,60%

Cinsiyete Göre Emeklilikte Kırılganlık

İzmir'deki emekli kadın ve erkeklerin yaşam kalitesi deneyimleri arasındaki farklar, emeklilikte cinsiyet eşitsizliğinin ne kadar derin olduğunu gözler önüne seriyor. Kadın emeklilerin %82'si ailelerine istediği ölçüde katkıda bulunamadığını hissederken, erkeklerde bu oran %66,7; aralarında 15,3 puanlık fark var. **Sosyalleşme sorunu** da kadınlarda çok daha belirgin. Her 10 emekli kadından 8'i yeterince sosyalleşemiyor. **Ekonomik zorluklar** alanında da dramatik bir uçurum var. Kadın emekliler ile erkek emekliler arasında temel ihtiyaçları karşılamakta zorlanma bakımından 16 puanlık bir fark açılıyor. Sağlık hizmetlerine erişimde ise bu fark 20 puana çıkıyor. **Bakım yükü** alanında ise fark görece daha küçük fakat yine kadınlar aleyhine. Bu veriler, emeklilikte yaşanan sorunların sadece yaşla değil, cinsiyetle de derinleştiğini gösteriyor.

Cinsiyete Göre Emeklilikte Kırılganlık ve Günlük Yaşam Kalitesi (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
Aileme ve çevreme istediğim ölçüde katkıda bulunamıyorum.	82,00%	66,70%
Emeklilik döneminde yeterince sosyalleşemiyorum.	80,30%	61,30%
Emeklilikte temel ihtiyaçlarımı bile karşılamakta zorlanıyorum.	77,00%	61,00%
Yaşadığım sağlık sorunlarının çözümü için tedavi hizmeti almakta zorlanıyorum.	74,20%	53,80%
Bakımından sorumlu olduğum birey(ler) emeklilik deneyimimi zorlaştırıyor.	58,10%	52,80%

Yaş Grubuna Göre Emeklilikte Kırılganlık

Sosyal izolasyon yaşla birlikte dramatik artış gösteriyor. 40-49 yaş grubunda her iki emekliden biri yeterince sosyalleşemediğini söylerken, 60 yaş üstü her dört emekliden üçü bu sorunu yaşıyor. **Ekonomik zorluklar da yaşla birlikte artıyor.** 40-49 yaş aralığındaki emekliler ile 60 yaş üstü emekliler arasında temel ihtiyaçları karşılamakta zorlanma bakımından 17 puanlık bir fark açılıyor. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda ise aradaki fark 18'i aşıyor. **Ailevi katkı sorunu** ilginç bir şekilde doğrusal bir artış göstermiyor. 40-49 yaş aralığında her dört emekliden üçü ailesine ve çevresine yetemediğini hissederken, 50-59 yaş aralığının bu duyguyu hissetme oranı belirgin bir şekilde düşüyor ve sonra 60 yaş üzerinde tekrar aynı oranda yükseliyor. Bu U-şeklindeki desen, farklı yaş gruplarının farklı ailevi ve sosyal beklentilerle karşılaştığını gösteriyor.

Yaş Grubuna Göre Emeklilikte Kırılganlık ve Günlük Yaşam Kalitesi (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
Aileme ve çevreme istediğim ölçüde katkıda bulunamıyorum.	75,00%	67,70%	74,10%
Emeklilik döneminde yeterince sosyalleşemiyorum.	50,00%	61,30%	75,30%
Emeklilikte temel ihtiyaçlarımı bile karşılamakta zorlanıyorum.	53,30%	62,90%	70,60%
Yaşadığım sağlık sorunlarının çözümü için tedavi hizmeti almakta zorlanıyorum.	50,00%	53,20%	68,20%
Bakımından sorumlu olduğum birey(ler) emeklilik deneyimimi zorlaştırıyor.	37,50%	58,10%	54,80%

Eğitim Durumuna Göre Emeklilikte Kırılganlık

İzmir'deki emeklilerin eğitim düzeyine göre yaşam kalitesi deneyimleri, eğitimin emeklilikte her zaman avantaj sağlamadığını ortaya koyuyor. Lise mezunu emekliler ailevi çevresel baskıyı daha az hissediyor, ailelerine ve çevrelerine yetemediklerini daha az düşünüyor. Lise altı eğitim düzeyindeki emekliler ise sosyalleşme sorunundan daha az muzdarip. Ekonomik zorlanma konusunda eğitim düzeyine göre farklılaşmalar azalsa da lise mezunları temel ihtiyaçlarını karşılamada en fazla zorlandığını söyleyenler. Ancak, yine lise mezunu emekliler sağlık hizmetlerine erişmekte en az zorlananlar. **Bakım yükünün** emeklilik deneyimine etkisi ise emeklinin eğitim düzeyi

Eğitim Durumuna Göre Emeklilikte Kırılganlık ve Günlük Yaşam Kalitesi (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Lise altı eğitilmişler	Lise mezunları	Üniversite mezunları
Aileme ve çevreme istediğim ölçüde katkıda bulunamıyorum.	72,90%	67,40%	76,50%
Emeklilik döneminde yeterince sosyalleşemiyorum.	64,30%	71,10%	71,20%
Emeklilikte temel ihtiyaçlarımı bile karşılamakta zorlanıyorum.	67,10%	68,90%	62,70%
Yaşadığım sağlık sorunlarının çözümü için tedavi hizmeti almakta zorlanıyorum.	64,30%	50,00%	66,70%
Bakımından sorumlu olduğum birey(ler) emeklilik deneyimimi zorlaştırıyor.	62,90%	54,30%	44,20%

Emeklilik Statüsüne göre Emeklilikte Kırılganlık

İzmir'deki emeklilerin yaşadığı kırılganlık düzeyleri, Türkiye'deki emeklilik sisteminin farklı dallarından gelenlerin ne kadar farklı deneyimler yaşadığını çarpıcı biçimde ortaya koyuyor. **İşçi emeklileri** neredeyse tüm alanlarda en fazla zorluk yaşadığını dile getiren grup. Aileye katkı sunabilme, sosyalleşme ve temel ihtiyaçları karşılayabilme konusunda işçi emeklilerinin neredeyse dörtte üçü yetersiz hissediyor. **Memur emeklileri** genel olarak görece en avantajlı konumda görünüyor. Sosyalleşmede, temel ihtiyaçlarda ve bakım yükünün emeklilik deneyimine etkisinde diğer gruplara kıyasla daha az memnuniyetsizlik bildiriyorlar. Her 10 BAĞ-KUR emeklisinden 7'si sağlık hizmetlerine erişmekte zorluk yaşıyor ve bakımından sorumlu oldukları kişiler sebebiyle emeklilikte zorlanıyor. EYT'lilerde de ailelerine ve çevrelerine karşı yetersizlik duygusu oldukça yüksek olsa da sosyalleşmeye ilişkin sorunları aynı şiddette yaşamıyorlar. **En çarpıcı farklılaşma** sosyalleşme alanında yaşanıyor. İşçi emeklileri (%75,9) ile EYT'liler (%39,1) arasında 36,8 puanlık devasa fark var. Bu, farklı emeklilik türlerinin sosyal yaşam üzerindeki etkisinin ne kadar büyük olduğunu gösteriyor. Diğer yandan, **bakım yükü** konusunda BAĞ-KUR emeklileri %70 ile en fazla zorlandığını ifade eden grupken, memur emeklilerinde yalnızca her 10 kişiden 3'ü bu konuda sorun yaşadığını belirtiyor.

Emeklilik Durumuna Göre Emeklilikte Kırılganlık ve Günlük Yaşam Kalitesi (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	İşçi emeklisi	Bağkur emeklisi	Memur emeklisi	EYT'li
Aileme ve çevreme istediğim ölçüde katkıda bulunamıyorum.	78,40%	60,00%	65,40%	73,90%
Emeklilik döneminde yeterince sosyalleşemiyorum.	75,90%	74,20%	61,50%	39,10%
Emeklilikte temel ihtiyaçlarımı bile karşılamakta zorlanıyorum.	73,90%	60,00%	57,70%	56,50%
Yaşadığım sağlık sorunlarının çözümü için tedavi hizmeti almakta zorlanıyorum.	60,20%	70,00%	65,40%	47,80%
Bakımından sorumlu olduğum birey(ler) emeklilik deneyimimi zorlaştırıyor.	54,50%	70,00%	30,80%	65,20%

Ortaklaşan Duygu: Yetersizlik ve Endişe

Emeklilerin yaşadığı en derin travmalardan biri, geçmişte desteklemeye güç yetirebildikleri aile üyelerine ve sosyal çevrelerine artık yeterli destek sağlayamamaları ve hatta kendilerinin desteklenmeye muhtaç hale gelmeleridir. Bu durum, aile dinamikleri içerisinde önemli bir kimlik krizine yol açmaktadır. Emekliler, çocuklarının ekonomik durumlarının kötüleşmesini izlemekte ancak onlara destek olamamanın acısını yaşamaktadır. Bu durum, ebeveynlik rollerini gerçekleştiremedikleri hissine sebep olmaktadır.

“

Biz bayram günü torunumuza 50 lira 100 lira veriyoruz. Kocaman çocuklar. 50 tl 100 tl olur mu en az 500 vermen lazım. Bazen bilerek bayram günü onlarla karşılaşmamaya çalışıyorum.

”

Emekliler, geleneksel aile hiyerarşisinde yaşanan değişimi derinden hissetmekte ve bu durumun onları rahatsız ettiğini belirtmektedir. Destekleyen konumdan desteklenen konuma geçiş üzüntü ve yetersizlik duyguları ile karşılanmaktadır.

“

Eskiden çocuklar bizim elimize bakardı ama şimdi biz çocukların eline bakıyoruz. Ben nasıl diyeyim çocuğa bana şunu al bunu al. Memlekete gitmemeye çalışıyorum. Bugün gitsem 1200 lira gidiş bir de geliş biraz da orda harcama yapsam param yetmez, maaşım yetmez.

”

Yapılan görüşmeler, emeklilerin çocuklarının geçim mücadelesine destek olamamaktan dolayı kendilerini yetersiz hissettiklerini ve onlara “bağımlı” olmaları durumunda da utanç duygusu ile baş etmeye çalıştıklarını göstermektedir. Ancak, tüm bunlara eşlik eden bir duygu daha öne çıkmaktadır: “yeni nesiller adına tasalanmak”. Emekliler yeni nesillerin kendileri kadar dahi “şanslı” olmadığını düşünmekte ve gençler adına endişelenmektedir.

“

Bir de çocuklarımıza üzüldüğüm, onların geleceği yok. Kaygım ve korkum var onların adına. Çocuklara yetemeyiz.

”

“

Gençlik Türkiye'yi terk etmeye çalışıyor, önü karanlık. Evlenmeye kalksa evlenemiyor, iş olsa çalışmıyor.

”

“

Şimdi gençlerin durumu daha da kötü. Biz en azından çalışırken istediğimiz şeylere daha rahat ulaşabiliyorduk, yani geriye bakınca bunu görüyorum. Ama şimdiki gençlerin böyle bir şansı yok.

”

Çocuklara ekonomik olarak bağımlı olmak, emekliliğin bir “öz-yeterlilik” evresi olarak deneyimlenmesinin önüne geçmektedir ve emeklilere göre bu bağımlılığın sosyal politikalar ile ortadan kaldırılması mümkündür.

“

En önemli sorun bu ülkede emeklilere hiçbir sosyal hizmet sunulmaması. Evinden çıkamayana ilaç servisi yok, doktor servisi yok. Özellikle yalnızsa ne yapacak? Bu nedenle hala aile önemli oluyor, hep yakınların etrafta olsun istiyorsun, onlara güveniyorsun. Bu yüzden bağımsız yaşayamıyorsun, hala aile dışında yaşlılara, emeklilere sosyal hizmet verecek bir kurum yok, geliştirilmedi.

”

Ortaklaşan Deneyim: Sağlık Hizmetlerine Erişememe

Emekliler için sağlık hizmetlerine erişim, yaşamlarını doğrudan etkileyen kritik bir sorun alanıdır. Yaş ilerledikçe artan sağlık sorunları ile birlikte, mevcut sağlık sistemi emeklilerin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bu durum, emeklileri hem ekonomik hem de fiziksel açıdan zorlu bir durumla karşı karşıya bırakmaktadır. Emekliler, ekonomik kısıtlar nedeniyle özel sağlık hizmetlerinden yararlanamamakta ve SSK kapsamındaki kısıtlı seçeneklerle yetinmek zorunda kalmaktadır. Aile hekimliği ve birinci basamak sağlık hizmetlerini yeterli bulmayan emekliler, MHRS sisteminde randevu bulamamaktan ve devlet hastanelerindeki hizmet kalitesinin düşüklüğünden şikayet etmektedir.

“

SSK'lı olduğumuz için özel hastaneye gidemiyoruz. Mesela eşim rahatsızlandı. 15-20 gün önce randevu yok. Paran yoksa öl.

”

“

Önceden özel hastaneye giderdik. Para yoksa oranın kapısından bile giremezsin.

”

“

İnsan gibi tedavi olamıyoruz, hastanede devlet hastanelerinde doğru düzgün bir ilgilenme yok hangi doktor olursa olsun 3-5 bin vermek gerekiyor.

”

“

Devlet yoğun ve sizinle ilgilenmiyor. Sağlık en büyük sorunumuz. Ancak bir tanıdığımız olmalı.

”

“

Dişlerimi yaptırmak durumundayım. İstanbul'da yaptıramadım. İzmir'de devlette ilk muayeneyi oldum ama sıra gelmiyor.

”

Ayrıca, emeklilere göre yeni yapılan şehir hastanelerinin yaşlı dostu olmayan yapısı ve işlevsel sorunları hasta deneyimini olumsuz etkilemektedir.

“

Şehir hastanesi yapmışlar çok modern, %75'i kafeterya. Bir de doktorun önünde öyle sıra oluyor ki beklemeden gitsinler diye uğraşıyorlar

”

“

Yeni şehir hastanesine gidiyorsunuz orada kayboluyorsunuz.

”

Katılımcıların çoğu ilaç maliyetlerinin artması ve SGK kapsamında karşılanmayan tedaviler nedeniyle tedavi süreçlerinin aksadığını ifade ediyor.

“

Artık ilaçları da parayla alıyoruz. Halkı düşünerek bir şey yapmıyorlar.

”

“

Dün doktora gittim bana iğne vuracak 4500 lira. SSK karşılamıyor, diyorum neden karşılamıyor? E yaptırmadım.

”

“

Kullandığım ilacın raporu var yine de para kesiliyor. E raporun da bir esprisi kalmadı artık.

”

4. İzmir’de Emeklilerin Sosyo-Demografik Dağılımı

İzmir’deki emekli nüfusun demografik dağılımı, emekliliğin farklı sosyal gruplar arasında nasıl değişkenlik gösterdiğini ve bazı çarpıcı eşitsizlikleri ortaya koyuyor. **Cinsiyet açısından** erkeklerin emeklilik oranı (%34,1) kadınlardan (%23,7) belirgin şekilde yüksek. Bu 10,4 puanlık fark, kadınların çalışma hayatına daha geç dahil olmalarını, daha kısa süre çalışmalarını ve emeklilik koşullarını karşılamakta zorlanmalarını yansıtıyor. **Yaş grupları** beklenen tabloyu çiziyor. Ancak 50’li yaşlardaki yüksek oran (%57,3) erken emeklilik imkanlarından yararlanmış önemli bir kalabalığa işaret ediyor. **Eğitim durumunda** şaşırtıcı bulgular karşımıza çıkıyor. En düşük emeklilik oranı lise mezunlarında görünürken, ilkokul ve altı eğitim düzeyinde neredeyse her üç kişiden biri emekli. Etnik dağılıma bakıldığında, İzmir’deki Kürtlerin yalnızca %15,7’sinin emekli olması dikkat çekiyor. İzmir dışından gelenler ile İzmir doğumluların emeklilik oranları arasında 10 puanlık bir fark açılıyor. İzmir dışından gelenlerin üçte birinden fazlasının emekli olması yalnızca emeklilik hayatını geçirmek için İzmir’e yerleşen bir nüfusa işaret ediyor olabilir.

Demografik Kırılımlara Göre Emekli Olanların Dağılımı		Oran
Cinsiyet	Kadın	23,70%
	Erkek	34,10%
Yaş	50–59 Yaş Aralığındakiler	57,30%
	60 Yaş ve Üzerindekiler	71,80%

Demografik Kırılımlara Göre Emekli Olanların Dağılımı		Oran
Eğitim Durumu	İlkokul ve Altı	33,30%
	Lise	26,30%
	Üniversite	27,70%
Etnisite	Türk	30,50%
	Kürt	15,70%
	Girit, Balkan ve Makedon	37,50%
Siyasi Tercih	Cumhur İttifakı	26,10%
	CHP	30,00%
	DEM Parti	38,70%
	Zafer Partisi	24,10%
	Diğer Partiler	34,20%
	Kararsızlar	28,10%
Doğum Yeri	İzmir	23,90%
	İzmir Dışı	35,40%
İzmir’de Yaşam Süresi	1-5 yıl	23,10%
	6-15 yıl	31,60%
	15 yıldan fazla	29,30%

İzmir’in Emeklileri: Kimlerden Oluşuyor?

İzmir’deki emekli nüfusun demografik yapısı, şehrin yaşlı nüfusunun toplumsal kompozisyonuna da ışık tutuyor. **Cinsiyet dağılımında** erkekler %62,7 ile belirgin çoğunluğu oluşturuyor. İzmir’deki her 10 emekliden 4’ü ilkokul ve altında eğitim düzeyine sahip. Her 10 emekliden 3’ü ise üniversite mezunu. **Gelir dağılımı bakımından** alt gelir gruplarında çarpıcı bir yoğunlaşma var. Neredeyse her 10 emekliden 7’si alt gelir gruplarında yer alıyor. Emeklilerin %68,3’ü en alt (%32,4) ve alt (%35,9) gelir gruplarında bulunuyor. Her 10 emekliden 4’ü CHP seçmeniyken emeklilerin neredeyse dörtte biri kararsız durumda. Son olarak, her 10 emekliden 9’u 15 yıldan fazla süredir İzmir’de yaşıyor ve emeklilerin önemli bir kısmı İzmir’e sonradan gelenlerden oluşuyor.

Emeklilerin Demografik Kırılımlardaki Dağılımları		Oran
Cinsiyet	Kadın	37,30%
	Erkek	62,70%
Eğitim Durumu	İlkokul ve Altı	41,40%
	Lise	28,40%
	Üniversite	30,20%
Gelir Durumu	En alt	32,40%
	Alt	35,90%
	Orta-alt	23,50%
	Orta-üst	7,60%
	Üst	0,60%
Etnisite	Türk	76,90%
	Kürt	7,70%
	Girit, Balkan ve Makedon	3,00%
	Diğer	12,40%
Siyasi Tercih	Cumhur İttifakı	18,00%
	CHP	39,50%
	DEM Parti	7,20%
	Zafer Partisi	4,80%
	Diğer Partiler	7,80%
	Kararsızlar	22,70%
Doğum Yeri	İzmir	43,20%
	İzmir Dışı	56,80%
İzmir’de Yaşam Süresi	1-5 yıl	1,80%
	6-15 yıl	7,10%
	15 yıldan fazla	91,10%
Toplam		100%

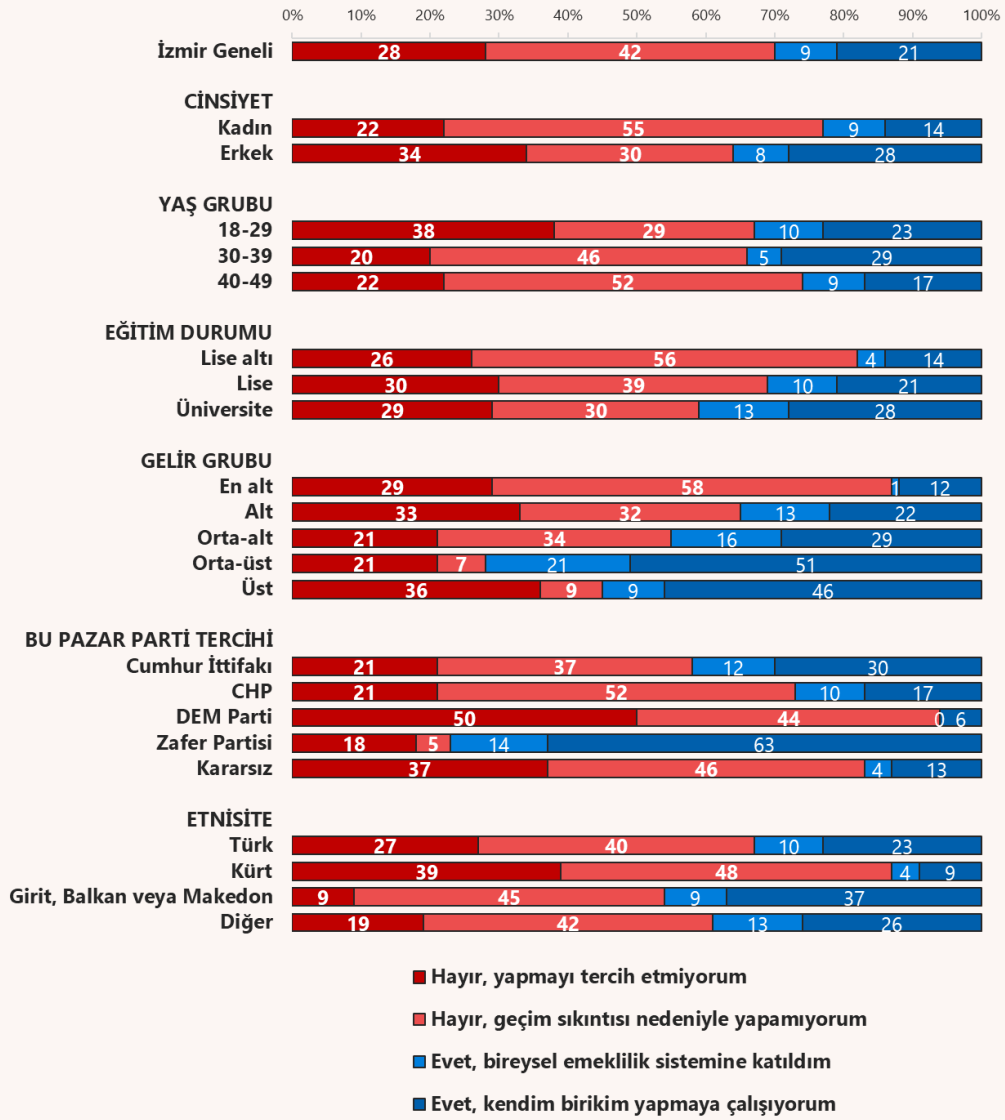
5. İzmirli Emekliliğe Hazır mı?

İzmirlilerin %70'i emeklilik için herhangi bir hazırlık yapmadığını belirtiyor. Her 10 kişiden yalnızca 3'ü, birikim yaparak ya da bireysel emeklilik sistemi (BES) aracılığıyla emekliliğe hazırlandığını söylüyor. Cinsiyet faktörü, emeklilik hazırlığında belirgin farklar yaratıyor. Kadınlar, erkeklere kıyasla emekliliğe daha hazırlıksız olduklarını ifade ediyor. Özellikle "kendi birikimini yapıyor" kategorisinde erkeklerin oranı %28 iken, kadınlarda bu oran %14'te kalıyor; bu da erkeklerin kadınlara kıyasla iki kat daha fazla hazırlık yapabildiğini gösteriyor.

Emeklilik dönemi için şimdiden hazırlık yapıyor musunuz?	Oran
Hayır, yapmayı tercih etmiyorum	28,10%
Hayır, geçim sıkıntısı nedeniyle yapamıyorum	41,70%
Evet, bireysel emeklilik sistemine katıldım	9,00%
Evet, kendim birikim yapmaya çalışıyorum	21,20%

Yaş ilerledikçe emeklilik hazırlığında önemli değişimler gözleniyor. Emekliliğe en yakın grup olan 40-49 yaş grubunun en düşük hazırlık oranına (%26) sahip olması dikkat çekici. Bu durum, orta yaş dönemindeki finansal yükümlülüklerin (çocuk eğitimi, konut kredisi vb.) emeklilik tasarrufunu engellemesi ile açıklanabilir.

"Emeklilik dönemi için şimdiden hazırlık yapıyor musunuz?"

Eğitim seviyesi yükseldikçe emeklilik hazırlığı da belirgin biçimde artıyor. Lise altı eğitim düzeyinde, katılımcıların %80'inden fazlası emekliliğe yönelik herhangi bir hazırlık yapmadığını belirtiyor. Üniversite mezunları arasında bireysel emeklilik sistemine katılım oranı (%13), diğer gruplara kıyasla yaklaşık üç kat daha yüksek.

Gelir seviyesi, emeklilik hazırlığında en belirleyici faktör olarak öne çıkıyor. Alt gelir grubundaki katılımcıların büyük bölümü emekliliğe yönelik herhangi bir hazırlık yapmadığını ifade ediyor. Orta-üst gelir grubunda ise hazırlık yaptığını belirtenlerin oranının %70'i aşması dikkat çekiyor. İlginç biçimde, orta-üst gelir grubu emekliliğe hazırlık konusunda üst gelir grubuna kıyasla daha yüksek bir eğilim gösteriyor.

Zafer Partisi seçmenleri emekliliğe en fazla hazırlık yaptığını söyleyen grupken Cumhuriyet İttifakı seçmenleri ikinci sırada geliyor. CHP seçmenlerinde emekliliğe hazırlık yapanların oranı belirgin bir şekilde düşmekte ve DEM Partisi seçmenlerinde emekliliğe hazırlık yapanların oranı %6'ya kadar inmektedir. Kürt olduğunu belirtenlerin %87'si emekliliğe hazırlık yapmadığını belirtiyor.

6. İzmir’de Emeklilik Deneyimine İlişkin Kanaatler

İzmir halkının şehirlerinin emekliler için yaşanabilirliğine dair görüşleri, İzmir’in “yaşlı dostu” bir şehir olma yolundaki durumunu çelişkili bir şekilde ortaya koyuyor. Katılımcıların yarısından fazlası İzmir’de yaşamının emekliler için diğer şehirlere göre daha avantajlı olduğunu düşünüyor. İzmirlilerin %44,6’sı ise bu görüşe katılmıyor. Bu nispeten yakın oranlar, konunun tartışmalı olduğunu gösteriyor. Sosyal hizmetler konusunda ise durum çok daha net. Her 10 katılımcıdan 6’sı İzmir’i emeklilere yönelik sosyal hizmetler ve faaliyetler bakımından yetersiz buluyor. İki sonuç arasındaki çelişki oldukça düşündürücü. Katılımcılar İzmir’i genel olarak emekliler için avantajlı görse de, sosyal hizmetleri yetersiz buluyor.

İzmir’de Emeklilik	Hiç katılmıyorum	Pek Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Emekliler için İzmir’de yaşamak, diğer şehirlerde yaşamaya göre daha avantajlıdır.	29,60%	15,00%	20,30%	35,10%
İzmir’de emeklilerin nitelikli vakit geçirebileceği sosyal hizmetler ve faaliyetler yeterlidir.	39,50%	19,40%	20,50%	20,60%

Kadınlar, erkeklere kıyasla İzmir’i emekliler için daha avantajlı bir şehir olarak tanımlıyor ve sosyal hizmetleri daha yeterli buluyor.

Cinsiyete Göre İzmir’de Emeklilik (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
Emekliler için İzmir’de yaşamak, diğer şehirlerde yaşamaya göre daha avantajlıdır.	62,30%	49,80%
İzmir’de emeklilerin nitelikli vakit geçirebileceği sosyal hizmetler ve faaliyetler yeterlidir.	43,20%	39,20%

Yaş arttıkça İzmir’i emeklilik için daha yaşanabilir ve avantajlı bir şehir olarak görme eğilimi tutarlı bir şekilde artıyor.

Yaş Grubuna Göre İzmir’de Emeklilik (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
Emekliler için İzmir’de yaşamak, diğer şehirlerde yaşamaya göre daha avantajlıdır.	48,00%	50,00%	53,30%	56,50%	69,70%
İzmir’de emeklilerin nitelikli vakit geçirebileceği sosyal hizmetler ve faaliyetler yeterlidir.	41,70%	39,60%	39,30%	38,50%	45,80%

Gelir durumuna göre bakıldığında, İzmir'in emekliler için genel avantajı konusunda tüm gelir grupları benzer düzeyde pozitif yaklaşıyor. Sosyal hizmetler ve faaliyetler konusunda ise çarpıcı farklılıklar ortaya çıkıyor. En alt gelir grubu ile orta-üst gelir grubu arasında 18 puanı aşan bir fark açılıyor. En üst gelir grubunda ise sosyal hizmetlerden memnuniyet yeniden düşüyor. Bu durum, en üst gelir grubunun çok daha yüksek kalite beklentilerine sahip olması ve mevcut hizmetleri standartlarına uygun bulmamasıyla açıklanabilir.

Gelir Durumuna Göre İzmir'de Emeklilik (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
Emekliler için İzmir'de yaşamak, diğer şehirlerde yaşamaya göre daha avantajlıdır.	55,00%	53,80%	57,90%	59,30%	58,30%
İzmir'de emeklilerin nitelikli vakit geçirebileceği sosyal hizmetler ve faaliyetler yeterlidir.	37,40%	38,80%	48,00%	55,60%	41,70%

Farklı meslek gruplarının görüşleri, çalışma hayatının getirdiği farklı perspektiflerin emeklilik algısını nasıl şekillendirdiğini ortaya koyuyor. Sırasıyla ev kadınları, işsizler ve emekliler İzmir'in emeklilik için yaşanabilir ve avantajlı bir şehir olduğu düşüncesine en çok katılanlar. Bu görüşe en az katılanlar ise beyaz yakalı çalışanlar. Mavi yakalı çalışanlarda da İzmir'in emeklilik için diğer şehirlere kıyasla daha avantajlı olmadığı görüşü hakim. İzmir'de emekliler için nitelikli vakit geçirebilecek sosyal hizmetleri ve faaliyetleri yeterli bulanların yetersiz bulanlardan daha kalabalık olduğu bir meslek grubu ise bulunmuyor. Emekliler için sosyal hizmetleri ve olanakları görece yeterli bulanlar ise daha çok işsizler ve öğrenciler.

Mesleğe Göre İzmir'de Emeklilik (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Ev hanımı	Emekli	Öğrenci	İşsiz	Kamu çalışanı	Beyaz yakalı ve profesyonel meslek	Mavi yakalı ve gündelik çalışan	Esnaf ve işveren
Emekliler için İzmir'de yaşamak, diğer şehirlerde yaşamaya göre daha avantajlıdır.	64,70%	61,50%	47,60%	63,90%	51,50%	40,90%	45,40%	56,40%
İzmir'de emeklilerin nitelikli vakit geçirebileceği sosyal hizmetler ve faaliyetler yeterlidir.	40,00%	41,40%	47,60%	48,60%	42,40%	28,80%	43,90%	48,70%

İzmir'e "yeni yerleşmiş" sayılabilecek katılımcılardan (1-5 yıl) her iki kişiden biri İzmir'i emeklilik hayatı için diğer şehirlere kıyasla avantajlı buluyor. Ancak İzmir'de yaşama süresi 6-15 yıla çıktığında bu memnuniyet oranı %42'ye düşüyor. Uzun süreli yerleşiklerde ise yeniden artıyor ve en yüksek seviyeye ulaşıyor. İlk dönem memnuniyet bir nevi "balayı dönemi" olarak yorumlanabileceği gibi, orta süreli yerleşikler için memnuniyetsizliklerin biraz daha görünür olduğu ve uzun süreli yerleşiklerde şehirle kurulan bağın etkisinin memnuniyeti arttırdığı tahmin edilebilir. Ancak sosyal hayata ilişkin görüşler aynı seyri izlemiyor. Yeni gelenlerde yine her iki kişiden biri emekliler için sosyal olanakları yeterli bulurken, 5 yıldan daha fazla süredir İzmir'de yaşayanlar ve uzun süreli yerleşikler dahil olmak üzere yeni gelenler dışındaki katılımcıların sosyal olanaklara ilişkin memnuniyeti ortalamanın altında kalıyor.

İzmir'de Yaşama Uzunluğuna Göre İzmir'de Emeklilik (İfadeler katılanların oranı verilmiştir)	1-5 yıldır	6-15 yıldır	15 yıldan fazla
Emekliler için İzmir'de yaşamak, diğer şehirlerde yaşamaya göre daha avantajlıdır.	50,00%	42,10%	56,50%
İzmir'de emeklilerin nitelikli vakit geçirebileceği sosyal hizmetler ve faaliyetler yeterlidir.	50,00%	39,50%	40,80%

İzmir'in emekliler için diğer şehirlere kıyasla daha avantajlı olduğu düşüncesine katılımda memur emeklileri %69,2 ile zirvede yer alıyor. Neredeyse her 10 memur emeklisinden 7'si İzmir'i emekliler için daha avantajlı buluyor. BAĞ-KUR emeklileri ise ikinci sırada geliyor. EYT'liler ve işçi emeklileri İzmir'in daha avantajlı bir şehir olduğu görüşüne daha az katılsa da tüm emeklilik statülerinde İzmir'in emeklilik için diğer şehirlerden daha avantajlı olduğu görüşü hakim. Ancak nitelikli sosyal hayat için sosyal hizmetler ve faaliyetlere ilişkin memnuniyet çok daha düşük seyrediyor. EYT'lilerin yalnızca beşte biri İzmir'i bu anlamda yeterli bulurken, memur emeklileri dışında şehri sosyal yaşam konusunda yeterli bulanların bulmayanlardan daha kalabalık olduğu bir grup bulunmuyor.

Emeklilik Durumuna Göre İzmir'de Emeklilik (İfadeler katılanların oranı verilmiştir)	İşçi emeklisi	Bağkur emeklisi	Memur emeklisi	EYT'li
Emekliler için İzmir'de yaşamak, diğer şehirlerde yaşamaya göre daha avantajlıdır.	57,50%	63,30%	69,20%	60,90%
İzmir'de emeklilerin nitelikli vakit geçirebileceği sosyal hizmetler ve faaliyetler yeterlidir.	37,90%	43,30%	61,50%	21,70%

Ortaklaşan Deneyim: “Emekli Şehri İzmir”

Katılımcılar İzmir’in demokratik geleneği ve hoşgörölü toplumsal atmosferinin emekliler için önemli bir avantaj olduğunu belirtiyor. Birçok kişi tarafından emeklilik yıllarının görece demokratik ve “toleranslı” bir şehirde geçirmenin daha konforlu olacağı ifade ediliyor.

“İzmir diğer kentlere göre daha yaşanabilir bir yer, demokratik bir yapısı var, komşuluk ilişkisi çok gelişmiş. Cinayetler çok az, başka illerde daha fazla. Modern bir yapısı var.”

“İzmir diğer şehirlere göre daha demokrat bir şehir, bu nedenle emekliler için daha elverişli.”

“İzmir’de kaba saba davranış daha az böyle bir ortamı görünce insanlar bunu tercih ediyor.”

“Burası daha rahat kimse kimseye karışmıyor.”

Ancak emeklilere göre İzmir’in emekliler için diğer şehirlere kıyasla daha “avantajlı” olmasının diğer önemli sebepleri ise sosyal olanaklar ve doğal güzellikler. İzmir’in aktif emeklilik için uygun bir ortam sağladığı ve emeklilere canlı bir kamusal hayat sunduğu düşüncesi oldukça yaygın.

“İzmir kalıplaşmış, bize küçüklükten dikte edilen şeyleri yıkmayı sağlayan bir yer. Resim yapmak istedim yapabileceğim alanlar vardı, şiir toplulukları var, ya da cümbüş çalmak istiyorsun bulabiliyorsun”

“Bir sürü sosyal faaliyet var, benim yedi günümü dolduruyor. Sinema etkinlikleri var, bir şeyler oluyor. Daha çok kitap kulübünden arkadaşlarla sosyalleşiyorum haftada bir gün onlarla buluşuyorum, bazen birlikte denize gidiyoruz, sanat sokağında bir yerde oturuyoruz.”

“Burada şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Havası temiz, şehrin kalabalığı yok bir de gün içerisinde meşguliyet yaratan çok şey var. Bahçede yapılacak işler hiç bitmez. Canın sıkılırsa da kahveye gelersin burada arkadaşlarla sohbet edersin.”

Ayrıca, emeklilere göre İzmir “yaşamak kolay” bir şehir ve yoksullar için en azından geniş tarım alanları nedeniyle gıda güvencesi sunabilir..

“ Mesela pazarlar olsun, gıda olsun, insanları olsun sakinliği olsun daha iyi. Aslında hayatı daha iyi olur ama yaşayabilene. ”

“ Bir yerden bir yere rahat gidilebiliyor diğer şehirlere göre. Bizim en büyük şansımız ücretsiz ulaşım kartı. Bir yere gidip bir çay içip geliyor. ”

“ Burada şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Havası temiz, şehrin kalabalığı yok. ”

“ İzmir’de yiyecek içecek ucuzdur bizde. Gariban yatağı olarak görüyorum burayı. Bir yerden bir yere rahat gidilebiliyor diğer şehirlere göre. Mesela kimi insan sevmiyor İzmir’i köy gibi diyorlar ben de diyorum ki 10 katlı apartmanlar olacağına bina yığını olacağına 3 4 katlı apartmanlar olsun bırakın köy kalsın insanlar mutlu olsun sağlıklı olsun. ”

“ Burası aynı zamanda bir tarım kenti bu nedenle taze ürünlere ulaşmak mümkün. ”

Tam da bu nedenlerle, İzmir’in yalnızca emekliliğini daha konforlu bir şekilde geçirmek isteyenler için bir iç göç çektiği söylenebilir..

“ Emeklilikte İzmir’de yaşamak hayalimdi. O yüzden İzmir’e geldim. Herkesin emekli olunca sahil kasabasına yerleşmek ve iyi bir hayat yaşamak hayali vardır ya o yüzden geldim. ”

“ Sağlıklı yaşayalım, kendimize göre küçük bir yerimiz olsun istedik. Şimdilik oradayız küçük bahçemde torunumla uğraşıyorum. Şu anda beklediğim gibi bir emeklilik yaşıyorum. ”

BAYÇETAV

BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

